सम्पत्ति बीमा निर्देशिका, २०७५

प्रस्तावना: निर्जीवन बीमा व्यवसाय अन्तर्गत सम्पत्ति सम्बन्धी बीमाको स्तरीकृत बीमालेख तयार गरी सोका लागि आवश्यक पर्ने बीमादर निर्धारण तालिका समेत निर्माण गरी प्रचलनमा ल्याउनका लागि बीमादर सल्लाहकार समितिको सिफारिसमा बीमा ऐन, २०४९ को दफा ८ को अधिकार प्रयोग गरी बीमा समितिले सम्पत्ति बीमा निर्देशिका, २०७५ बनाएको छ।

परिच्छेद–१
प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ: (१) यो निर्देशिकाको नाम **"सम्पत्ति बीमा निर्देशिका, २०७५"** हुनेछ।

(२) यो निर्देशिका विक्रम सम्वत् २०७५ साल माघ १ गतेदेखि प्रारम्भ हुनेछ।

२. परिभाषा: यस निर्देशिकामा प्रयोग भएका प्राविधिक शब्दावलीको परिभाषा बीमालेखमा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ।

परिच्छेद–२
बीमालेख सम्बन्धी ब्यवस्था

३. बीमा करार: (१) बीमकले यस निर्देशिका बमोजिम जारी गरेको बीमालेख बीमक तथा बीमित बीचको द्विपक्षीय करार हुनेछ।

(२) बीमालेखमा उल्लेख भएका शर्त ब्यवस्था लगायत सम्पूर्ण प्रावधान बीमक तथा बीमित दुवैले पालना गर्नुपर्नेछ।

(३) बीमालेख जारी गर्नु अघि बीमकले बीमितबाट **अनुसूची–१** बमोजिमको पूरा भरेको प्रस्ताव फाराम प्राप्त गर्नु पर्नेछ।

(४) धितोबन्धक वा धरौटी राखिएको सम्पत्तिको हकमा धितोबन्धक वा धरौटी राख्ने ब्यक्ति (ऋणी) बीमितले प्रस्ताव फाराम भर्नु पर्नेछ।

(५) बीमकले बीमा अवधि समाप्त हुनु अगावै बीमितलाई बीमालेखको अवधि समाप्त हुन लागेको जानकारी सहितको सूचना पठाउन सक्नेछ।

(६) बीमितले सोही बीमकसङ्ग पुनः सोही सम्पत्तिको बीमा गर्न चाहेमा उपदफा (५) बमोजिमको सूचनामा स्वीकृति जनाई बीमकलाई पत्र पठाउन वा छुट्टै पत्र पठाउन सक्नेछ र सोही आधारमा बीमकले प्रस्ताव फाराम प्राप्त गरेको मानी बीमालेख जारी गर्न सक्नेछ।

(७) उपदफा (६) बमोजिम बीमा गर्दा बीमा गरिने सम्पत्तिको विवरण, मूल्य, संख्या वा अन्य कुनै कुरामा फरक पर्न आएमा त्यसरी फरक पर्न आएको कुरा बीमितले पुनः बीमालेख जारी गर्नु अघि बीमकलाई जानकारी गराउनु पर्नेछ।

४. बीमालेख जारी गर्ने: (१) प्रत्येक बीमकले यस निर्देशिकाको **अनुसूची–२** वा **अनुसूची-३** बमोजिमको बीमालेख जारी गर्नु पर्नेछ।

(२) बीमालेखको बिषय, अन्तर्वस्तु (कन्टेन्ट), शब्दावली तथा तत्सम्बन्धी कुरा समितिले तोके बमोजिम हुनेछ।

(३) अन्यथा उल्लेख भएकोमा बाहेक बीमालेख कुनै निश्चित स्थानमा भएको जमिन वा स्थलमा आधारित सम्पत्ति वा आवासीय भवनको लागि मात्र लागू हुनेछ।

(४) बीमा प्रस्ताव फाराम, तालिका, सम्पुष्टी, बीमालेख तथा बीमालेखसङ्ग संलग्न परिशिष्टलाई समग्र बीमा करारको रूपमा लिनु पर्नेछ।

५. **विवरण नभरी बीमालेख जारी गर्न नपाइने**: (१) प्रस्ताव फाराम तथा तालिकामा भर्नुपर्ने विवरण पूरा नभरी बीमालेख जारी गर्न पाइने छैन।

(२) बीमालेख जारी गर्नु अगावै बीमालेख जारी गर्नको लागि आवश्यक सम्पूर्ण विवरण हेरी, जाँची बीमा गर्नुपर्नेछ।

(३) "मोटामोटी" वा "अन्दाजी" जस्ता भावात्मक शब्द राखी बीमालेख जारी गर्न पाइने छैन।

(४) मोटर बीमालेख, सामुन्द्रिक बीमालेख, हवाई बीमालेख, इन्जिनियरिङ बीमालेख तथा बैंकर्सको क्षतिपूर्ति बीमालेख अन्तर्गत रक्षावरण हुने सम्पत्तिको लागि यो बीमालेख जारी गर्न पाइने छैन।

तर, देहायकको अवस्थामा अन्य बीमालेख अन्तर्गत रक्षावरण हुने सम्पत्तिको रक्षावरण यसै बीमालेख अन्तर्गत गर्न सकिनेछः

(क) गोदाम भित्र राखिएको मार्गस्थ सामान,

(ख) प्रयोग विहिन भएर घरमा राखिएको वा शोरूम वा गोदाममा रहेको सवारी साधन,

(ग) निर्माणाधीन भवन।

६. **संशोधन तथा परिमार्जन गर्न नपाइने**: बीमालेखको शब्दावली, विषय, अन्तर्वस्तु, ढाँचा तथा बीमालेखको कुनै पनि कुरा कसैले संशोधन, परिमार्जन तथा कुनै परिवर्तन गर्न पाउने छैन।

७. **अलग अलग खुलाउनु पर्ने**: (१) बीमालेखमा बीमाशुल्क गणना गर्दा देहाय बमोजिमको सम्पत्तिको बीमाङ्क रकम अलग अलग खुलाउनु पर्नेछः

(क) भवन तथा निर्माणाधीन भवन

(ख) यन्त्र तथा उपकरण (उद्योग ब्यवसाय भए प्रत्येक यन्त्र उपकरणको खरिद तथा जडान मिति समेत खुलाउने)

(ग) कच्चा पदार्थ,

(घ) प्रक्रियाको क्रममा रहेको मौज्दात (वर्क इन प्रोग्रेस),

(ङ) तयारी बस्तु,

(च) अर्ध तयारी बस्तु,

(छ) फर्निचर, फिक्चर्स तथा फिटिंग्स,

(ज) नगद, सुनचाँदी गरहगहना तथा हिरा जवाहरत,

(झ) नक्सा, ढलाईको साँचो, पाण्डुलिपि, चित्रकला, कलात्मक बस्तु तथा दुर्लभ सामग्री,

(ञ) अन्य सरसामान।

(२) खण्ड (ञ) बमोजिमको सरसामानको हकमा प्रत्येक एक लाख रूपैंया भन्दा बढी मूल्य पर्ने सम्पत्तिको विवरण अलग अलग खुलाउनु पर्नेछ।

(३) बीमा सम्बन्धी मूलभूत विवरण, बीमा गरिने सम्पत्तिको विवरण तथा बीमाशुल्क गणना सम्बन्धी विवरण **अनुसूची–४** बमोजिमको बीमालेख तालिकामा प्रष्ट ढंगले उल्लेख गर्नुपर्नेछ।

८. **बीमालेखको अवधि**: (१) बीमालेख एक बर्ष वा सो भन्दा कम अवधिको लागि मात्र जारी गर्न सकिनेछ।

(२) बीमालेख जारी गर्दा जारी भएको समय तथा जोखिम प्रारम्भ भएको मिति (घण्टा र मिनेट सहित) उल्लेख गर्नु पर्नेछ।

(३) बीमालेख जारी भएको मिति र जोखिम प्रारम्भ भएको मिति बीचको अन्तर पैंतीस (३५) दिन भन्दा बढी हुने छैन।

(४) जोखिम प्रारम्भ भएको अर्को बर्ष सोहि मितिको अघिल्लो मध्यरात बाह्र बजे बीमा अवधि समाप्त हुनेछ।

(५) एक बर्ष भन्दा लामो अवधिको लागि बीमालेख जारी गर्न पाइने छैन।

९. **छोटो अवधिको बीमाः** (१) बीमितले अनुरोध गरेमा बीमकले एक बर्ष भन्दा कम अवधिको लागि बीमालेख जारी गर्नु पर्नेछ र त्यस्तो बीमालेखलाई छोटो अवधिको बीमालेख भनिनेछ ।

(२) छोटो अवधिको बीमालेख एक पटक जारी भैसकेपछि पुनः समय बढाउन पाइने छैन ।

१०. **भवनको आंशिक बीमाः** (१) पूर्णरूपले छुट्याइएको वा पक्का गारोद्वारा बाँकी भागसंग छुट्याइएको कुनै भवनको खण्डको बाहेक अन्य कुनै पनि भवनको आंशिक बीमा गर्न पाइने छैन ।

(२) उपदफा (१) मा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि सामूहिक बसोबास भएको सँयुक्त घर (अपार्टमेन्ट) मा बसोबास गर्ने ब्यक्तिले आफ्नो स्वामित्वमा रहेको भागको मात्र बीमा गर्न सक्नेछ ।

(३) उपदफा (१) र (२) बमोजिम प्रत्येक बीमितले त्यस्तो भवनको आंशिक बीमा गर्दा बीमालेखमा बीमायोग्य हित प्रष्ट रूपमा खुलेको हुनुपर्नेछ ।

११. **निर्माणाधीन भवनको बीमाः** (१) निर्माणाधीन भवनमा निर्माण कार्य चालू गर्नको लागि बीमा गर्दा यन्त्र तथा उपकरण जडान गरिएको रहेछ भने त्यस्ता सबै यन्त्र तथा उपकरणको बीमा बीमितको इच्छा अनुसार भवनको बीमासङ्गै वा अलग्लै सम्पत्तिको रूपमा बीमा गर्न सकिनेछ ।

(२) निर्माण प्रारम्भ गर्दाको बीमाङ्क रकमलाई निर्माण कार्यको प्रगति अनुसार बृद्धि गर्दै लैजान सकिनेछ र बीमकले बीमाङ्क बृद्धि गर्नु अघि बीमालेखमा संलग्न संशोधन तालिकामा उल्लेख गरी समानुपातिक रूपले थप हुन आउने बाँकी अवधिको बीमाशुल्क भुक्तानी गर्नु पर्नेछ ।

(३) बीमा अवधि समाप्त हुनु अगावै भवनको निर्माण कार्य सम्पन्न भएमा बाँकि अवधिको लागि सम्बन्धित जोखिमको प्रकार अनुसारको समानुपातिक बीमाशुल्क लिई बाँकी अवधिको लागि बीमालेख कायम गर्नु पर्नेछ ।

१२. **धितोबन्धक वा धरौटी सम्बन्धी ब्यवस्थाः** (१) धितोबन्धक वा धरौटी राखिएको सम्पत्तिको बीमालेख बीमित तथा बीमा गरिने सम्पत्तिको धितोबन्धक वा धरौटी लिने सँस्थाको सँयुक्त नाममा जारी गर्नु पर्नेछ ।

(२) धितोबन्धक वा धरौटी राखिएको सम्पत्तिको दावी बापतको रकम धितोबन्धक लिने सँस्थालाई प्रदान गर्नु पर्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिमको दाबी रकमको सम्बन्धमा धितोबन्धक वा धरौटी लिने सँस्थाले बीमितसङ्ग आफ्नो हिसाव फरफारक गर्नु पर्नेछ र फरफारक भए नभएको यकिन गरी बीमकले सोको प्रमाण राख्नुपर्नेछ ।

(४) बीमा सम्बन्धमा कुनै जानकारी वा सूचना आदान प्रदान गर्नु परेमा धितोबन्धक वा धरौटी लिने सँस्थालाई जानकारी वा सूचना आदान प्रदान गरेमा बीमितलाई गरे सरह मानिनेछ ।

(५) दाबी सम्बन्धमा कुनै विवाद उत्पन्न भएमा धितोबन्धक वा धरौटी लिने सँस्थाले गरेको कानूनी प्रक्रिया बीमक तथा बीमित दुबैलाई मान्य हुनेछ ।

१३. **बीमालेखको प्रकारः** (१) यस निर्देशिका अनुसार जारी गरिने बीमालेख देहायका प्रकारको हुनेछः

(क) सम्पत्ति बीमालेख

(ख) घर बीमालेख

(२) सम्पत्ति बीमालेख अन्तर्गत देहायका बीमालेखहरू हुनेछः

(क) सामान्य सम्पत्ति बीमालेख,

(ख) छोटो अवधिको सम्पत्ति बीमालेख,

(ग) मूल्यांकित सम्पत्ति बीमालेख,

(घ) फ्लोटिङ सम्पत्ति बीमालेख,

(ङ) घोषणा सम्पत्ति बीमालेख,

(च) फ्लोटिङ घोषणा सम्पत्ति बीमालेख, र

(छ) पुनर्स्थापना सम्पत्ति बीमालेख।

(३) सम्पत्ति बीमालेख जारी गर्दा उपदफा (२) बमोजिमको बीमालेखको प्रकार खुलाउनु पर्नेछ।

(४) जुनसुकै बीमायोग्य सम्पत्तिको लागि सम्पत्ति बीमालेख जारी गर्न सकिनेछ।

(५) घर बीमालेख घर वा आवासीय भवनको लागि मात्र जारी गर्न पाइनेछ।

(६) दुई करोड रूपैयाँ वा सो भन्दा कम रकमको बीमाङ्कको लागि मात्र घर बीमालेख जारी गर्न पाइनेछ।

१४. बीमा गरिने सम्पत्तिको जोखिमको प्रकृतिः (१) बीमालेख जारी गर्दा बीमा गरिने सम्पत्तिको प्रकृति देहाय मध्येको कुन हो सो खुलाउनु पर्नेछः

(क) अति सामान्य जोखिम,

(ख) सामान्य जोखिम,

(ग) मध्यम जोखिम,

(घ) उच्च मध्यम जोखिम,

(ङ) न्यून खतराजन्य जोखिम,

(च) मध्यम खतराजन्य जोखिम र

(छ) उच्च खतराजन्य जोखिम।

(२) फरक फरक प्रकृतिका सम्पत्तिहरू एउटै बीमालेख अन्तर्गत बीमा गरिने रहेछ भने बीमालेखमा लागू हुने उच्चतम बीमादर भएको बस्तुको प्रकृति खुलाउनु पर्नेछ।

१५. मूल्यांकित बीमालेखः (१) पुरातात्विक महत्वका संरचना तथा वस्तुहरू, स्मारक, क्युरियो सामान, कलात्मक बस्तु, पाण्डुलिपि, प्रचलनमा नरहेको यन्त्र तथा त्यस्ता प्रकृतिका बजार मूल्य निर्धारण गर्न नसकिने सम्पत्ति तथा बस्तुको लागि मात्र बीमा गर्नु परेमा मूल्यांकित बीमालेख जारी गर्न सकिनेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम बीमा गर्दा त्यस्तो सम्पत्तिको मूल्य निर्धारण प्रमाणपत्रमा उल्लेखित मूल्य वा आपसी सहमतिमा तय गरिएको मूल्यको आधारमा बीमा गर्नु पर्नेछ।

(३) मूल्यांकित बीमालेख जारी गर्नु अघि बीमकले अनिवार्य रूपमा बीमा गरिने सम्पत्तिको निरीक्षण गर्नु पर्नेछ।

(४) मूल्यांकित बीमालेख अन्तर्गत दाबी भुक्तानी गर्दा ह्रास कट्टी गर्न पाइने छैन।

१६. फ्लोटिङ बीमालेखः (१) देशका विभिन्न स्थानमा रहेका मौज्दातको लागि एउटै बीमालेख जारी गर्नु परेमा फ्लोटिङ बीमालेख जारी गर्न सकिनेछ।

(२) मौज्दात रहेको स्थान नखुलाईकन फ्लोटिङ बीमालेख जारी गर्न पाइने छैन।

(३) पाँच भन्दा बढी स्थानमा रहेको सम्पत्तिको लागि फ्लोटिङ बीमालेख जारी गर्न पाइने छैन।

(४) यस दफा बमोजिम बीमालेख जारी गर्दा विभिन्न स्थानमा रहेको मौज्दात मध्ये सबैभन्दा उच्च दरको बीमादर लागु हुनेछ।

१७. घोषणा बीमालेखः (१) मौज्दातको मात्रामा तलमाथि हुन सक्ने अवस्थामा देहायको शर्तहरूको अधीनमा रही घोषणा बीमालेख जारी गर्न सकिनेछः

(क) बीमाङ्कको पूरै बीमाशुल्क बीमालेख जारी गर्नु अगावै लिनु पर्नेछ।

(ख) कूल बीमाङ्क रकम पाँच करोड रूपैंया भन्दा कम भएमा घोषणा बीमालेख जारी गर्न पाइने छैन।

(ग) बीमितले प्रत्येक महिना समाप्त भएको तीस (३०) दिन भित्र मौज्दातको संख्या र बजार मूल्यको आधारमा मौज्दातको मूल्यको **अनुसूची–६** बमोजिम घोषणा गर्नुपर्नेछ।

(घ) खण्ड (ग) अनुरूप बीमितले घोषणा नगरेमा पूरै बीमाङ्क रकम घोषणा गरेको मानिने छ।

(ङ) खण्ड (ग) बमोजिम घोषणा गरिएका रकमहरूको औषत रकम साविक बीमाङ्क भन्दा घटी हुन आउने भएमा त्यसरी घटी हुन आउने बीमाशुल्क रकम बीमितलाई फिर्ता गरिनेछ।

तर, त्यसरी फिर्ता गरिने रकम सुरू बीमाशुल्कको पच्चीस (२५) प्रतिशत भन्दा बढी हुने छैन।

(च) खण्ड (ङ) बमोजिम फिर्ता गर्नुपर्ने रकम बीमालेखको अवधि समाप्त भई अन्तिम घोषणा प्राप्त भएको पन्ध्र (१५) दिन भित्र **अनुसूची–७** बमोजिमको बीमालेख संशोधन तालिकामा जनाई फिर्ता दिई सक्नु पर्नेछ।

(२) कूल मौज्दात भन्दा बढी हुनेगरी मौज्दातको घोषणा गर्न पाइने छैन।

(३) घोषणा बीमालेख जारी भैसकेपश्चात बीमाङ्क घटाउन पाइने छैन।

(४) प्रक्रियामा रहेको मौज्दात (वर्क इन प्रोग्रेस) को लागि घोषणा बीमालेख जारी गर्न पाइने छैन।

(५) छोटो अवधिको लागि घोषणा बीमालेख जारी गर्न पाइने छैन।

(६) बीमितको अनुरोध अनुसार बीमकले फ्लोटिङ घोषणा बीमालेख जारी गर्न सक्नेछ।

१८. पुनर्स्थापना बीमालेखः (१) क्षति भएको सम्पत्ति यथारूप पुनर्स्थापना गर्नका लागि पुनर्स्थापना बीमालेख जारी गर्न सकिनेछ।

(२) यस बीमालेख अन्तर्गत कुनै क्षति भएमा बीमकले यथास्थान र यथास्थितिमा यथारूप उक्त बीमा गरिने सम्पत्तिको पुनर्स्थापना गर्नका लागि लागेको रकम बीमाङ्कको सीमाभित्र रही भुक्तानी गर्नु पर्नेछ।

(३) यस बीमालेख अन्तर्गत बीमितले क्षति भएको एक बर्ष भित्र बीमा गरिने सम्पत्तिको पुनर्स्थापना गरी सक्नु पर्नेछ।

(४) उपदफा (३) बमोजिमको समय भित्र पुनर्स्थापना हुन नसकेको भनी बीमितले समय थप गर्न अनुरोध गरेमा बीमकले पुनर्स्थापनाका लागि उचित समय थप गरिदिनु पर्नेछ।

(५) यस दफामा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि बीमितले बीमा गरिने सम्पत्तिको क्षति भएको सूचना बीमकलाई नदिएमा वा बीमित यथास्थानमा पुनर्स्थापना गर्न अनिच्छुक भएमा बीमकले आपसी सहमतिको आधारमा अन्य तरिकाले दाबी भुक्तानी गर्न सक्नेछ।

(६) पुनर्स्थापना बीमालेख जारी गर्नु अघि बीमकले अनिवार्य रूपमा बीमा गरिने सम्पत्तिको निरीक्षण गर्नु पर्नेछ।

(७) पुनर्स्थापना बीमालेख अन्तर्गत दाबी भुक्तानी गर्दा ह्रास कट्टी गर्न पाइने छैन।

१९. बीमा सम्बन्धी अन्य शर्त बीमालेख अनुसार हुने: सम्पत्ति बीमा सम्बन्धमा हुने शर्त तथा अन्य ब्यवस्था बीमालेखमा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।

परिच्छेद–३

बीमादर सम्बन्धी ब्यवस्था

२०. बीमादर अनुसार बीमाशुल्क लिनुपर्ने: (१) यस निर्देशिकामा उल्लेख गरिएको बीमादरको आधारमा बीमाशुल्क गणना गरी सोही बमोजिमको बीमाशुल्क लिनु पर्नेछ ।

(२) यस निर्देशिका बमोजिम जारी गरिने बीमालेखको बीमाशुल्कमा कुनै पनि प्रकारको छुट (डिस्काउन्ट), रिहायत, कटौति वा सहुलियत दिन पाइने छैन ।

तर, बीमा अभिकर्ताको प्रयोग नगरी सिधै बीमालेख बिक्री (प्रत्यक्ष बीमा) गरिएको अवस्थामा हुलदंगा तथा आतंकबाद जोखिम समूह बापतको बीमाशुल्क बाहेक अन्य कूल बीमाशुल्क गणना गरेपश्चात दश प्रतिशतका दरले हुन आउने रकम छुट प्रदान गर्न यस दफाले बाधा पुर्याएको मानिने छैन ।

(३) यस निर्देशिका बमोजिम जारी गरिने बीमालेखमा जोखिमको श्रेणी अनुसार बीमाशुल्क गणना गर्दा हुन आउने कूल बीमाशुल्क रकममा कुनै पनि अतिरिक्त रकम थप गरी लिन पाइने छैन ।

(४) एकपल्ट बीमालेख जारी भएपश्चात बीमा अवधिभर बीमादर वढाउन वा घटाउन पाइने छैन ।

२१. एउटै दर लागू हुने: (१) एउटा परिसर भित्र रहेका सबै सम्पत्तिको बीमा गर्दा बीमा गरिने ति सबै सम्पत्तिको लागि एउटै बीमादर कायम गरी बीमाशुल्क गणना गर्नुपर्नेछ ।

स्पष्टिकरण: परिसर भन्नाले बीमा गरिने सम्पत्तिको कम्पाउण्ड वाल (पर्खाल) सहितको क्षेत्र तथा कम्पाउण्ड वाल (पर्खाल) नभएको खण्डमा उक्त सम्पत्तिले चर्चेको वा ओगटेको क्षेत्र सम्झनु पर्छ ।

(२) एउटा बीमालेख अन्तर्गत एउटा भन्दा बढी स्थानमा रहेको सम्पत्तिको बीमा गरिएको रहेछ भने प्रत्येक अलग अलग स्थानको सम्पत्तिको विवरण उल्लेख गरी प्रत्येक स्थानका लागि उपयुक्त जोखिम अनुसारको अलग अलग दर कायम गरी बीमाशुल्क गणना गर्नुपर्नेछ ।

२२. खुलाउनु पर्ने: बीमालेख जारी गर्दा जोखिम संकेत, दर संकेत, बीमाशुल्क दर तथा बीमाशुल्क प्रष्ट ढंगले बीमाशुल्क गणना तालिका बमोजिम खुलाई गणना गर्नु पर्नेछ ।

२३. सम्पुष्टी: (१) बीमितले जोखिम समूहबाट हुने क्षतिको रक्षावरण लिन नचाहेको खण्डमा बीमकले **अनुसूची–५** बमोजिम सम्पुष्टी सहितको बीमालेख जारी गर्नु पर्नेछ ।

(२) बीमालेख जारी भैसकेपश्चात सम्पुष्टी जारी गर्न पाइने छैन ।

२४. बीमादरको बर्गीकरण: (१) यस निर्देशिकाको **अनुसूची-११** मा उल्लेख भएको बीमादर सबै हुलदंगा तथा आतंकबाद जोखिम समूह लगायत सबै जोखिमहरूको लागि लाग्ने एकमुष्ट बीमादर हुनेछ ।

(२) उपदफा (१) अनुसारको बीमादर भित्र जोखिम समूहको बीमादर स्वतः समावेश हुनेछ ।

(३) दफा २३ को उपदफा (१) अनुरूप जोखिम समूहको बीमा गर्न नचाहने बीमितको लागि उपदफा (४) बमोजिमको दरले हुन आउने रकम घटाई बाँकी हुन आउने बीमाशुल्क मात्र बीमकले लिनु पर्नेछ।

(४) हुलदंगा तथा आतंकबाद जोखिम समूहको बीमादर **अनुसूची-११** मा उल्लेख भएको घर बीमालेख अन्तर्गत जारी भएको बीमालेखको हकमा रू. १ करोड सम्मको आवासीय भवन वा घर, मठ मन्दिर, ध्यान, पूजा तथा प्रार्थनास्थल तथा त्यसभित्र रहेको सम्पत्ति तथा सामान को लागि जोखिम समूहको बीमादर रू. ०.१० प्रति हजार हुनेछ र अन्यको हकमा रू ०.५० प्रति हजार हुनेछ र जसलाई बीमितले हुलदंगा तथा आतंकबाद जोखिम समूहको बीमा गर्न नचाहेको अवस्थामा बाहेक अन्य अवस्थामा छुट्याउन वा घटाउन पाइने छैन।

(५) बीमकको प्रयोजनको लागि मात्र हुलदंगा तथा आतंकबाद जोखिम समूहको बीमादरलाई देहाय बमोजिम वर्गीकरण गरिनेछः

(क) हुलदंगा, हडताल र रिसइवीपूर्ण कार्यको लागि रू. १ करोड सम्मको आवासीय भवन वा घर, मठ मन्दिर, ध्यान, पूजा तथा प्रार्थनास्थल तथा त्यसभित्र रहेको सम्पत्ति तथा सामानको हकमा रू. ०.०८ प्रति हजार र अन्यको हकमा रू. ०.४० प्रति हजार।

(ख) आतंककारी तथा विध्वंशात्मक क्रियाकलाप र प्रतिघात (स्यावोटेज) को लागि रू. १ करोड सम्मको आवासीय भवन वा घर, मठ मन्दिर, ध्यान, पूजा तथा प्रार्थनास्थल तथा त्यसभित्र रहेको सम्पत्ति तथा सामानको हकमा लागि रू. ०.०२० र अन्य सम्पत्तिको हकमा रू. ०.१० प्रति हजार।

२५. **बीमाङ्क परिवर्तनः** (१) देहायको अवस्थामा बीमालेखमा उल्लेख भएको बीमाङ्क बृद्धि गर्न सकिनेछः

(क) निर्माणाधीन भवनको निर्माण कार्य बढ्दै गई सम्पत्तिको बृद्धि भएमा,

(ख) घोषणा बीमालेख अन्तर्गत मौज्दातको बृद्धि भएमा,

(ग) बीमा गरिने सम्पत्तिमा अन्य सम्पत्ति थप गरिएमा।

(२) बीमालेखमा देहायको अवस्थामा बीमालेखमा उल्लेख भएको बीमाङ्क बीमकले घटाउनेछः

(क) बीमा गरिने सम्पत्ति मध्ये केही सम्पत्ति अन्यत्र विस्थापन भएमा वा बिक्री गरिएमा,

(ख) बीमा गरिने सम्पत्ति मध्ये केही सम्पत्तिको दाबी परेमा।

(३) उपदफा (१) बमोजिमको अवस्था उत्पन्न भएमा बीमितले नियमानुसार लाग्ने थप बीमाशुल्क भुक्तानी गर्नु पर्नेछ र उपदफा (२) को खण्ड (क) को अवस्था आइपरेमा बीमकले बीमितलाई बढी हुन आउने बीमाशुल्क बीमितलाई फिर्ता गर्नु पर्नेछ र यसरी फिर्ता गर्दा **अनुसूची–८** बमोजिमको संशोधन तालिकामा उल्लेख गर्नुपर्नेछ।

(४) यस दफा अन्तर्गत बीमकले बीमितलाई बीमाशुल्क फिर्ता गर्नु परेमा बीमाङ्क घटाइएको पन्ध्र (१५) दिन भित्र फिर्ता गरिसक्नु पर्नेछ।

२६. **बीमाङ्कको पुनर्स्थापनाः** (१) बीमा अवधिमा प्रत्येक पटक दाबी परेपश्चात बाँकी अवधिको लागि बीमाङ्क रकम दाबी बरावरको रकमले स्वतः कम हुनेछ।

(२) बीमितले बाँकी अवधिको लागि पूरा बीमाङ्क कायम राख्न चाहेमा समानुपातिक रूपमा हुन आउने बीमाशुल्क भुक्तानी गर्नुपर्नेछ र बीमकले **अनुसूची–९** बमोजिमको संशोधन तालिकामा उल्लेख गरी साविक बीमाङ्क रकम पुनर्स्थापना गरिदिनु पर्नेछ।

२७. **छोटो अवधिको बीमाको लागि बीमाशुल्कः** (१) एक बर्ष भन्दा कम अवधिको लागि जारी गरिने बीमालेखमा छोटो अवधिको बीमादर लाग्नेछ।

(२) छोटो अवधिको लागि जारी गरिएको बीमालेखको हकमा बीमालेखमा उल्लेख भए बमोजिमको छोटो अवधिको बीमादर लागू हुनेछ।

२८. **सम्पत्तिको स्थानान्तरणः** (१) बीमकलाई जानकारी नदिई बीमा गरिने सम्पत्तिको स्थानान्तरण गर्न पाइने छैन।

(२) बीमा गरिएको सम्पत्ति स्थानान्तरण गरिएमा उक्त स्थानान्तरण गरिए बरावरको सम्पत्तिको बीमा अन्त हुनेछ।

तर, एउटै बीमालेख अन्तर्गत रक्षावरण गरिएको स्थानहरू मध्ये एक स्थानबाट अर्को स्थानमा बीमा गरिएको सम्पत्ति स्थानान्तरण गर्न यस दफाले बाधा पुर्याएको मानिने छैन।

(३) उपदफा (२) बमोजिम स्थानान्तरण गरिएको सम्पत्तिको बाँकी अवधिको समानुपातिक बीमाशुल्क बीमकले बीमितलाई फिर्ता गर्नुपर्नेछ।

२९. **भवनः** (१) घर, आवासीय भवन, मठ मन्दिर, ध्यान, पूजा तथा प्रार्थनास्थल तथा त्यसभित्र रहेको सामानको लागि लाग्ने बीमादर **अनुसूची–११** बमोजिम हुनेछ।

(२) रू. १ करोड सम्मको आवासीय भवन, मठ मन्दिर, ध्यान, पूजा तथा प्रार्थनास्थल तथा त्यसभित्र रहेको सामानको लागि जारी गरिएको घर बीमाको हकमा पचास पैसा (०.५० पैसा) प्रति हजार बीमादर कायम हुनेछ भने सो भन्दा बढी रकमको लागि १.५० रूपैंया प्रति हजार कायम हुनेछ।

(३) रू. १ करोड भन्दा बढीको आवासीय भवन, मठ मन्दिर, ध्यान, पूजा तथा प्रार्थनास्थल तथा त्यसभित्र रहेको सामानको लागि जारी गरिएको सम्पत्ति बीमाको हकमा १.५० रूपैंया प्रति हजार कायम हुनेछ।

३०. **औद्योगिक जोखिमः** (१) एउटै उद्योग परिसर भित्र रहेका सम्पूर्ण सम्पत्तिको एउटै बीमादर कायम गरी बीमा गरिनेछ।

(२) एउटै उद्योग परिसरमा एकै बीमितले एक भन्दा बढी बस्तुहरू उत्पादन गर्ने गरेको रहेछ भने त्यस्ता बस्तुहरू मध्ये सबैभन्दा उच्च बीमादर भएको बस्तुको बीमादर कायम गरी बीमालेख जारी गर्नु पर्नेछ।

(३) एउटै औद्योगिक परिसरमा एक भन्दा बढी स्वतन्त्र उद्योगहरू रहेको रहेछ भने त्यस्ता अलग उद्योगहरूको आ–आफ्नो बीमादर लागू हुनेछ।

तर, जोडिएर बनेका एउटै वा एक भन्दा बढी भवनमा एकै बीमित वा अलग अलग बीमितको उद्योगहरू रहेछ भने ति उद्योगहरू मध्येको उच्चतम बीमादर सबै उद्योगको लागि लागू हुनेछ।

(४) एउटै औद्योगिक परिसरमा रहेका सहायक वा विविध उपयोगिताका सामान तथा वस्तुहरू, ब्लक, गोदाम, ट्याङ्कफार्म, पाइपलाइन, रोड, कम्पाउन्ड वाल आदि भएको अवस्थामा ति मध्ये सबैभन्दा उच्च बीमादर सबै बीमा गरिने सम्पत्तिको लागि लागू हुनेछ।

(५) उद्योग परिसर भित्र रहेका कार्यालय, आवासीय तथा अन्य भवनको लागि उद्योगको बीमादर लागू हुनेछ।

(६) बीमा गरिने सम्पत्तिलाई प्रयोगको आधारमा देहाय बमोजिम बर्गीरकण गर्नुपर्नेछः

(क) भवन (आवासीय वा अन्य)

(ख) ब्यापार, ब्यवसाय, पसल

(ग) उद्योग

(घ) उद्योग परिसर बाहिर रहेका सम्पत्ति, वा

(ङ) उद्योग परिसर भन्दा बाहिर गरिएको भण्डारण

(च) अन्य

(७) बीमा गरिने सम्पत्तिको लागि लाग्ने बीमादर **अनुसूची–११** बमोजिम हुनेछ।

(८) निर्देशिकाको **अनुसूची-११** मा उल्लेख गरिएको जोखिम संकेत अनुरूपका बीमायोग्य सम्पत्तिलाई नेपाली बर्णानुक्रमानुसार उल्लेख गरिएको छ।

३१. औद्योगिक परिसर भन्दा बाहिर गरिएको भण्डारणः (१) उद्योग परिसर भन्दा बाहिर भण्डारण गरिएको बस्तु तथा सो बस्तु रहेको भवन परिसर सहितको सम्पूर्ण बीमा गरिने सम्पत्तिको लागि एउटै बीमादर लागू हुनेछ।

(२) उपदफा (१) को अधीनमा रही मौज्दात भण्डारण गरिएको स्थानमा दुई वा दुई भन्दा बढी सामानको मौज्दात भण्डारण गरिएको रहेछ भने ति मध्ये उच्च जोखिमयुक्त सामानको बीमादर सबै बीमा गरिने सम्पत्तिमा लागू हुनेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिम मौज्दात भण्डारण गरिएको स्थानमा मुख्य मौज्दातको पाँच प्रतिशत भन्दा बढी मूल्यको उच्च जोखिमयुक्त अन्य सामान समेत भण्डारण गरिएको रहेछ भने सोही उक्त उच्च जोखिमयुक्त सामानको बीमा सवै बीमा गरिने सम्पत्तिमा लागू हुनेछ।

(३) भण्डारण परिसरमा भएका आकस्मिक तथा खुल्ला मौज्दातको लागि उपदफा (१) बमोजिमको बीमादर लागू हुनेछ।

३२. जोखिमको श्रेणीः (१) प्रत्येक बीमा गरिने सम्पत्तिलाई बीमकले उक्त सम्पत्तिको जोखिमको सम्वेदनशीलताको आधारमा प्रथम वा दोस्रो श्रेणी मध्ये कुनै एक श्रेणीमा बर्गीकरण गर्न सक्नेछ।

तर, जोखिम समूहको लागि श्रेणीको बर्गीकरण लागू हुने छैन।

(२) बीमा गरिने सम्पत्तिको बीमाशुल्क गणना गर्दा बीमकलाई प्रथम श्रेणीको जोखिम हो भन्ने लागेमा यस निर्देशिकाको अनुसूचीहरूमा उल्लेख भएको बीमादर अनुसार तथा दोस्रो श्रेणीको जोखिम हो भन्ने लागेमा प्रथम श्रेणीको बीमादरको कम्तीमा डेढ गुणा बढी बीमादर कायम गरी हुन आउने बीमाशुल्क गणना गर्नु पर्नेछ।

३३. न्यूनतम बीमादरः (१) बीमाशुल्क गणना गर्दा ५०० रूपैंया भन्दा कम बीमाशुल्क लिन पाइने छैन।

तर, लघुबीमा अन्तर्गत पर्ने सम्पत्ति बीमाको हकमा न्यूनतम ५० रूपैंया सम्मको बीमाशुल्क लिन पाइने छ।

(२) यस निर्देशिकामा उल्लेख गरिएको बीमादर न्यूनतम बीमादर हो र बीमकले सो भन्दा बढी दरमा बीमाशुल्क गणना गरी बीमालेख जारी गर्न सक्नेछ।

३४. निर्धारण नगरिएको जोखिमको बीमादरः (१) यस निर्देशिकामा उल्लेख नभएको जोखिमको रक्षावरण गर्नुपरेमा समितिबाट त्यस्तो जोखिमको दर निर्धारण नभए सम्मका लागि हुलदंगा तथा आतंकबाद जोखिम सहित प्रति हजार सात (७) रूपैंया बीमादर लागू हुनेछ।

(२) उपदफा (१) को अवस्था उत्पन्न भएमा सो कुरा समिति समक्ष जानकारी गराएर मात्र बीमालेख जारी पर्नु पर्नेछ।

(३) यस निर्देशिकामा उल्लेख भएको बीमादरमा कुनै पनि प्रकारको छुट (डिस्काउण्ट), कटौति, रिहायत वा सहुलियत दिन पाइने छैन।

परिच्छेद–४
विविध

३५. बीमालेख जारी गर्न नपाइनेः यो निर्देशिका जारी भएपश्चात "अग्नी बीमालेख", "ज्वेलरी ब्लक बीमालेख" , "गार्हस्थ बीमालेख" तथा त्यस्ता बीमाको नाममा कुनै पनि बीमालेख जारी गर्न पाइने छैन।

३६. **बीमालेखको नामसारीः** (१) बीमितले बीमालेखको नामसारी गर्न अनुरोध गरेको खण्डमा बीमकले बीमालेखको निःशुल्क नामसरी गरी दिनु पर्नेछ।

(२) बीमालेखको नामसारी सम्बन्धी अन्य ब्यवस्था बीमालेखमा उल्लेख भए अनुसार हुनेछ।

३७. **संसोधन तालिका जारी गर्नु पर्नेः** (१) बीमकले बीमालेखमा उल्लेखित बीमाङ्क तथा बीमाशुल्क बाहेक **अनुसूची–११** मा उल्लेखित बिषयमा बीमा अवधि बहाल रहेको अवधि भित्र कुनै विवरणमा परिवर्तन, संशोधन वा थप गर्नु पर्ने भएमा संशोधन तालिका जारी गर्नु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम संशोधन, परिवर्तन वा थप गरिएको विवरण बीमकले बीमालेखमा संलग्न गरी राख्नु पर्नेछ।

३८. **हुलाक टिकटः** (१) बीमालेखमा बीस (२०) रूपैंया बरावरको तथा बीमाशुल्क भुक्तानी रसिदमा दश (१०) रूपैंया बरावरको हुलाक टिकट टाँस गर्नु पर्नेछ।

(२) बीमालेखमा टाँस गरिने हुलाक टिकटको खर्च बीमितले र बीमाशुल्क भुक्तानी रसिदमा टाँस गरिने टिकटको खर्च बीमकले ब्यहोर्नु पर्नेछ।

३९. **समितिले निर्धारण गरे अनुसार हुनेः** बीमादर सम्बन्धी अन्य ब्यवस्था बीमादर सल्लाहकार समितिको सिफारिसमा समितिले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ।

४०. **सफ्टवेयर सम्बन्धी ब्यवस्थाः** (१) यस निर्देशिका अन्तर्गत जारी गरिने बीमालेखको लागि कम्तिमा देहाय बमोजिमको सुविधा उपलब्ध हुनेगरी यो निर्देशिका जारी भएको एक बर्षभित्र सफ्टवेयरको ब्यवस्था गर्नुपर्नेछः

(क) अनलाइनबाट बीमालेख प्रस्ताव फाराम भर्ने ब्यवस्था।

(ख) अनलाइनबाट बीमालेख जारी गर्ने ब्यवस्था।

(ग) वेभसाइटमा बीमाशुल्क गणना संयन्त्र (प्रिमियम क्यालकुलेटर) राख्ने ब्यवस्था।

(घ) बीमालेखको नमूना वेभसाइटमा राख्ने ब्यवस्था।

(ङ) बीमितले अनलाइन, इमेल तथा मोवाइलबाट आफ्नो बीमालेखको अवस्थाको विस्तृत जानकारी पाउने ब्यवस्था।

(च) बीमालेखमा संलग्न सबै कागजी अभिलेखहरू इलेक्ट्रोनिक अभिलेखमा समेत रहने ब्यवस्था।

(छ) बीमकले अनलाइन, इमेल तथा मोवाइलबाट बीमितलाई बीमालेखको म्याद सकिन लागेको जानकारी पठाउने ब्यवस्था।

तर, बीमकले कुनै कारणवस म्याद सकिन लागेको जानकारी नगराएको कारणले हुन जाने क्षतिको लागि बीमक जिम्मेवार हुने छैन।

(ज) त्रैमासिक रूपमा तोकिए बमोजिमको विवरण अनलाइनको माध्यमबाट समितिमा पठाउने ब्यवस्था।

(झ) समितिबाट तोकिए बमोजिमको अन्य ब्यवस्था।

४१. **खारेजी र बचाऊः** (१) अग्नि बीमादर सम्बन्धी सामान्य नियमहरू, २०५८, अग्नी बीमालेख, गार्हस्थ बीमालेख तथा ज्वेलरी ब्लक वीमालेख खारेज गरिएको छ।

(२) अग्नि बीमादर सम्बन्धी सामान्य नियमहरू, २०५८, अग्नी बीमालेख, गार्हस्थ बीमालेख तथा ज्वेलरी ब्लक वीमालेख बमोजिम भए गरेका सम्पूर्ण कार्यहरू यसै निर्देशिका बमोजिम भए गरेको मानिनेछ।

अनुसूची–१

बीमालेख प्रस्ताव फाराम

(दफा ३ सङ्ग सम्बन्धित)

१. प्रस्ताव फाराम भर्ने नियमः

(क) यस फाराममा उल्लेख भएका सबै प्रश्नहरू राम्ररी पढी, बुझी प्रस्तावक आफैंले प्रष्ट सङ्ग बुझिने गरी उत्तर दिनु पर्नेछ।

(ख) प्रश्नको उत्तर दिंदा रेखा, विन्दु वा कुनै पनि प्रकारको चिन्ह वा संकेत प्रयोग गर्न पाइने छैन।

(ग) कुनै पनि प्रश्नको उत्तरमा खाली ठाँउ छोड्न पाइने छैन र उत्तर दिनु नपर्ने भए वा उत्तर असान्दर्भिक हुने भए "असान्दर्भिक प्रश्न" वा "अ.प्र." वा अंग्रेजीमा एन/ए भनी लेख्नु पर्नेछ।

(घ) आफूलाई थाहा भएको कुरा पूर्ण निष्ठा र विश्वासका साथ उल्लेख गर्नु पर्नेछ।

(ङ) प्रश्नको उत्तर दिन वा विवरण उल्लेख गर्नको लागि यदि फारामको पाना नपुगेमा पाना थप गर्न सकिनेछ र त्यसरी थप गरिएको प्रत्येक पानामा सहिछाप गर्नु पर्नेछ।

२. प्रस्ताव फाराम भर्ने शर्तः

(क) बीमा प्रस्ताव फाराम भर्ने व्यक्तिलाई प्रस्तावक मानिनेछ र बीमकले स्वीकार गरेको खण्डमा उक्त व्यक्ति बीमित हुनेछ।

(ख) प्रस्तावकले कसैको करकाप, दवाव वा धम्की वा अनुचित प्रभावमा परी प्रस्ताव फाराम भर्न पाउने छैन र त्यसरी भरेको प्रमाणित भएमा प्रस्ताव बीमकले स्वीकार गर्ने छैन।

(ग) प्रस्ताव फाराममा उल्लेख गरिएका विवरण तथा जानकारी बीमकले पूर्णरूपमा सुरक्षित र गोप्य राख्नु पर्नेछ।

(घ) प्रस्तावमा प्रयोग हुने शब्दावलीहरू मध्ये परिभाषा खण्डमा उल्लेख भएका शब्दहरूको अर्थ सोही बमोजिम र अन्यको हकमा आम प्रचलन बमोजिम हुनेछ।

३. बस्तुगत तथ्य तथा मूलभूत विवरणः

(क) प्रस्तावक (ब्यक्ति) को विवरणः

नाम थरः ....

प्रदेशः .... जिल्लाः.................... गाँउ पालिका/नगर पालिकाः..........................

वडा नं................................ टोलः................................. घर नं. ....

फोन नं. .... इमेलः .... फ्याक्सः ....

संस्था दर्ता नं. (संस्था भए) .... स्थायी लेखा नं...............................

पेशा/व्यवसाय /कारोबारको विवरणः....................................मोवाइल नं.: ....

(ख) बीमा गर्नु पर्ने सम्पत्तिमा स्वामित्व रहेको व्यक्ति/संस्थाको विवरणः

नाम थरः ....

प्रदेशः .... जिल्लाः.................... गाँउ पालिका/नगर पालिकाः..........................

वडा नं................................ टोलः................................. घर नं. ....

फोन नं. .... इमेलः .... फ्याक्सः ....
संस्था दर्ता नं. (संस्था भए) .... स्थायी लेखा नं................................
पेशा/व्यवसाय /कारोबारको विवरणः................................... मोवाइल नं.: ....

(ग) बीमा गर्नु पर्ने सम्पत्ति धितोमा रहने भए धितो लिने संस्थाको विवरण:

सँस्थाको नामः .... सँस्थाको ठेगानाः ....
शाखा (यदि भए): .... सँस्थाको सम्पर्कः ....

(घ) बीमाको अवधि:

मितिः ....समयः .... देखि........................... सम्म (कूल................. महिना................. दिन)

(ङ) बीमा गर्नु पर्ने सम्पत्ति रहेको स्थानको विवरण:

प्रदेशः .... जिल्लाः.................... गाँउ पालिका/नगर पालिकाः..........................
वडा नं................................ टोलः................................. घर नं.: ....
कित्ता नं. ....
चार किल्लाः

दिशा	सम्पत्तिको विवरण	भोगचलनको तरिका
पूर्व		
पश्चिम		
उत्तर		
दक्षिण		

(च) बीमा गर्नु पर्ने सम्पत्ति रहेको घर वा जग्गाधनीको विवरण:

नाम थरः ....
फोन नं.: .... इमेलः .... फ्याक्सः ....
संस्था दर्ता नं. (संस्था भए) .... पेशा/व्यवसाय /कारोबारको विवरणः.................................

(छ) बीमा गर्नु पर्ने सम्पत्तिको राखिएको भवनको विवरण:

भवनमा रहेको भए भवनको बनौट (गारो, छानो, भुँई तथा निर्माण सामग्रीको विवरण): ....
अण्डरग्राउण्ड तथा भुंई तल्ला समेत गरी हुन आउने कूल तल्ला संख्याः.....................
भवन भित्र पार्टिसन कसरी गरिएको छ सोको विवरणः..
भवनको उपयोग वा भोगचलनको तरिका (प्रत्येक तल्लाको अलग अलग उल्लेख गर्ने): ....
भवनको उचाई (मिटर वा फिटमा): ....
भवन निर्माण सम्पन्न भएको बर्षः ....

(ज) बीमा गर्नु पर्ने सम्पत्तिको भोगचलनको तरिका (देहायका मध्ये कुन हो उल्लेख गर्ने):

(क) भवन (आवासीय वा अन्य)

(ख) ब्यापार, ब्यवसाय, पसल

(ग) उद्योग

(घ) उद्योग परिसर बाहिर रहेका सम्पत्ति, वा

(ङ) उद्योग परिसर भन्दा बाहिर गरिएको भण्डारण

(च) अन्य

४. बीमा गर्नु पर्ने सम्पत्तिको विवरण:

क्र.सं.	जोखिमको बर्ग	बीमाङ्क
(क)	भवन	
(ख)	यन्त्र तथा उपकरण (प्रत्येक पचास हजार रूपैंया भन्दा बढी रकमको यन्त्र तथा उपरकरणको खरिद तथा जडान मिति सहितको विवरण खुलाउने)	
(ग)	कच्चा पदार्थको मौज्दात	
(घ)	प्रक्रियाको क्रममा रहेको मौज्दात (वर्क इन प्रोग्रेस)	
(ङ)	अर्धतयारी बस्तु	
(च)	तयारी बस्तुको मौज्दात	
(छ)	फर्निचर, फिक्चर्स तथा फिटिंग्स	
(ज)	नगद, सुनचाँदी गरहगहना तथा हिरा जवाहरत	
(झ)	नक्सा, ढलाईको साँचो, पाण्डुलिपि, चित्रकला, कलात्मक बस्तु तथा दुर्भल सामग्री	
(ञ)	अन्य सरसामान (प्रत्येक रू. १ लाख रूपैंया भन्दा बढी पर्ने सरसामानको विवरण खुलाउने)	
	जम्मा बीमाङ्क	

५. बीमालेखको प्रकार: (देहायका मध्ये कुन हो उल्लेख गर्ने):

(क) सामान्य सम्पत्ति बीमालेख,

(ख) छोटो अवधिको बीमालेख,

(ग) मूल्यांकित सम्पत्ति बीमालेख,

(घ) फ्लोटिङ सम्पत्ति बीमालेख,

(ङ) घोषणा सम्पत्ति बीमालेख,

(च) फ्लोटिङ घोषणा सम्पत्ति बीमालेख, वा

(छ) पुनर्स्थापना सम्पत्ति बीमालेख

६. **घोषणा वा वा फ्लोटिङ घोषणा बीमा भएको खण्डमा:**

क्र.स.	मौज्दात रहेको स्थानहरू	मौज्दात विवरण	बीमाङ्क रकम
१.			
२.			
बीमा गर्नु पर्ने सम्पत्तिको कूल मूल्य			

७. **अन्य बस्तुगत तथ्य सम्बन्धी प्रश्नावली:**

(क) के तपाई हुलदंगा तथा आतंकबाद जोखिम समूह (हुलदङ्गा, हड्ताल, रिसइवीपूर्ण कार्य, आतङ्ककारी र विध्वंशात्मक कार्य तथा प्रतिघात [स्यावोटेज]) को रक्षावरण समेत लिन चाहनुहुन्छ? यदि चाहनुहुन्छ भने उल्लेख गर्नुहोस्।

(ख) बीमा गर्नु पर्ने सम्पत्ति वा त्यसको केही अंशको बीमा अन्य बीमा कम्पनीमा समेत गराएको छ? छ भने कुन कुन बीमा कम्पनीमा कति कति मूल्यको बीमा गराएको हो, सो विवरण खुलाउनुहोस्।

क्र.सं.	जोखिमको विवरण	बीमाङ्क	बीमा कम्पनी	मिति	कैफियत

(ग) तपाईंले प्रस्ताव फाराममा उल्लेख गर्नु भएको सम्पत्तिको बीमा कुनै अन्य बीमा कम्पनीले अस्वीकार गरेको थियो? थियो भने बीमकको नाम उल्लेख गर्नुहोस्।

(घ) बीमा गर्नु पर्ने सम्पत्ति कुनै कारणले क्षति भई कुनै बीमा कम्पनीबाट क्षतिपूर्ति लिनुभएको थियो? थियो भने बिगत तीन बर्षको विवरण दिनुहोस।

क्र.सं.	बीमक	जोखिमको बिवरण	बीमाङ्क	मिति	दाबी लिएको रकम

(ङ) बीमा गर्नु पर्ने सम्पत्ति रहेको कुनै भागमा खतराजन्य (हजार्डस) मालसामान राख्ने गरिएको छ? छ भने विवरण दिनुहोस् ।

क्र.सं.	खतराजन्य सामग्री राखिएको ठाँउ	संख्या	औषत मूल्य	कैफियत

(च) यस प्रस्ताव फाराममा माथि उल्लेख गरिएका बाहेक छुट हुन गएका केहि विवरणहरू छन् भने उल्लेख गर्नुहोस्।

... ...

८. उद्घोषणः

म/ हामी........................यस प्रस्तावद्वारा घोषणा गर्दछौं की यस प्रस्ताव फाराममा उल्लेख गरिएका तथ्य, विवरण, सूचना, जानकारी तथा उत्तरहरू मैले/ हामीले राम्ररी पढेर बुझेर दिएका हो/हौं । यसमा उल्लेख गरिएका सवै विवरणहरू सहि, साँचो र दुरूस्त छन । कुनै तथ्य, विवरण, सूचना, जानकारी तथा उत्तरहरू लुकाए छिपाएको छैन । कुनै तथ्य, विवरण, सूचना, जानकारी तथा उत्तरहरू लुकाए छिपाएको पाइएमा बीमालेख रद्द हुनेछ भन्ने कुरामा म/ हामी स्वीकार गर्दछु/ गर्दछौं । यस प्रस्ताव फाराममा उल्लेख गरिएका तथ्य, विवरण, सूचना, जानकारी तथा उत्तरहरूको साथै यो घोषणा द्विपक्षीय बीमा करार (बीमालेख) को आधार हुनेछ ।

प्रस्तावको

हस्ताक्षरः ....
नाम थरः ....
मितिः ....
छाप (संस्था भएमा): ....
मितिः..

प्रस्ताव स्वीकृति गर्ने कर्मचारी

हस्ताक्षरः......................................
नाम थरः.......................................
अभिकर्ता कोड नं./कर्मचारी परिचयपत्र नः..............
सम्पर्क नः.....................................
मितिः ....

(बीमकले आवश्यक ठानेमा यस अनुसूचीमा उल्लेख गरिएको प्रस्ताव फारामको अतिरिक्त बीमितसङ्ग अन्य विवरण, प्रश्नावली, सूचना तथा जानकारी भराई लिन सक्नेछ र त्यसरी लिएको विवरण, प्रश्नावली, सूचना तथा जानकारी यसै प्रस्ताव फारामसङ्ग संलग्न गरी राख्नु पर्नेछ ।)

अनुसूची–२

सम्पत्ति बीमालेख

(दफा ४ सङ्ग सम्बन्धित)

यस बीमालेखको तालिकामा उल्लेख भएको सम्पत्तिको क्षति बिरूद्ध बीमा गर्नको लागि बीमितले पूरा बीमाशुल्क भुक्तानी गरेको हुनाले द्विपक्षीय बीमा करारको रूपमा ... ... बीमा कम्पनी लिमिटेड (बीमक) ले यो बीमालेख जारी गरेको छ।

परिच्छेद–१

प्रारम्भिक

१. बीमालेखको नाम र प्रारम्भः (१) यस बीमालेखको नाम "**सम्पत्ति बीमालेख**" रहेको छ।

(२) यो बीमालेख बीमितले बीमाशुल्क भुक्तानी गरेपश्चात प्रारम्भ हुनेछ।

२. परिभाषाः विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस बीमालेखमा,

(क) **"अधिक"** भन्नाले बीमकले दाबी रकमबाट अनिवार्य रूपमा घटाउने रकम सम्झनु पर्छ।

(ख) **"अपबाद"** भन्नाले बीमालेखले रक्षावरण नगर्ने जोखिम वा बीमालेखले क्षति प्रदान नगर्ने वा नसमेट्ने अवस्था सम्झनु पर्छ।

(ग) **"आगलागी"** भन्नाले दुर्घटनावस ज्वाला प्रस्फुटित भई उत्पन्न भएको आगो वा अग्नी सम्झनु पर्छ।

(घ) **"आनुसाङ्गिक क्षति"** भन्नाले बीमा गरिएको जोखिमको कारणले हुने अप्रत्यक्ष (कन्सिक्वेन्सियल) वा एउटा घटनाको परीणाम स्वरूप हुने अप्रत्यक्ष क्षति सम्झनु पर्छ।

(ङ) **"औसत शर्त"** बीमालेख अन्तर्गत बीमा गरिएको सम्पत्ति क्षति हुँदा उक्त सम्पत्तिको बजार मूल्य भन्दा बीमाङ्क घटी भएको अवस्थामा बीमकले समानुपातिक रूपमा भुक्तानी गर्ने क्षतिपूर्ति रकम सम्झनु पर्छ। त्यस्तो रकम देहाय अनुसार गणना गरिनेछः

$$\text{बीमकले प्रदान गर्ने क्षतिपूर्ति} = \frac{\text{क्षति भएको सम्पत्तिको बीमाङ्क} \times \text{बास्तविक क्षति}}{\text{क्षति भएको सम्पत्तिको बजार मूल्य}}$$

(च) **"घोषित बीमालेख"** भन्नाले बीमितले प्रत्येक महिनामा एकपटक आफूसङ्ग भएको मौज्दातको मूल्यको घोषणा गरी बीमकलाई जानकारी गराउने गरी मौज्दात (स्टक) सङ्ग सम्बन्धित बीमालेख सम्झनु पर्छ, जसमा घोषणा गरिएको मूल्यको आधारमा बीमाङ्क परिवर्तन भए अनुसार बीमाशुल्क समायोजन गरिन्छ।

(छ) **"चट्याङ"** भन्नाले चट्याङ परेर वा बिजुली चम्किएर भएको आगलागी, भौतिक क्षति वा उच्च भोल्टेजको विद्युत प्रबाह सम्झनु पर्छ।

(ज) **"जोखिम"** भन्नाले कुनै घटना घट्ने वा नघट्ने अनिश्चित अवस्था सम्झनु पर्छ।

तर, कुनै प्रयोजनको लागि बालिएको र आफ्नै सीमाभित्र रहेको आगोलाई यस बीमालेखको प्रयोजनको लागि आगो वा अग्नी मानिने छैन।

(झ) **"तालिका"** भन्नाले बीमा गरिएको सम्पत्ति, बीमाङ्क, बीमाशुल्क लगायत बीमालेख जारी गर्न आवश्यक पर्ने विवरणहरू उल्लेख भएको बीमालेखको अङ्गको रूपमा रहने तालिका सम्झनु पर्छ।

(ञ) **"दाबी"** भन्नाले बीमा गरिएको सम्पत्तिको क्षति बापत बीमितद्वारा माग गरिएको क्षतिपूर्ति रकम सम्झनु पर्छ।

(ट) **"धक्काको असर (इम्प्याक्ट)"** भन्नाले जनावर, सवारी साधन, रेल, कुनै चलायमान वा स्थिर बस्तु वा अन्य कुनै पनि यान्त्रिक बस्तुको ठक्कर वा धक्काबाट सम्पत्तिको भित्रि वा बाहिरी भागमा पर्ने असर सम्झनु पर्छ।

(ठ) **"निर्देशिका"** भन्नाले सम्पत्ति बीमा सम्बन्धी निर्देशिका, २०७५ सम्झनु पर्छ ।

(ड) **"फ्लोटिङ बीमालेख"** भन्नाले एक भन्दा बढी स्थानमा बीमा गरिएको सम्पत्ति वा मौज्दातको रक्षावरण गर्न एउटै बीमालेखमा एकमुष्ट बीमाङ्क रकम राखी जारी गरिने बीमालेख सम्झनु पर्छ ।

(ढ) **"बस्तुगत तथ्य"** भन्नाले बीमा गरिएको सम्पत्तिको जोखिम बढाउन वा घटाउन सक्ने महत्वपूर्ण तथ्य सम्झनु पर्छ ।

(ण) **"बीमक"** भन्नाले यो बीमालेख जारी गर्ने बीमा कम्पनी सम्झनु पर्छ ।

(त) **"बीमा करार"** भन्नाले प्रस्ताव फाराम, बीमालेख, तालिका, सम्पुष्टी, बीमालेखको संशोधन तालिका तथा बीमाशुल्क भुक्तानी रसिद सहित बीमालेखको रूपमा जारी गरिएको बीमक तथा बीमित बीच भएको द्विपक्षीय करार सम्झनु पर्छ ।

(थ) **"बीमा गरिएको सम्पत्ति"** भन्नाले तालिकामा उल्लेख भए अनुसार यस बीमालेखद्वारा रक्षावरण गरिएको वा बीमा गरिएको वा बीमा गरिने बीमितको बीमायोग्य हित रहेको सम्पत्ति सम्झनु पर्छ ।

(द) **"बीमाङ्क"** भन्नाले क्षति बापत बीमकले प्रदान गर्ने तालिकामा उल्लेख गरिए अनुसारको कूल बीमा रकम सम्झनु पर्छ ।

(प) **"बीमालेख"** भन्नाले बीमकले जारी गर्ने सम्पत्ति बीमालेख, तालिका तथा सम्पुष्टी तथा बीमालेखको संशोधनको तालिकालाई एकमुष्ट रूपमा सम्झनु पर्छ ।

(फ) **"बीमाशुल्क"** भन्नाले सम्पत्तिको बीमा गरे बापत बीमितले बीमकलाई बुझाउनु पर्ने रकम सम्झनु पर्छ ।

(ब) **"बीमित"** भन्नाले बीमा गर्ने व्यक्ति वा सँस्था वा बीमालेख धारक सम्झनु पर्छ ।

(भ) **"भूकम्प"** भन्नाले भूकम्पको कारणले हुने आगलागी वा अन्य क्षतिजन्य घटना सम्झनु पर्छ ।

(म) **"मूलभूत विवरण"** भन्नाले बीमा गरिएको सम्पत्तिमा रहेको जोखिम तथा त्यस्तो जोखिमको मात्रा विश्लेषण गरी बीमाशुल्क निर्धारण गर्न र बीमा प्रस्ताव स्वीकार गर्ने वा नगर्ने निर्णयमा सघाउ पुर्याउन आवश्यक पर्ने महत्वपूर्ण विवरण सम्झनु पर्छ ।

(य) **"रक्षावरण"** भन्नाले बीमा गरिएको सम्पत्तिको क्षतिको क्षतिपूर्ति प्रदान गर्नको लागि मञ्जुर गरेको अवस्था सम्झनु पर्छ ।

(र) **"विस्फोटन"** भन्नाले कुनै यन्त्र वा उपकरणको आन्तरिक वा बाह्य विस्फोटन वा अन्य कुनै प्रकारले भएको विस्फोटन सम्झनु पर्छ ।

(ल) **"समानुपातिक दर"** भन्नाले एक बर्षको लागि लाग्ने बीमादरको अनुपातमा तोकिएको निश्चित अवधिका लागि लाग्ने बीमादर सम्झनु पर्छ ।

(व) **"सम्पुष्टी"** भन्नाले बीमितको अनुरोधमा बीमालेखको जोखिम समूहको रक्षावरणलाई हटाउनका लागि बीमालेखको अभिन्न अङ्गको रूपमा रहने गरी बीमालेखको तालिकामा उल्लेख गरी बीमकको तर्फबाट जारी भएको थप लिखत सम्झनु पर्छ ।

(श) **"हुलदंगा तथा आतंकबाद जोखिम समूह"** भन्नाले हुलदंगा, हडताल, रिसइवीपूर्ण कार्य, आतंकबादी कार्य, प्रतिघात जस्ता कार्यहरू सम्झनु पर्दछ ।

(ष) **"क्षति"** भन्नाले कुनै घटना भै हुने क्षति हुनु, हानि नोक्सानी हुनु, विग्रनु वा नास हुनु भन्ने सम्झनु पर्छ ।

(स) **"क्षतिपूर्ति"** भन्नाले बीमालेखमा उल्लेख भए अनुरूप बीमकले बीमितलाई प्रदान गर्ने दाबी बापतको रकम सम्झनु पर्छ ।

परिच्छेद–२

रक्षावरण

३. **रक्षावरण:** देहायका कारणबाट भएको बीमा गरिएको सम्पत्तिको प्रत्यक्ष भौतिक क्षतिको बीमकले क्षतिपूर्ति प्रदान गर्नेछः

(क) अग्नीजन्य क्षति:

(अ) आगलागी वा अग्नीको कारणले भएको क्षति

(ख) हावाजन्य क्षति:

(अ) हावा, हुरी वतास, आँधिवेहरी वा तुफानको कारणले भएको क्षति
(आ) चक्रबात वा भुमरीको कारणले भएको क्षति
(इ) कुनै प्रकारको बायुमण्डलीय उथलपुथल

(ग) पानीजन्य क्षति:

(अ) झरी वा बर्षाको पानीको कारणले भएको क्षति
(आ) असिना, हिउँ वा हिमआँधीको कारणले भएको क्षति
(इ) बाढी, डुवानको कारणले भएको क्षति
(ई) पाइप, बाँध, पोखरी, स्प्रिङ्कल, ढल वा पानीको निकास बन्द भएर वा त्यसबाट ओभरफ्लो भएर, चुहिएर वा फुटेर भएको क्षति।

(घ) भूमीजन्य क्षतिः

(अ) भुँईचालोको कारणले भएको क्षति।
(आ) कुनै विस्फोटन भई जमिन हल्लिएको कारणले भएको क्षति।

(ङ) खस्ने वा भासिने सम्बन्धी क्षतिः

(क) पहिरो वा भुस्खलन को कारणले भएको क्षति।
(ख) ढुङ्गा खस्ने कारणले भएको क्षति।
(ग) हिलो वा लेदो बग्ने कारणले भएको क्षति।
(घ) जमिन, ढिस्को, माटो, ढुंगा, बालुवा, रोडा, ईंटा खस्ने वा भासिने कारणले भएको क्षति।
(ङ) किनार, बाटो, सडक खस्ने वा भासिने कारणले भएको क्षति।

(च) चट्याङ्जन्य क्षति:

(अ) चट्याङको कारणले भएको क्षति।

(छ) विस्फोटनजन्य क्षति:

(अ) विस्फोटन (एक्स्प्लोजन) को कारणले भएको क्षति।
(आ) अन्तर्फुटन (इम्प्लोजन) को कारणले भएको क्षति।

(ज) आकासीय सामग्रीजन्य क्षति:

(अ) हवाई यान, रकेट, आकाशमा उड्ने बस्तुको कारणले भएको क्षति।
(आ) आकाशीय पिण्ड, अपरिचित बस्तु (अनआइडेन्टिफाइड अब्जेक्स) को कारणले भएको क्षति।

(इ) आकाशको माध्यमबाट अकस्मात आउने कुनै पनि रहने यन्त्र, उपकरण वा बस्तुको कारणले भएको क्षति।

(ई) उड्ने बस्तुको उच्च आवाजको कारणले भएको क्षति।

(झ) धक्का दिएर, छोएर, लडेर वा लागेर हुने क्षति:

(अ) सवारी साधन, रेल, जनावर वा अन्य चलायमान बस्तुले धक्का दिएर, छोएर, लडेर वा लागेर भएको क्षति।

(आ) रूख, विरूवा, खम्बा, तार, सामान, यन्त्र उपकरण वा अन्य बाह्य बस्तुले धक्का दिएर, छोएर, लडेर वा लागेर भएको क्षति।

(इ) अन्य घर वा भौतिक संरचनाले धक्का दिएर, छोएर, लडेर वा लागेर भएको क्षति।

(ञ) स्वजलन:

(अ) स्वजलन, आन्तरिक जलन वा आफैं बलेको कारणले भएको क्षति।

(ट) हुलदंगा तथा आतंकबादजन्य क्षति:

(अ) हुलदंगाको कारणले भएको क्षति।

(आ) हड्तालका कारणले भएको क्षति।

(इ) रिसइवीपूर्ण कार्यको कारणले भएको क्षति।

(ई) आतंककारी तथा विध्वंशात्मक क्रियाकलापका कारणले भएको क्षति।

(उ) प्रतिघात (स्यावोटेज) का कारणले भएको क्षति

(ठ) अन्य क्षति:

(अ) मिसाइल टेस्टिङ् अपरेशनका कारणले भएको क्षति।

४. **अतिरिक्त सुविधा:** बीमा गरिएको सम्पत्ति क्षति भएको खण्डमा बीमकले बीमितलाई देहाय बमोजिमको अतिरिक्त सुविधा प्रदान गर्नेछ:

(क) आर्किटेक्ट, इन्जिनियर वा सर्भेयरको शुल्क: आर्किटेक्ट, इन्जिनियर वा सर्भेयरको (फि) शुल्क दाबी रकमको बढीमा तीन प्रतिशतमा नबढ्ने गरी बीमाङ्कको सीमाभित्र रहने गरी बीमकले भुक्तानी गर्नेछ।

(ख) भग्नावशेष बिस्थापन: क्षतिग्रस्त सम्पत्तिको भग्नावशेष हटाउन वा विस्थापन गर्नका लागि लाग्ने खर्च दश लाख रूपैंया वा दाबी रकमको दश प्रतिशत मध्ये जुन कम हुन्छ सोही बरावरको रकम बीमाङ्कको सीमाभित्र रहने गरी बीमकले भुक्तानी गर्नेछ।

परिच्छेद–३
अपबाद

५. **अपबाद:** यस बीमालेखमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि बीमकले देहायका जोखिमको कारणले भएको क्षतिको क्षतिपूर्ति प्रदान गर्नेछैन:

(क) आनुसांगिक क्षति: कुनै कारणबाट भएको क्षतिको परिणामस्वरूप सिर्जना भएको देहाय बमोजिमको क्षतिको क्षतिपूर्ति बीमकले प्रदान गर्ने छैन:

(क) आम्दानी वा नाफामा भएको कमी वा क्षति
(ख) ढिलाईको कारणले भएको क्षति
(ग) ख्याति वा लोकप्रियतामा भएको ह्रास वा क्षति
(घ) उत्पादन प्रणालीमा आएको अवरोधको कारणले भएको क्षति
(ङ) बजारको कारणले भएको क्षति

(ख) **यन्त्र उपकरणको टुटफुटः** यन्त्र उपरकणको टुटफुट भएको कारणबाट हुने यन्त्र उपकरणको क्षतिको क्षतिपूर्ति बीमकले प्रदान गर्ने छैन।

तर, सो कारणबाट भएको अन्य सम्पत्ति (उक्त टुटफुट भएको यन्त्र उपकरण बाहेक) को क्षतिको क्षतिपूर्ति बीमकले प्रदान गर्नेछ।

(ग) **विद्युतीय उपकरणः** चट्याङ तथा अन्य कारणले उत्पन्न भएको उच्च विद्युतीय भोल्टेजको कारणले विद्युतीय तथा इलेक्ट्रोनिक उपकरणमा भएको क्षतिको क्षतिपूर्ति बीमकले प्रदान गर्ने छैन।

तर, देहायको अवस्थामा बीमकले क्षतिपूर्ति प्रदान गर्नेछः

(क) सिधै चट्याङ लागी विद्युतीय वा इलेक्ट्रोनिक उपकरणको क्षति भएमा,
(ख) चट्याङको कारणले उत्पन्न भएको उच्च विद्युतीय भोल्टेजको कारणबाट भएको अन्य सम्पत्ति (उक्त टुटफुट भएको विद्युतीय तथा इलेक्ट्रोनिक उपकरण बाहेक) को क्षति भएमा।

(घ) **कोल्ड स्टोरेजमा तापक्रममा भएको परिवर्तनः** तापक्रममा आएको परिवर्तनको कारणले कोल्ड स्टोरेजमा राखिएको मौज्दातमा भएको क्षतिको बीमकले क्षतिपूर्ति प्रदान गर्नेछैन।

तर, सो कारणबाट भएको अन्य सम्पत्ति (मौज्दात बाहेक) को क्षतिको क्षतिपूर्ति बीमकले प्रदान गर्नेछ।

(ङ) **ब्वाइलर वा उच्च चापमा चल्ने यन्त्रको विस्फोटनः** उद्योगमा जडान गरिएको ब्वाइलरको विस्फोटनको कारणबाट हुने ब्वाइलरको क्षतिको क्षतिपूर्ति बीमकले प्रदान गर्ने छैन।

तर, सो कारणबाट भएको अन्य सम्पत्ति (उक्त विस्फोटन भएको ब्वाइलर वा चापमा चल्ने यन्त्र बाहेक) को क्षतिको क्षतिपूर्ति बीमकले प्रदान गर्नेछ।

(च) **कम्प्युटरमा भएको सूचना तथा तथ्याङ्कः** कम्प्युटरमा भएका सूचना तथा तथ्याङ्क (डाटा) को क्षतिको क्षतिपूर्ति बीमकले प्रदान गर्ने छैन।

तर, कम्प्युटर तथा कम्प्युटर सम्बन्धी यन्त्र उपकरणको भौतिक क्षतिको क्षतिपूर्ति बीमकले प्रदान गर्नेछ।

(छ) **अधिकार प्राप्त निकायबाट गरिएको क्षतिः** अधिकार प्राप्त निकायबाट जुनसुकै कारणले भत्काई वा आगो लगाई वा पानी प्रयोग गरी वा अन्य कुनै तरिकाले गरिएको क्षतिको क्षतिपूर्ति बीमकले प्रदान गर्ने छैन।

(ज) **विकिरणयुक्त पदार्थ तथा आणविक, रासायनिक तथा जैविक हतियारः** (१) विकिरणयुक्त पदार्थ वा विकिरणयुक्त फोहोरको संसर्ग (कन्टामिनेसन) बाट भएको क्षतिको क्षतिपूर्ति बीमकले प्रदान गर्ने छैन।

(२) आणविक, रासायनिक तथा जैविक आम विनासकारी हतियारको प्रयोगबाट भएको क्षतिको क्षतिपूर्ति बीमकले प्रदान गर्ने छैन।

(झ) **युद्ध वा युद्ध सरहको अवस्था:** सैनिक विद्रोह, शक्ति अपहरण, घेराबन्दी वा युद्ध, आक्रमण, विदेशी शत्रुको कारबाही वा कुनै युद्ध सरहको कारबाही वा गृहयुद्ध वा सो सरहको अवस्थामा भएको क्षतिको बीमकले क्षतिपूर्ति प्रदान गर्ने छैन।

(ञ) **अन्य क्षति:** देहायको कारणले भएको क्षतिको बीमकले क्षतिपूर्ति बीमकले प्रदान गर्नेछैनः

(क) बस्तुको प्रकृति परिवर्तन

(ख) प्रदुषण वा अन्य बस्तुको संसर्ग (कन्टामिनेशन) बाट भएको क्षति

(ग) सुकाउने वा तताउने क्रममा भएको क्षति

परिच्छेद–४

शर्तहरू

६. **प्रस्ताव र स्वीकृति:** (१) बीमालेख जारी गर्नु अघि बीमितले प्रस्ताव फाराम पूर्ण रूपमा भरी बीमकलाई बुझाउनु पर्नेछ।

(२) प्रस्ताव फाराममा उल्लेख भएको विवरणमा फरक पारी बीमालेख जारी हुने छैन।

(३) बीमकले बीमा अवधि समाप्त हुनु अगावै बीमा अवधि समाप्त हुन लागेको सूचना बीमितलाई दिन सक्नेछ।

७. **बीमाशुल्क गणना:** बीमाशुल्क गणना गर्दा सम्पत्ति बीमा निर्देशिका, २०७५ अनुसार गरिनेछ।

८. **बीमाशुल्क भुक्तानी:** (१) बीमकको तर्फबाट सहिछाप भएको रसिद जारी नभएसम्म बीमाशुल्क भुक्तानी भएको मानिने छैन।

(२) बीमाशुल्क भुक्तानी नभएसम्म बीमालेख जारी गरिने छैन।

९. **मान्यता (आइडेन्टिफिकेसन):** (१) बीमालेख सहित बीमा प्रस्ताव फाराम, तालिका, सम्पुष्टी, बीमा संशोधन तालिका तथा बीमाशुल्क भुक्तानी रसिदलाई एकमुष्ठ सम्पत्ति बीमा करार वा बीमालेखको रूपमा बुझ्नु वा पढ्नु पर्नेछ र तिनलाई अलग्गै पढ्न, बुझ्न वा टुक्र्याएर बीमालेखको अर्थ लगाउन पाइने छैन।

(२) यस बीमालेखमा प्रयोग गरिएका विशेष शब्द तथा बाक्यहरू जहाँ जुन आशयका साथ प्रयोग गरिएको छ, सोही अनुरूपकै अर्थ लगाउनु पर्नेछ।

(३) यस बीमालेखमा प्रयोग भएका मुख्य तथा बीमासङ्ग सम्बन्धित प्राविधिक शब्दावलीको अर्थ परिभाषा खण्डमा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ।

१०. **झुट्ठा विवरण (मिस्डिक्रिप्सन):** देहायको अवस्थामा बीमितले झुट्ठा विवरण दिएको मानिनेछः

(क) बीमा गरिएको सम्पत्ति रहेको भवन वा स्थानको बारेमा बीमितले आफूलाई जानकारी भएको विषयमा मूलभूत विवरण दिँदा झुट्ठा विवरण दिएमा, वा

(ख) जोखिम विश्लेषण गर्न आवश्यक पर्ने वास्ताविकता लुकाई झुट्ठा कुरा उल्लेख गरेमा, वा

(ग) वास्तविकताको उल्लेख गर्दा कुनै बस्तुगत तथ्य (म्याटेरियल फ्याक्ट) उल्लेख नगरेमा।

११. **भुक्तानी दिन बाध्य नहुने:** देहायको अवस्थामा बीमकले दाबी बापतको रकम भुक्तानी गर्न वाध्य हुने छैनः

(क) बुँदा नं. १० बमोजिम झुट्ठा विवरण दिएमा, वा

(ख) बुँदा नं. १७ बमोजिम बीमकबाट लिखित समर्थन नजनाएमा, वा

(ग) दाबी भुक्तानी प्रक्रियामा रहेको वा मुल्तवी रहेको अवस्थामा बाहेक क्षति भएको मितिले छ (६) महिना ब्यतित भएमा।

तर, बीमा दाबी भुक्तानी दिन अस्वीकार गर्नु अघि बीमकले उल्लेखित तथ्यहरू प्रमाणित गर्नु पर्नेछ।

१२. क्षतिपूर्ति नपाउने (फर्फिचर): देहायको कुनै अवस्था उत्पन्न भएमा बीमितले यस बीमालेख अन्तर्गत दाबी बापतको क्षतिपूर्ति पाउने छैनः

(क) दाबी जालसाजीपूर्ण भएमा, वा

(ख) दावीको सिलिसिलामा बीमित वा निजको तर्फबाट कार्य गर्ने ब्यक्तिले झुठ्ठा वयान दिई कुनै अनुचित लाभ उठाउन खोजेमा, वा

(ग) बीमकले दाबी अस्वीकार गरेको छ (६) महिना भित्र बीमा समिति समक्ष उजुरी नगरेमा, वा

(घ) बीमा ऐन, २०४९ बमोजिम बीमा समितिले बीमकको पक्षमा फैसला गरेको पैंतीस (३५) दिन भित्र उच्च अदालतमा उजुरी नगरेमा

तर, दाबी भुक्तानी रकम दिन अस्वीकार गर्नु अघि बीमकले उल्लेखित तथ्यहरू प्रमाणित गर्नु पर्नेछ।

१३. खारेजी: (१) देहायको अवस्थामा बीमालेख स्वतः खारेज हुनेछः

(क) आफ्नो हकहितमा नरहेको सम्पत्तिको बीमा गराएमा,

(ख) बीमालेखमा उल्लेख गरिएको स्थानबाट बीमा गरिएको सम्पत्ति यसै बीमालेख अन्तर्गत रक्षावरण भएको स्थान बाहेक अन्यत्र विस्थापन भएमा वा अन्यत्र सारिएमा,

(ग) स्वामित्व हस्तान्तरण भएको तीस (३०) दिन भित्र सम्पत्तिको स्वामित्व प्राप्त गर्ने ब्यक्तिको नाममा बीमालेख नामसारी नभएमा।

(२) बीमकले देहायको अवस्थामा बीमालेख खारेज गर्न सक्नेछः

(क) बीमितले बीमालेख खारेज गर्न अनुरोध गरेमा,

(ख) बीमा समितिले कारण सहित बीमालेख खारेज गर्न निर्देशन दिएमा,

(ग) बीमितले गैरकानूनी सम्पत्तिको बीमा गराएको प्रमाणित भएमा,

(३) बीमितको अनुरोधमा बीमालेख खारेज गर्नु परेको अवस्थामा बीमितलाई बहाल रहेको अवधिको लागि देहाय बमोजिमको छोटो अवधिको बीमादर अनुसार बीमाशुल्क लिई बाँकी बीमाशुल्क फिर्ता गर्नु पर्नेछः

क्र.सं.	**अवधि**	**बीमाशुल्क**
१.	एक महिना सम्मको लागि	बार्षिक बीमाशुल्कको १५ प्रतिशत
२.	तीन महिना सम्मको लागि	बार्षिक बीमाशुल्कको ४० प्रतिशत
३.	छ महिना सम्मको लागि	बार्षिक बीमाशुल्कको ७० प्रतिशत
४.	नौ महिना सम्मको लागि	बार्षिक बीमाशुल्कको ८५ प्रतिशत
५.	नौ महिना भन्दा बढी अवधिको लागि	बार्षिक बीमाशुल्क

तर, बीमालेख खारेज हुनु अघि दाबी परिसकेको रहेछ भने बीमाशुल्क फिर्ता हुने छैन।

(४) यस दफा बमोजिम बीमकले आफैंले बीमालेख खारेज गर्नु परेको खण्डमा बीमितलाई पन्ध्र (१५) दिनको पूर्व जानकारी दिनु पर्नेछ र बाँकी बीमा अवधिको लागि समानुपातिक दरमा बीमाशुल्क फिर्ता गर्नु पर्नेछ।

१४. **योगदान:** (१) यस बीमालेखबाट बीमा गरिएको सम्पत्ति वा सम्पत्तिको कुनै अंश अर्को कुनै पनि घर बीमालेख वा सम्पत्ति बीमालेख मार्फत बीमा गर्न पाइने छैन ।

(२) कुनै कारणवस बीमा गरिएको सम्पत्ति अन्य बीमा कम्पनीमा समेत बीमा भएको रहेछ र त्यस्तो सम्पत्ति वा सम्पत्तिको केही अंशको दाबी परेमा बीमकले आफ्नो भागको क्षतिपूर्ति रकम समानुपातिक रूपमा प्रदान गर्नेछ ।

(३) बीमा गरिएको सम्पत्ति वा सम्पत्तिको केही अंशको क्षतिपूर्ति सामुन्द्रिक बीमालेखबाट समेत प्राप्त हुने रहेछ भने सामुन्द्रिक बीमालेखबाट क्षतिपूर्ति प्राप्त भएपश्चात बाँकी रकम मात्र यस बीमालेख अन्तर्गत प्रदान गरिनेछ ।

१५. **प्रत्यासन:** (१) बीमा गरिएको सम्पत्तिको क्षति बापत बीमितले बीमक बाहेक अन्य पक्षबाट समेत क्षतिपूर्ति पाउने रहेछ भने बीमकबाट क्षतिपूर्ति प्राप्त गर्दा अन्य पक्षबाट क्षतिपूर्ति पाउने अधिकार बीमकलाई सुम्पनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम अन्य पक्षबाट क्षतिपूर्ति प्राप्त गर्नका लागि बीमकले जुनसुकै समयमा पनि उपयुक्त र आवश्यक कारबाही गर्न सक्नेछ ।

(३) उपदफा (२) बमोजिमको कार्य बीमित आफैंले गर्नु पर्ने भए आफैंले गर्नु पर्नेछ वा बीमकले गर्न मिल्ने भएमा बीमकलाई अनुमति दिनु पर्नेछ ।

(४) उपदफा (२) र (३) बमोजिमको कार्यको खर्च बीमकको हुनेछ ।

१६. **न्यून बीमा:** (१) बीमा गरिएको सम्पत्तिको क्षति भएको बेलामा मूल्याङ्कन गर्दा क्षति भएको सम्पत्तिको बजार मूल्य बीमाङ्क भन्दा बढी हुन आएमा बीमकले न्यून बीमा अन्तर्गत भुक्तानी गर्ने दाबीको सूत्र (औषत शर्त) अनुसार गणना गरी हुन आउने रकम भुक्तानी गर्नेछ ।

(२) बीमा गरिएको सम्पत्ति एक भन्दा बढी रहेछ भने प्रत्येक सम्पत्तिको लागि छुट्टाछुट्टै यो प्रावधान लागू हुनेछ ।

(३) देहायको अवस्थामा औषत शर्त लागू हुने छैनः

(क) बीमा गरिएको सम्पत्तिको क्षति भएको बेलामा, क्षति भएको सम्पत्तिको मूल्याङ्कन गर्दा प्राप्त मूल्य बीमाङ्कको पचासी प्रतिशत भन्दा बढी हुन आएमा,

(ख) बीमाङ्कको दुई प्रतिशत वा दश लाख रूपैंया मध्ये जुन कम हुन्छ सो वरावरको क्षति हुन आएमा ।

१७. **परिवर्तन तथा परित्याग:** देहायको कुनै घटना घट्नु वा क्षति हुनु अगावै बीमकको तर्फबाट लिखित समर्थन गराउनु पर्नेछ ।

(क) ब्यापार तथा उत्पादन प्रक्रियामा परिवर्तन भएमा, वा

(ख) बीमा गरिएको भवन वा बीमा गरिएको सम्पत्ति रहेको भवनको प्रयोगमा परिवर्तन भएको कारणले जोखिममा उल्लेख्य बृद्धि भएमा, वा

(ग) बीमा गरिएको भवन वा बीमा गरिएको सम्पत्ति रहेको भवन साठी (६०) दिन भन्दा लामो समय सम्म मानिस नवसी खाली रहेमा, वा

१८. **स्वामित्व परिवर्तन:** (१) प्रचलित कानून बमोजिम उत्तराधिकारीमा सरेकोमा बाहेक बीमितबाट अन्य ब्यक्ति वा सँस्थामा बीमा गरिएको सम्पत्तिको स्वामित्व हस्तान्तरण भएमा तीस (३०) दिन भित्र बीमितले बीमालेख नामसारी गरिदिनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम स्वामित्व परिवर्तन गर्नका लागि बीमितले निवेदन दिएमा तत्काल कुनै शुल्क नलिई बीमकले बीमालेख नामसारी गरिदिनु पर्नेछ ।

१९. **दाबी:** (१) बीमकले बीमाङ्क रकम भन्दा बढी हुने गरी दाबी भुक्तानी गर्ने छैन ।

(२) यस बीमालेखको अपवादमा उल्लेख गरिए बाहेकको कुनै घटना घटी बीमा गरिएको सम्पत्तिको क्षति भएमा बीमितले तत्काल देहायका कुराहरू गर्नु पर्नेछः

(क) बीमा गरिएको सम्पत्तिको क्षति न्यूनीकरणको लागि प्रयास गर्ने,

(ख) आगलागी, हुलदंगा तथा आतंकबाद जोखिम समूह वा आपराधिक कारणबाट क्षति भएमा वा त्यसरी क्षति भएको हो भनी शंका लागेमा प्रहरी कार्यालयमा खवर गर्ने,

(३) उपदफा (२) बमोजिमको घटना घटेको पैंतीस (३५) दिन वा बीमकले दिएकोमा थप म्याद भित्र बीमितले बीमकलाई देहायका विवरण उपलब्ध गराउनु पर्नेछः

(क) दाबी उत्पन्न हुने वा क्षति गराउने घटनाको उत्पत्ति, कारण तथा घटना घट्दाको परिस्थितको विवरण,

(ख) क्षति परेको सम्पत्तिको क्षति हुँदाको मूल्य (कुनै नाफा समावेश नगरिएको मूल्य) को आधारमा तयार पारिएको दाबी रकम सहितको विस्तृत विवरण,

(ग) दाबीको सत्यता जाहेर गर्ने कागजात, दाबीको सम्बन्धमा बीमकलाई आवश्यक पर्ने बयान, योजना, नापनक्सा, बहिखाता, भौचर, प्रतिलिपि, बीजक, अन्य कागजपत्र जस्ता प्रमाण,

(घ) बीमा गरिएको सम्पत्तिको अन्य बीमा कम्पनीमा समेत बीमा गरिएको भए सोको विवरण।

(४) बीमकले बीमा गरिएको सम्पत्तिको क्षति भएको जानकारी प्राप्त गरेमा उक्त बीमितसङ्ग सम्पर्क गरी दाबी प्रक्रियामा निजलाई सहयोग गर्नेछ।

(५) एउटै बीमा अवधिमा जतिसुकै पटक पनि दाबी गर्न सकिनेछ र धेरैपटक दाबी गरेकै कारणले बीमकले दाबी अस्वीकार गर्ने छैन।

२०. अधिक: (१) यस बीमालेख अन्तर्गत देहाय बमोजिमको अधिक लागू हुनेछः

(क) भूकम्पबाट क्षति भएको बीमा गरिएको सम्पत्ति मध्ये भूकम्पले असर पुर्याएको सम्पत्तिको हकमा मात्र दाबी रकमको २ प्रतिशत वा १० लाख रूपैंया मध्ये जुन कम हुन आँउछ सोही बरावरको रकम, वा

(ख) पानीजन्य जोखिमबाट भएको क्षतिको हकमा दाबी रकमको ५ प्रतिशत वा ५ लाख रूपैंया मध्ये जुन कम हुन आँउछ, सोही बरावरको रकम।

(ग) अन्य कुनै पनि कारणबाट भएको क्षतिको हकमा दाबी रकमको १ प्रतिशत वा ५ लाख रूपैंया मध्ये जुन कम हुन आँउछ, सोही बरावरको रकम।

स्पष्टिकरण: अधिक गणना गर्दा कूल दाबी रकममा नभै प्रत्येक बीमा गरिएको सम्पत्तिको लागि अलग अलग गणना गरी कूल रकम निर्धारण गरिनेछ।

(घ) दश हजार रूपैंया भन्दा कम रकमको दाबी गर्न पाइने छैन।

(२) यस दफाको ब्यवस्था लघु सम्पत्ति बीमाको हकमा लागू हुने छैन।

२१. ह्रास: (१) क्षतिपूर्ति रकम निर्धारण गर्दा बीमकले ह्रासकट्टी गरी गणना गर्नेछ।
तर, देहायको अवस्थामा बीमकले ह्रास कट्टी नगरी दाबी बापतको रकम भुक्तानी गर्नेछ।

(क) मूल्यांकित बीमालेखमा

(ख) पुनर्स्थापना बीमालेखमा

(२) भवनको हकमा बार्षिक २ प्रतिशतका दरले र अन्य सम्पत्तिको हकमा नियमानुसार ह्रास कट्टी गरिनेछ।

(३) ह्रास कट्टी गर्दा जुनसुकै अवस्थामा पनि बीमाङ्कको कूल पचास प्रतिशत भन्दा बढी हुने गरी ह्रास कट्टी गर्न पाइने छैन।

२२. बीमकको अधिकार: (१) बीमा गरिएको सम्पत्तिको क्षति भएमा बीमकले देहाय बमोजिम गर्न सक्नेछः

(क) क्षति भएको भवन वा परिसरमा प्रवेश गर्न वा कब्जामा लिन वा जिम्मा लिन, वा

(ख) क्षति भएको भवन वा परिसर भित्र रहेको बीमितको कुनै सम्पत्ति वा क्षति भएको सम्पत्ति आफ्नो कब्जामा लिन वा जिम्मा लिन, जाँचवुझ गर्न, छनौट गर्न, मिलान गर्न, हटाउन वा ब्यवस्थापन गर्न, वा

(ग) क्षति भएको सम्पत्ति आफैंले वा सरोकारवालाको तर्फबाट विक्री गर्न वा किनारा लगाउन।

(२) बीमकले आफ्नो रोजाई अनुसार क्षति भएको सम्पत्ति वा त्यसको कुनै अंशको क्षतिपूर्ति स्वरूप मर्मत, बदली, सट्टा भर्ना वा नगद भुक्तानी गरिदिन सक्नेछ र उक्त काम बीमक आफैंले, अन्य कम्पनी मार्फत वा अन्य बीमकसंग मिली गर्न सक्नेछ।

तर, निश्चित तरिकाले क्षतिपूर्ति दिने भनी तालिकामा तोकिएको अवस्थामा सोही तरिकाले क्षतिपूर्ति प्रदान गर्नु पर्नेछ।

(३) बीमकले बीमा गरिएको सम्पत्तिको बदली वा सट्टा भर्ना गर्दा दुरूस्त मौलिक रूपमा गरिदिन बाध्य हुने छैन।

तर, परिस्थिति अनुसार यथासम्भव दुरूस्त मौलिक बनाउन प्रयत्न गर्नु बीमकको दायित्व हुनेछ।

२३. **बीमितको दायित्व:** (१) यस बीमालेखमा उल्लेख भएका सम्पूर्ण शर्तहरू बीमितले पालना गर्नु पर्नेछ।

(२) बीमकले आफ्नो अधीनमा लिएको वा नलिएको कुनै पनि सम्पत्ति बीमितले छाड्न वा परित्याग्न गर्न पाउने छैन।

(३) बीमा गरिएको सम्पत्तिको बीमितले उचित स्याहार (स्ट्यान्डर्ड अफ केयर), मर्मत सम्भार गर्नुका साथै क्षति हुनबाट बचाउन उपयुक्त सावधानी अपनाउनु पर्नेछ।

(४) दाबी छानबीन, अनुसन्धान वा सर्भेको क्रममा प्रहरी, बीमक तथा अन्य अधिकारप्राप्त निकायलाई बीमितले पूर्ण रूपमा सहयोग गर्नु पर्नेछ।

(५) बीमा गरिएको सम्पत्तिको जोखिममा बृद्धि भएको थाहा भएमा बीमितले बीमकलाई जानकारी गराउनु पर्नेछ।

(६) दाबी यकिन गर्नका लागि आवश्यक प्रमाण बीमितले जुटाउनु पर्नेछ।

२४. **बीमाङ्कको पुनर्स्थापना:** (१) बीमा अवधिमा प्रत्येक पटक दाबी परेपश्चात बाँकी अवधिको लागि बीमाङ्क रकम दाबी बरावरको रकमले स्वतः कम हुनेछ।

(२) बीमितले बाँकी अवधिको लागि पूरा बीमाङ्क कायम राख्न चाहेमा दाबी वरावरको रकमको समानुपातिक रूपमा हुन आउने बीमाशुल्क भुक्तानी गर्नुपर्नेछ र बीमकले तत्काल साविक बीमाङ्क रकम पुनर्स्थापना गरिदिनेछ।

२५. **समय सीमा:** (१) बीमालेखको अवधि समाप्त हुने भनी उल्लेख भएको मितिमा मध्यरात बाह्र बजे बीमालेख समाप्त हुनेछ।

(२) दाबी भुक्तानीको प्रक्रियामा रहेको वा मुल्तवी (पेन्डिङ) रहेको अवस्थामा बाहेक क्षति भएको ६ (छ) महिना पछि कुनै क्षतिको क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न बीमक बाध्य हुने छैन।

२६. **विवाद समाधान:** (१) देहायको कुनै अवस्था आइपरेमा बीमितले विस्तृत विवरण खुलाई ६ (छ) महिना भित्र बीमा समितिमा उजुरी गर्न सक्नेछः

(क) बीमकले दाबी बापतको निवेदन अस्वीकार गरेमा,

(ख) बीमकले दाबी बापतको रकम दिन अस्वीकार गरेमा, वा

(ग) बीमकले बीमितलाई दिन आँटेको दाबी बापतको रकम कम भएको भन्ने बीमितलाई लागेमा, वा

(घ) बीमित वा बीमालेख धारक बाहेक अन्य पक्षलाई दाबी बापतको रकम भुक्तानी गर्न आँटेमा वा भुक्तानी गरेमा, र

(ङ) बीमा तथा दाबी सम्बन्धमा अन्य कुनै विवाद उत्पन्न भएमा।

(२) बीमा समितिले बीमकको पक्षमा दिएको निर्णय चित्त नवुझेमा निर्णय प्राप्त भएको पैंतीस (३५) दिन भित्र बीमितले उच्च अदालतमा पुनरावेदनका लागि उजुरी दिन सक्नेछ।

२७. **लिखित:** (१) बीमक तथा बीमित बीच हुने कुनै पनि सूचना, पत्र, लेखापढी लिखित वा मुद्रित हुनेछ।

(२) बीमालेख दुई प्रति मुद्रित गरी एक प्रति बीमकले राखी एक प्रति बीमितलाई दिइनेछ।

(३) बीमितले बीमालेख प्राप्त गरेको प्रमाण बीमकले बीमालेखको आफ्नो प्रतिसंगै सुरक्षित रूपमा राख्नेछ।

अनुसूची–३

घर बीमालेख

(दफा ४ सङ्ग सम्बन्धित)

यस बीमालेखको तालिकामा उल्लेख भएको परिसर सहितको घर तथा घर परिसर भित्र रहेको सामान तथा सम्पत्तिको क्षति विरूद्ध बीमा गर्नको लागि बीमितले पूरा बीमाशुल्क भुक्तानी गरेको हुनाले द्विपक्षीय बीमा करारको रूपमा ... ... बीमा कम्पनी लिमिटेड (बीमक) ले यो बीमालेख जारी गरेको छ।

परिच्छेद–१

प्रारम्भिक

१. **बीमालेखको नाम र प्रारम्भ:** (१) यस बीमालेखको नाम "**घर बीमालेख**" रहेको छ।

(२) यो बीमालेख बीमितले बीमाशुल्क भुक्तानी गरेपश्चात प्रारम्भ हुनेछ।

२. **परिभाषा:** विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस बीमालेखमा,

(क) **"अधिक"** भन्नाले बीमकले दाबी रकमबाट अनिवार्य रूपमा घटाउने रकम सम्झनु पर्छ।

(ख) **"अपबाद"** भन्नाले बीमालेखले रक्षावरण नगर्ने जोखिम वा बीमालेखले क्षति प्रदान नगर्ने वा नसमेट्ने अवस्था सम्झनु पर्छ।

(ग) **"आगलागी"** भन्नाले दुर्घटनावस ज्वाला प्रस्फुटित भई उत्पन्न भएको आगो वा अग्नी सम्झनु पर्छ। तर, कुनै प्रयोजनको लागि बालिएको र आफ्नै सीमाभित्र रहेको आगोलाई यस बीमालेखको प्रयोजनको लागि आगो वा अग्नी मानिने छैन।

(घ) **"आनुसाङ्गिक क्षति"** भन्नाले बीमा गरिएको जोखिमको कारणले हुने अप्रत्यक्ष (कन्सिक्वेन्सियल) वा एउटा घटनाको परीणाम स्वरूप हुने अप्रत्यक्ष क्षति सम्झनु पर्छ।

(ङ) **"औसत शर्त"** बीमालेख अन्तर्गत बीमा गरिएको सम्पत्ति क्षति हुँदा उक्त सम्पत्तिको बजार मूल्य भन्दा बीमाङ्क घटी भएको अवस्थामा बीमकले समानुपातिक रूपमा भुक्तानी गर्ने क्षतिपूर्ति रकम सम्झनु पर्छ। त्यस्तो रकम देहाय अनुसार गणना गरिनेछः

$$\text{बीमकले प्रदान गर्ने क्षतिपूर्ति} = \frac{\text{क्षति भएको सम्पत्तिको बीमाङ्क} \times \text{बास्तविक क्षति}}{\text{क्षति भएको सम्पत्तिको बजार मूल्य}}$$

(च) **"घर"** भन्नाले स्थायी रूपले वसोवास गरिने गैर व्यवसायिक वा गैर व्यापारिक प्रयोजनको लागि निर्मित बीमितको बीमायोग्य हित रहेको आवासीय भवन वा अपार्टमेन्ट तथा त्यसमा रहेको चल अचल सम्पत्ति समेत सम्झनु पर्छ र सो शब्दले आवासीय प्रयोजनको लागि भाडामा दिइएको भवन वा अपार्टमेन्ट समेतलाई जनाउँछ। साथै, अपार्टमेन्टको हकमा बीमितको बीमायोग्य हित रहेको अपार्टमेन्टको समानुपातिक रूपले हुन आउने साझा क्षेत्र (कमन एरिया) लाई समेत जनाँउछ।

(छ) **"चट्याङ"** भन्नाले चट्याङ परेर वा बिजुली चम्किएर भएको आगलागी, भौतिक क्षति वा उच्च भोल्टेजको विद्युत प्रबाह सम्झनु पर्छ।

(ज) **"जोखिम"** भन्नाले कुनै घटना घट्ने वा नघट्ने अनिश्चित अवस्था सम्झनु पर्छ।

(झ) **"तालिका"** भन्नाले बीमा गरिएको सम्पत्ति, बीमाङ्क, बीमाशुल्क लगायत बीमालेख जारी गर्न आवश्यक पर्ने विवरणहरू उल्लेख भएको बीमालेखको अङ्गको रूपमा रहने तालिका सम्झनु पर्छ।

(ञ) **"दाबी"** भन्नाले बीमा गरिएको सम्पत्तिको क्षति बापत बीमितद्वारा माग गरिएको क्षतिपूर्ति रकम सम्झनु पर्छ।

(ट) **"धक्काको असर (इम्प्याक्ट)"** भन्नाले जनावर, सवारी साधन, रेल, कुनै चलायमान वा स्थिर बस्तु वा अन्य कुनै पनि यान्त्रिक बस्तुको ठक्कर वा धक्काबाट सम्पत्तिको भित्रि वा बाहिरी भागमा पर्ने असर सम्झनु पर्छ।

(ठ) **"निर्देशिका"** भन्नाले सम्पत्ति बीमा सम्बन्धी निर्देशिका, २०७५ सम्झनु पर्छ।

(ड) **"बस्तुगत तथ्य"** भन्नाले बीमा गरिएको सम्पत्तिको जोखिम बढाउन वा घटाउन सक्ने महत्वपूर्ण तथ्य सम्झनु पर्छ।

(ढ) **"बीमक"** भन्नाले यो बीमालेख जारी गर्ने बीमा कम्पनी सम्झनु पर्छ।

(ण) **"बीमा करार"** भन्नाले प्रस्ताव फाराम, बीमालेख, तालिका, सम्पुष्टी, बीमालेखको संशोधन तालिका तथा बीमाशुल्क भुक्तानी रसिद सहित बीमालेखको रूपमा जारी गरिएको बीमक तथा बीमित बीच भएको द्विपक्षीय करार सम्झनु पर्छ।

(त) **"बीमा गरिएको सम्पत्ति"** भन्नाले तालिकामा उल्लेख भए अनुसार यस बीमालेखद्वारा रक्षावरण गरिएको वा बीमकको बीमायोग्य हित रहेको बीमा गरिएको घर, घर परिसर भित्र रहेको सामान तथा सम्पत्ति सम्झनु पर्छ।

(थ) **"बीमाङ्क"** भन्नाले क्षति बापत बीमकले प्रदान गर्ने तालिकामा उल्लेख गरिए अनुसारको कूल बीमा रकम सम्झनु पर्छ।

(द) **"बीमालेख"** भन्नाले बीमकले जारी गर्ने घर बीमालेख, तालिका तथा सम्पुष्टी तथा बीमालेखको संशोधनको तालिकालाई एकमुष्ट रूपमा सम्झनु पर्छ।

(ध) **"बीमाशुल्क"** भन्नाले सम्पत्तिको बीमा गरे बापत बीमितले बीमकलाई बुझाउनु पर्ने रकम सम्झनु पर्छ।

(प) **"बीमित"** भन्नाले बीमा गर्ने ब्यक्ति वा सँस्था वा बीमालेख धारक सम्झनु पर्छ।

(फ) **"भूकम्प"** भन्नाले भूकम्पको कारणले हुने आगलागी वा अन्य क्षतिजन्य घटना सम्झनु पर्छ।

(ब) **"मूलभूत विवरण"** भन्नाले बीमा गरिएको सम्पत्तिमा रहेको जोखिम तथा त्यस्तो जोखिमको मात्रा विश्लेषण गरी बीमाशुल्क निर्धारण गर्न र बीमा प्रस्ताव स्वीकार गर्ने वा नगर्ने निर्णयमा सघाउ पुर्याउन आवश्यक पर्ने महत्वपूर्ण विवरण सम्झनु पर्छ।

(भ) **"रक्षावरण"** भन्नाले बीमा गरिएको सम्पत्तिको क्षतिको क्षतिपूर्ति प्रदान गर्नको लागि मञ्जुर गरेको अवस्था सम्झनु पर्छ।

(म) **"विस्फोटन"** भन्नाले कुनै यन्त्र वा उपकरणको आन्तरिक वा बाह्य विस्फोटन वा अन्य कुनै प्रकारले भएको विस्फोटन सम्झनु पर्छ।

(य) **"समानुपातिक दर"** भन्नाले एक बर्षको लागि लाग्ने बीमादरको अनुपातमा तोकिएको निश्चित अवधिका लागि लाग्ने बीमादर सम्झनु पर्छ।

(र) **"सम्पुष्टी"** भन्नाले बीमितको अनुरोधमा बीमालेखको जोखिम समूहको रक्षावरणलाई हटाउनका लागि बीमालेखको अभिन्न अङ्गको रूपमा रहने गरी बीमालेखको तालिकामा उल्लेख गरी बीमकको तर्फबाट जारी भएको थप लिखत सम्झनु पर्छ।

(ल) **"हुलदंगा तथा आतंकबाद जोखिम समूह"** भन्नाले हुलदंगा, हडताल, रिसइवीपूर्ण कार्य, आतंकबादी कार्य, प्रतिघात जस्ता कार्यहरू सम्झनु पर्दछ।

(व) **"क्षति"** भन्नाले कुनै घटना भै हुने क्षति हुनु, हानि नोक्सानी हुनु, विग्रनु वा नास हुनु भन्ने सम्झनु पर्छ।

(श) **"क्षतिपूर्ति"** भन्नाले बीमालेखमा उल्लेख भए अनुरूप बीमकले बीमितलाई प्रदान गर्ने दाबी बापतको रकम सम्झनु पर्छ।

परिच्छेद–२
रक्षावरण

३. **रक्षावरण:** देहायका कारणबाट बीमा गरिएको सम्पत्ति (घर तथा घरमा रहेको चल अचल सम्पत्ति) मा भएको प्रत्यक्ष भौतिक क्षतिको बीमकले क्षतिपूर्ति प्रदान गर्नेछः

(क) **अग्नीजन्य क्षति:**

(अ) आगलागी वा अग्नीको कारणले भएको क्षति

(ख) हावाजन्य क्षति:

(अ) हावा, हुरी वतास, आँधिवेहरी वा तुफानको कारणले भएको क्षति
(आ) चक्रबात वा भुमरीको कारणले भएको क्षति
(इ) कुनै प्रकारको बायुमण्डलीय उथलपुथलको कारणबाट भएको क्षति

(ग) पानीजन्य क्षति:

(अ) झरी वा बर्षाको पानीको कारणले भएको क्षति
(आ) असिना, हिउँ वा हिमआँधीको कारणले भएको क्षति
(इ) बाढी, डुवानको कारणले भएको क्षति
(ई) पाइप, ट्याङ्की, बाँध, पोखरी, स्प्रिङ्कल, ढल वा पानीको निकास वा अन्य कुनै बस्तु थुनिएर वा त्यसको निकास बन्द भएर वा त्यसबाट ओभरफ्लो भएर, चुहिएर वा फुटेर भएको क्षति।

(घ) भूमीजन्य क्षति:

(अ) भुँईचालोको कारणले भएको क्षति।
(आ) कुनै विस्फोटन भई जमिन हल्लिएको कारणले भएको क्षति।

(ङ) खस्ने वा भासिने सम्बन्धी क्षति:

(अ) पहिरो वा भुस्खलन को कारणले भएको क्षति।
(आ) ढुङ्गा खस्ने कारणले भएको क्षति।
(इ) हिलो वा लेदो बग्ने कारणले भएको क्षति।
(ई) जमिन, ढिस्को, माटो, बालुवा, रोडा, ढुंगा खस्ने वा भासिने कारणले भएको क्षति।
(उ) किनार, बाटो, भुईं, सडक, खस्ने वा भासिने कारणले भएको क्षति।

(च) चट्याङ्जन्य क्षति:

(अ) चट्याङको कारणले भएको क्षति।

(छ) विस्फोटनजन्य क्षति:

(अ) विस्फोटन (एक्स्प्लोजन) को कारणले भएको क्षति।
(आ) अन्तर्फुटन (इम्प्लोजन) को कारणले भएको क्षति।

(ज) आकासीय सामग्रीजन्य क्षति:

(अ) हवाई यान, रकेट, आकाशमा उड्ने बस्तुको कारणले भएको क्षति।
(आ) आकाशीय पिण्ड, अपरिचित बस्तु (अनआइडेन्टिफाइड अब्जेक्स) को कारणले भएको क्षति।
(इ) आकाशको माध्यमबाट अकस्मात आउने कुनै पनि रहने यन्त्र, उपकरण वा बस्तुको कारणले भएको क्षति।
(ई) उड्ने बस्तुको उच्च आवाजको कारणले भएको क्षति।

(झ) धक्का दिएर, छोएर, लडेर वा लागेर हुने क्षति:

(अ) सवारी साधन, रेल, जनावर वा अन्य चलायमान बस्तुले धक्का दिएर, छोएर, लडेर वा लागेर भएको क्षति ।

(आ) रूख, विरूवा, खम्बा, तार, सामान, यन्त्र उपकरण वा अन्य बाह्य बस्तुले धक्का दिएर, छोएर, लडेर वा लागेर भएको क्षति ।

(इ) अन्य घर वा भौतिक संरचनाले धक्का दिएर, छोएर, लडेर वा लागेर भएको क्षति ।

(ञ) स्वजलन:

(अ) स्वजलन, आन्तरिक जलन वा आफैं बलेको कारणले भएको क्षति ।

(ट) हुलदंगा तथा आतंकबादजन्य क्षति:

(अ) हुलदंगाको कारणले भएको क्षति ।

(आ) हड्तालका कारणले भएको क्षति ।

(इ) रिसइवीपूर्ण कार्यको कारणले भएको क्षति ।

(ई) आतंककारी तथा विध्वंशात्मक क्रियाकलापका कारणले भएको क्षति ।

(उ) प्रतिघात (स्यावोटेज) का कारणले भएको क्षति

(ठ) अन्य क्षति:

(अ) मिसाइल टेस्टिङ् अपरेशनका कारणले भएको क्षति ।

४. **अतिरिक्त सुविधा:** बीमा गरिएको सम्पत्ति क्षति भएको खण्डमा बीमकले बीमितलाई देहाय बमोजिमको अतिरिक्त सुविधा प्रदान गर्नेछः

(क) आर्किटेक्ट, इन्जिनियर वा सर्भेयरको शुल्क: आर्किटेक्ट, इन्जिनियर वा सर्भेयरको (फि) शुल्क दाबी रकमको बढीमा तीन प्रतिशतमा नबढ्ने गरी बीमाङ्कको सीमाभित्र रहने गरी बीमकले भुक्तानी गर्नेछ ।

(ख) भग्नावशेष बिस्थापन: क्षतिग्रस्त सम्पत्तिको भग्नावशेष हटाउन वा विस्थापन गर्नका लागि लाग्ने खर्च दश लाख रूपैंया वा दाबी रकमको दश प्रतिशत मध्ये जुन कम हुन्छ सोही बरावरको रकम बीमाङ्कको सीमाभित्र रहने गरी बीमकले भुक्तानी गर्नेछ ।

(ग) दुर्घटना: बीमित वा निजको परिवारको बढीमा पाँच जना सदस्यलाई घर परिसर भित्र बीमा गरिएको जोखिमस्वरूप भएको दुर्घटनाबाट देहायको क्षति भएको खण्डमा बीमकले देहाय बमोजिमको क्षतिपूर्ति भुक्तानी गर्नेछः

(क) मृत्यु भएमा वा दुवै हात वा खुट्टा काटिई अलग भएमा वा दुबै आँखाको दृष्यशक्ति नफर्किने गरी पूर्ण रूपमा क्षति भएमा प्रति प्रति ब्यक्ति रू. पाँच लाख

(ख) एउटा हातको नाडी वा खुट्टाको गोलीगाँठो वा सो भन्दा माथिको भाग काटिई अलग भएमा प्रतिब्यक्ति प्रति हात वा प्रति खुट्टा रू.दुई लाख

(ग) हात वा खुट्टाको बुढिऔंला काटिएमा प्रतिब्यक्ति प्रति बुढिऔंला रू. एक लाख

(घ) हात वा खुट्टाको अन्य कुनै औंला काटिएमा प्रतिब्यक्ति प्रति औंला रू. पचास हजार

(ङ) अन्य अङ्गको क्षति भएमा चिकित्सकको सिफारिस अनुसार समानुपातिक हिसावले हुन आउने रकम

(घ) **चोरी, लुटपाट, डकैतिः** घर वा घर परिसरमा चोरी लुटपाट वा डकैती भई वा सोको प्रयासस्वरूप भएको क्षतिको बीमकले क्षतिपूर्ति प्रदान गर्नेछ ।

परिच्छेद–३

अपबाद

५. **अपबादः** यस बीमालेखमा अन्यत्र जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि बीमकले देहायका जोखिमको कारणले भएको क्षतिको क्षतिपूर्ति प्रदान गर्नेछैनः

(क) **अनुसांगिक क्षतिः** कुनै कारणबाट भएको क्षतिको परिणामस्वरूप सिर्जना भएको देहाय बमोजिमको क्षतिको क्षतिपूर्ति बीमकले प्रदान गर्ने छैनः

(क) आम्दानी वा नाफामा भएको कमी वा क्षति
(ख) ढिलाईको कारणले भएको क्षति
(ग) ख्याति वा लोकप्रियतामा भएको ह्रास वा क्षति
(घ) उत्पादन प्रणालीमा आएको अवरोधको कारणले भएको क्षति
(ङ) बजारको कारणले भएको क्षति

(ख) **यन्त्र उपकरणको टुटफुटः** यन्त्र उपरकणको टुटफुट भएको कारणबाट हुने यन्त्र उपकरणको क्षतिको क्षतिपूर्ति बीमकले प्रदान गर्ने छैन ।

तर, सो कारणबाट भएको अन्य सम्पत्ति (उक्त टुटफुट भएको यन्त्र उपकरण बाहेक) को क्षतिको क्षतिपूर्ति बीमकले प्रदान गर्नेछ ।

(ग) **विद्युतीय उपकरणः** चट्याङ तथा अन्य कारणले उत्पन्न भएको उच्च विद्युतीय भोल्टेजको कारणले विद्युतीय तथा इलेक्ट्रोनिक उपकरणमा भएको क्षतिको क्षतिपूर्ति बीमकले प्रदान गर्ने छैन ।

तर, देहायको अवस्थामा बीमकले क्षतिपूर्ति प्रदान गर्नेछः

(क) सिधै चट्याङ लागी विद्युतीय वा इलेक्ट्रोनिक उपकरणको क्षति भएमा,
(ख) चट्याङको कारणले उत्पन्न भएको उच्च विद्युतीय भोल्टेजको कारणबाट भएको अन्य सम्पत्ति (उक्त टुटफुट भएको विद्युतीय तथा इलेक्ट्रोनिक उपकरण बाहेक) को क्षति भएमा ।

(घ) **कम्प्युटरमा भएको सूचना तथा तथ्याङ्कः** कम्प्युटरमा भएका सूचना तथा तथ्याङ्क (डाटा) को क्षतिको क्षतिपूर्ति बीमकले प्रदान गर्ने छैन ।

तर, कम्प्युटर तथा कम्प्युटर सम्बन्धी यन्त्र उपकरणको भौतिक क्षतिको क्षतिपूर्ति बीमकले प्रदान गर्नेछ ।

(ङ) **अधिकार प्राप्त निकायबाट गरिएको क्षतिः** अधिकार प्राप्त निकायबाट जुनसुकै कारणले भत्काई वा आगो लगाई वा पानी प्रयोग गरी वा अन्य कुनै तरिकाले गरिएको क्षतिको क्षतिपूर्ति बीमकले प्रदान गर्ने छैन ।

(च) **विकिरणयुक्त पदार्थ तथा आणविक, रासायनिक तथा जैविक हतियारः** (१) विकिरणयुक्त पदार्थ वा विकिरणयुक्त फोहोरको संसर्ग (कन्टामिनेसन) बाट भएको क्षतिको क्षतिपूर्ति बीमकले प्रदान गर्ने छैन ।

(२) आणविक, रासायनिक तथा जैविक आम विनासकारी हतियारको प्रयोगबाट भएको क्षतिको क्षतिपूर्ति बीमकले प्रदान गर्ने छैन ।

(छ) **युद्ध वा युद्ध सरहको अवस्था:** सैनिक विद्रोह, शक्ति अपहरण, घेराबन्दी वा युद्ध, आक्रमण, विदेशी शत्रुको कारबाही वा कुनै युद्ध सरहको कारबाही वा गृहयुद्ध वा सो सरहको अवस्थामा भएको क्षतिको बीमकले क्षतिपूर्ति प्रदान गर्ने छैन ।

(ज) **देहायको कारणबाट भएको चोरी:** देहायको कारणबाट भएको चोरी, लुटपाट तथा डकैतिको बीमकले क्षतिपूर्ति प्रदान गर्नेछैनः

(क) बीमित वा निजसङ्ग स्थायी रूपमा बसोवास गर्ने पारिवारिक ब्यक्तिले गरेको चोरी, लुटपाट, डकैति वा सोको प्रयास,

(ख) धोखापूर्ण उपायले सम्पत्ति हडप्ने ब्यक्तिबाट,

(ग) चलनचल्तीबाट भएको क्षति, मेशिन तथा विद्युतीय गडवडी, टुटफुट, ह्रास, क्रमिक रूपले नाश हुँदै जाने, भित्री खरावी, शीत, बर्षा, तुसारो, वातावरणीय प्रभाव, किरा, नयाँ खडा गर्ने र भत्काउने प्रक्रियाबाट।

(झ) **देहायको कारणबाट भएको दुर्घटना:** देहायको कारणबाट दुर्घटना भई बीमित वा बीमितको परिवारको मृत्यु भएको रहेछ भने बीमकले दाबी रकम भुक्तानी गर्नेछैनः

(क) लागू औषधीको प्रभाव

(ख) पागलपन वा मानसिक असन्तुलन,

(ग) कुनै प्रकारको होड वा खतरनाक खेलकुदमा भाग लिँदाको अवस्था

(घ) कानून बिरोधी क्रियाकपाल

(ङ) आत्महत्या वा आत्महत्याको प्रयास

(ञ) **अन्य क्षति:** देहायको कारणले भएको क्षतिको बीमकले क्षतिपूर्ति बीमकले प्रदान गर्नेछैनः

(क) बस्तुको प्रकृति परिवर्तन,

(ख) प्रदुषण वा अन्य बस्तुको संसर्ग (कन्टामिनेसन) बाट भएको क्षति,

(ग) सुकाउने वा तताउने क्रममा भएको क्षति,

परिच्छेद–४
शर्तहरू

६. **प्रस्ताव र स्वीकृति:** (१) बीमालेख जारी गर्नु अघि बीमितले प्रस्ताव फाराम पूर्ण रूपमा भरी बीमकलाई बुझाउनु पर्नेछ।

(२) प्रस्ताव फाराममा उल्लेख भएको विवरणमा फरक पारी बीमालेख जारी हुने छैन।

(३) बीमकले बीमा अवधि समाप्त हुनु अगावै बीमा अवधि समाप्त हुन लागेको सूचना बीमितलाई दिन सक्नेछ।

७. **बीमाशुल्क गणना:** बीमाशुल्क गणना गर्दा सम्पत्ति बीमा निर्देशिका, २०७५ अनुसार गरिनेछ।

८. **बीमाशुल्क भुक्तानी:** (१) बीमकको तर्फबाट सहिछाप भएको रसिद जारी नभएसम्म बीमाशुल्क भुक्तानी भएको मानिने छैन।

(२) बीमाशुल्क भुक्तानी नभएसम्म बीमालेख जारी गरिने छैन।

९. **मान्यता:** (१) बीमालेख सहित बीमा प्रस्ताव फाराम, तालिका, सम्पुष्टी, बीमा संशोधन तालिका तथा बीमाशुल्क भुक्तानी रसिदलाई एकमुष्ठ सम्पत्ति बीमा करार वा बीमालेखको रूपमा बुझ्नु वा पढ्नु पर्नेछ र तिनलाई अलग्गै पढ्न, बुझ्न वा टुक्र्याएर बीमालेखको अर्थ लगाउन पाइने छैन।

(२) यस बीमालेखमा प्रयोग गरिएका विशेष शब्द तथा बाक्यहरू जहाँ जुन आशयका साथ प्रयोग गरिएको छ, सोही अनुरूपकै अर्थ लगाउनु पर्नेछ ।

(३) यस बीमालेखमा प्रयोग भएका मुख्य तथा बीमासङ्ग सम्बन्धित प्राविधिक शब्दावलीको अर्थ परिभाषा खण्डमा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ ।

१०. झुठ्ठा विवरण: देहायको अवस्थामा बीमितले झुठ्ठा विवरण दिएको मानिनेछः

(क) बीमा गरिएको सम्पत्ति रहेको भवन वा स्थानको बारेमा बीमितले आफूलाई जानकारी भएको विषयमा मूलभूत विवरण दिँदा झुठ्ठा विवरण दिएमा, वा

(ख) जोखिम विश्लेषण गर्न आवश्यक पर्ने वास्ताविकता लुकाई झुठ्ठा कुरा उल्लेख गरेमा, वा

(ग) वास्तविकताको उल्लेख गर्दा कुनै बस्तुगत तथ्य (म्याटेरियल फ्याक्ट) उल्लेख नगरेमा ।

११. भुक्तानी दिन बाध्य नहुने: देहायको अवस्थामा बीमकले दाबी बापतको रकम भुक्तानी गर्न वाध्य हुने छैनः

(क) बुँदा नं. १० बमोजिम झुठ्ठा विवरण दिएमा, वा

(ख) बुँदा नं. १७ बमोजिम बीमकबाट लिखित समर्थन नजनाएमा, वा

(ग) दाबी भुक्तानी प्रक्रियामा रहेको वा मुल्तवी रहेको अवस्थामा बाहेक क्षति भएको मितिले छ (६) महिना ब्यतित भएमा ।

तर, बीमा दाबी भुक्तानी दिन अस्वीकार गर्नु अघि बीमकले उल्लेखित तथ्यहरू प्रमाणित गर्नु पर्नेछ ।

१२. क्षतिपूर्ति नपाउने: देहायको कुनै अवस्था उत्पन्न भएमा बीमितले यस बीमालेख अन्तर्गत दाबी बापतको क्षतिपूर्ति पाउने छैनः

(क) दाबी जालसाजीपूर्ण भएमा, वा

(ख) दावीको सिलिसिलामा बीमित वा निजको तर्फबाट कार्य गर्ने ब्यक्तिले झुठ्ठा वयान दिई कुनै अनुचित लाभ उठाउन खोजेमा, वा

(ग) बीमकले दाबी अस्वीकार गरेको छ (६) महिना भित्र बीमा समिति समक्ष उजुरी नगरेमा, वा

(घ) बीमा ऐन, २०४९ बमोजिम बीमा समितिले बीमकको पक्षमा फैसला गरेको पैंतीस (३५) दिन भित्र उच्च अदालतमा उजुरी नगरेमा

तर, दाबी भुक्तानी रकम दिन अस्वीकार गर्नु अघि बीमकले उल्लेखित तथ्यहरू प्रमाणित गर्नु पर्नेछ ।

१३. खारेजी: (१) देहायको अवस्थामा बीमालेख स्वतः खारेज हुनेछः

(क) आफ्नो हकहितमा नरहेको सम्पत्तिको बीमा गराएमा,

(ख) बीमालेखमा उल्लेख गरिएको स्थानबाट बीमा गरिएको सम्पत्ति यसै बीमालेख अन्तर्गत रक्षावरण भएको स्थान बाहेक अन्यत्र विस्थापन भएमा वा अन्यत्र सारिएमा,

(ग) स्वामित्व हस्तान्तरण भएको तीस (३०) दिन भित्र सम्पत्तिको स्वामित्व प्राप्त गर्ने ब्यक्तिको नाममा बीमालेख नामसारी नभएमा ।

(२) बीमकले देहायको अवस्थामा बीमालेख खारेज गर्न सक्नेछः

(क) बीमितले बीमालेख खारेज गर्न अनुरोध गरेमा,

(ख) बीमा समितिले कारण सहित बीमालेख खारेज गर्न निर्देशन दिएमा,

(ग) बीमितले गैरकानूनी सम्पत्तिको बीमा गराएको प्रमाणित भएमा,

(४) बीमितको अनुरोधमा बीमालेख खारेज गर्नु परेको अवस्थामा बीमितलाई बहाल रहेको अवधिको लागि देहाय बमोजिमको छोटो अवधिको बीमादर अनुसार बीमाशुल्क लिई बाँकी बीमाशुल्क फिर्ता गर्नु पर्नेछः

क्र.सं.	**अवधि**	**बीमाशुल्क**
१.	एक महिना सम्मको लागि	बार्षिक बीमाशुल्कको १५ प्रतिशत
२.	तीन महिना सम्मको लागि	बार्षिक बीमाशुल्कको ४० प्रतिशत
३.	छ महिना सम्मको लागि	बार्षिक बीमाशुल्कको ७० प्रतिशत
४.	नौ महिना सम्मको लागि	बार्षिक बीमाशुल्कको ८५ प्रतिशत
५.	नौ महिना भन्दा बढी अवधिको लागि	बार्षिक बीमाशुल्क

तर, बीमालेख खारेज हुनु अघि दाबी परिसकेको रहेछ भने बीमाशुल्क फिर्ता हुने छैन।

(४) यस दफा बमोजिम बीमकले आफैंले बीमालेख खारेज गर्नु परेको खण्डमा बीमितलाई पन्ध्र (१५) दिनको पूर्व जानकारी दिनु पर्नेछ र बाँकी बीमा अवधिको लागि समानुपातिक दरमा बीमाशुल्क फिर्ता गर्नु पर्नेछ।

१४. योगदानः (१) यस बीमालेखबाट बीमा गरिएको सम्पत्ति वा सम्पत्तिको कुनै अंश अर्को कुनै पनि घर बीमालेख वा सम्पत्ति बीमालेख मार्फत बीमा गर्न पाइने छैन।

(२) कुनै कारणवस बीमा गरिएको सम्पत्ति अन्य बीमा कम्पनीमा समेत बीमा भएको रहेछ र त्यस्तो सम्पत्ति वा सम्पत्तिको केही अंशको दाबी परेमा बीमकले आफ्नो भागको क्षतिपूर्ति रकम समानुपातिक रूपमा प्रदान गर्नेछ।

(३) बीमा गरिएको सम्पत्ति वा सम्पत्तिको केही अंशको क्षतिपूर्ति सामुन्द्रिक बीमालेखबाट समेत प्राप्त हुने रहेछ भने सामुन्द्रिक बीमालेखबाट क्षतिपूर्ति प्राप्त भएपश्चात बाँकी रकम मात्र यस बीमालेख अन्तर्गत प्रदान गरिनेछ।

१५. प्रत्यासनः (१) बीमा गरिएको सम्पत्तिको क्षति बापत बीमितले बीमक बाहेक अन्य पक्षबाट समेत क्षतिपूर्ति पाउने रहेछ भने बीमकबाट क्षतिपूर्ति प्राप्त गर्दा अन्य पक्षबाट क्षतिपूर्ति पाउने अधिकार बीमकलाई सुम्पनु पर्नेछ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम अन्य पक्षबाट क्षतिपूर्ति प्राप्त गर्नका लागि बीमकले जुनसुकै समयमा पनि उपयुक्त र आवश्यक कारबाही गर्न सक्नेछ।

(३) उपदफा (२) बमोजिमको कार्य बीमित आफैंले गर्नु पर्ने भए आफैंले गर्नु पर्नेछ वा बीमकले गर्न मिल्ने भएमा बीमकलाई अनुमति दिनु पर्नेछ।

(४) उपदफा (२) र (३) बमोजिमको कार्यको खर्च बीमकको हुनेछ।

१६. न्यून बीमाः (१) बीमा गरिएको सम्पत्तिको क्षति भएको बेलामा मूल्याङ्कन गर्दा क्षति भएको सम्पत्तिको बजार मूल्य बीमाङ्क भन्दा बढी हुन आएमा बीमकले न्यून बीमा अन्तर्गत भुक्तानी गर्ने दाबीको सूत्र (औषत शर्त) अनुसार गणना गरी हुन आउने रकम भुक्तानी गर्नेछ।

(२) बीमा गरिएको सम्पत्ति एक भन्दा बढी रहेछ भने प्रत्येक सम्पत्तिको लागि छुट्टाछुट्टै यो प्रावधान लागू हुनेछ।

(३) देहायको अवस्थामा औषत शर्त लागू हुने छैनः

(क) बीमा गरिएको सम्पत्तिको क्षति भएको बेलामा, क्षति भएको सम्पत्तिको मूल्याङ्कन गर्दा प्राप्त मूल्य बीमाङ्कको पचासी प्रतिशत भन्दा बढी हुन आएमा,

(ख) बीमाङ्कको दुई प्रतिशत वा दश लाख रूपैंया मध्ये जुन कम हुन्छ सो वरावरको क्षति हुन आएमा।

१७. परिवर्तन तथा परित्याग: देहायको कुनै घटना घट्नु वा क्षति हुनु अगावै बीमकको तर्फबाट लिखित समर्थन गराउनु पर्नेछ ।

(क) ब्यापार तथा उत्पादन प्रक्रियामा परिवर्तन भएमा, वा

(ख) बीमा गरिएको भवन वा बीमा गरिएको सम्पत्ति रहेको भवनको प्रयोगमा परिवर्तन भएको कारणले जोखिममा उल्लेख्य बृद्धि भएमा, वा

(ग) बीमा गरिएको भवन वा बीमा गरिएको सम्पत्ति रहेको भवन साठी (६०) दिन भन्दा लामो समय सम्म मानिस नवसी खाली रहेमा, वा

१८. स्वामित्व परिवर्तन: (१) प्रचलित कानून बमोजिम उत्तराधिकारीमा सरेकोमा बाहेक बीमितबाट अन्य ब्यक्ति वा सँस्थामा बीमा गरिएको सम्पत्तिको स्वामित्व हस्तान्तरण भएमा तीस (३०) दिन भित्र बीमितले बीमालेख नामसारी गरिदिनु पर्नेछ ।

(२) उपदफा (१) बमोजिम स्वामित्व परिवर्तन गर्नका लागि बीमितले निवेदन दिएमा तत्काल कुनै शुल्क नलिई बीमकले बीमालेख नामसारी गरिदिनु पर्नेछ ।

१९. दाबी: (१) बीमकले बीमाङ्क रकम भन्दा बढी हुने गरी दाबी भुक्तानी गर्ने छैन ।

(३) यस बीमालेखको अपवादमा उल्लेख गरिए बाहेकको कुनै घटना घटी बीमा गरिएको सम्पत्तिको क्षति भएमा बीमितले तत्काल देहायका कुराहरू गर्नु पर्नेछः

(क) बीमा गरिएको सम्पत्तिको क्षति न्यूनीकरणको लागि प्रयास गर्ने,

(ख) आगलागी, हुलदंगा तथा आतंकबाद जोखिम समूह वा आपराधिक कारणबाट क्षति भएमा वा त्यसरी क्षति भएको हो भनी शंका लागेमा प्रहरी कार्यालयमा खवर गर्ने,

(३) उपदफा (२) बमोजिमको घटना घटेको पैंतीस (३५) दिन वा बीमकले दिएकोमा थप म्याद भित्र बीमितले बीमकलाई देहायका विवरण उपलब्ध गराउनु पर्नेछः

(क) दाबी उत्पन्न हुने वा क्षति गराउने घटनाको उत्पत्ति, कारण तथा घटना घट्दाको परिस्थितको विवरण,

(ख) क्षति परेको सम्पत्तिको क्षति हुँदाको मूल्य (कुनै नाफा समावेश नगरिएको मूल्य) को आधारमा तयार पारिएको दाबी रकम सहितको विस्तृत विवरण,

(ग) दाबीको सत्यता जाहेर गर्ने कागजात, दाबीको सम्बन्धमा बीमकलाई आवश्यक पर्ने बयान, योजना, नापनक्सा, बहिखाता, भौचर, प्रतिलिपि, बीजक, अन्य कागजपत्र जस्ता प्रमाण,

(घ) बीमा गरिएको सम्पत्तिको अन्य बीमा कम्पनीमा समेत बीमा गरिएको भए सोको विवरण ।

(४) बीमकले बीमा गरिएको सम्पत्तिको क्षति भएको जानकारी प्राप्त गरेमा उक्त बीमितसङ्ग सम्पर्क गरी दाबी प्रक्रियामा निजलाई सहयोग गर्नेछ ।

(५) एउटै बीमा अवधिमा जतिसुकै पटक पनि दाबी गर्न सकिनेछ र धैरैपटक दाबी गरेकै कारणले बीमकले दाबी अस्वीकार गर्ने छैन ।

२०. अधिक: (१) यस बीमालेख अन्तर्गत देहाय बमोजिमको अधिक लागू हुनेछः

(क) भूकम्पबाट क्षति भएको बीमा गरिएको सम्पत्ति मध्ये भूकम्पले असर पुर्याएको सम्पत्तिको हकमा मात्र दाबी रकमको २ प्रतिशत वा १० लाख रूपैंया मध्ये जुन कम हुन आँउछ सोही बरावरको रकम, वा

(ख) पानीजन्य जोखिमबाट भएको क्षतिको हकमा दाबी रकमको ५ प्रतिशत वा ५ लाख रूपैंया मध्ये जुन कम हुन आँउछ, सोही बरावरको रकम ।

(ग) अन्य कुनै पनि कारणबाट भएको क्षतिको हकमा दाबी रकमको १ प्रतिशत वा ५ लाख रूपैंया मध्ये जुन कम हुन आँउछ, सोही बरावरको रकम।

स्पष्टिकरण: अधिक गणना गर्दा कूल दाबी रकममा नभै प्रत्येक बीमा गरिएको सम्पत्तिको लागि अलग अलग गणना गरी कूल रकम निर्धारण गरिनेछ।

(घ) दश हजार रूपैंया भन्दा कम रकमको दाबी गर्न पाइने छैन।

(२) यस दफाको ब्यवस्था लघु सम्पत्ति बीमाको हकमा लागू हुने छैन।

२१. ह्रास: (१) क्षतिपूर्ति रकम निर्धारण गर्दा बीमकले ह्रासकट्टी गरी गणना गर्नेछ।

तर, देहायको अवस्थामा बीमकले ह्रास कट्टी नगरी दाबी बापतको रकम भुक्तानी गर्नेछ।

(क) मूल्यांकित बीमालेखमा

(ख) पुनर्स्थापना बीमालेखमा

(२) भवनको हकमा बार्षिक २ प्रतिशतका दरले र अन्य सम्पत्तिको हकमा नियमानुसार ह्रास कट्टी गरिनेछ।

(३) ह्रास कट्टी गर्दा जुनसुकै अवस्थामा पनि बीमाङ्कको कूल पचास प्रतिशत भन्दा बढी हुने गरी ह्रास कट्टी गर्न पाइने छैन।

२२. बीमकको अधिकार: (१) बीमा गरिएको सम्पत्तिको क्षति भएमा बीमकले देहाय बमोजिम गर्न सक्नेछः

(क) क्षति भएको भवन वा परिसरमा प्रवेश गर्न वा कब्जामा लिन वा जिम्मा लिन, वा

(ख) क्षति भएको भवन वा परिसर भित्र रहेको बीमितको कुनै सम्पत्ति वा क्षति भएको सम्पत्ति आफ्नो कब्जामा लिन वा जिम्मा लिन, जाँचवुझ गर्न, छनौट गर्न, मिलान गर्न, हटाउन वा ब्यवस्थापन गर्न, वा

(ग) क्षति भएको सम्पत्ति आफैंले वा सरोकारवालाको तर्फबाट विक्री गर्न वा किनारा लगाउन।

(२) बीमकले आफ्नो रोजाई अनुसार क्षति भएको सम्पत्ति वा त्यसको कुनै अंशको क्षतिपूर्ति स्वरूप मर्मत, बदली, सट्टा भर्ना वा नगद भुक्तानी गरिदिन सक्नेछ र उक्त काम बीमक आफैंले, अन्य कम्पनी मार्फत वा अन्य बीमकसंग मिली गर्न सक्नेछ।

तर, निश्चित तरिकाले क्षतिपूर्ति दिने भनी तालिकामा तोकिएको अवस्थामा सोही तरिकाले क्षतिपूर्ति प्रदान गर्नु पर्नेछ।

(३) बीमकले बीमा गरिएको सम्पत्तिको बदली वा सट्टा भर्ना गर्दा दुरूस्त मौलिक रूपमा गरिदिन बाध्य हुने छैन।

तर, परिस्थिति अनुसार यथासम्भव दुरूस्त मौलिक बनाउन प्रयत्न गर्नु बीमकको दायित्व हुनेछ।

२३. बीमितको दायित्व: (१) यस बीमालेखमा उल्लेख भएका सम्पूर्ण शर्तहरू बीमितले पालना गर्नु पर्नेछ।

(२) बीमकले आफ्नो अधीनमा लिएको वा नलिएको कुनै पनि सम्पत्ति बीमितले छाड्न वा परित्याग्न गर्न पाउने छैन।

(३) बीमा गरिएको सम्पत्तिको बीमितले उचित स्याहार (स्ट्यान्डर्ड अफ केयर), मर्मत सम्भार गर्नुका साथै क्षति हुनबाट बचाउन उपयुक्त सावधानी अपनाउनु पर्नेछ।

(४) दाबी छानबीन, अनुसन्धान वा सर्भेको क्रममा प्रहरी, बीमक तथा अन्य अधिकारप्राप्त निकायलाई बीमितले पूर्ण रूपमा सहयोग गर्नु पर्नेछ।

(५) बीमा गरिएको सम्पत्तिको जोखिममा बृद्धि भएको थाहा भएमा बीमितले बीमकलाई जानकारी गराउनु पर्नेछ।

(६) दाबी यकिन गर्नका लागि आवश्यक प्रमाण बीमितले जुटाउनु पर्नेछ।

२४. बीमाङ्कको पुनर्स्थापना: (१) बीमा अवधिमा प्रत्येक पटक दाबी परेपश्चात बाँकी अवधिको लागि बीमाङ्क रकम दाबी बरावरको रकमले स्वतः कम हुनेछ।

(२) बीमितले बाँकी अवधिको लागि पूरा बीमाङ्क कायम राख्न चाहेमा दाबी वरावरको रकमको समानुपातिक रूपमा हुन आउने बीमाशुल्क भुक्तानी गर्नुपर्नेछ र बीमकले तत्काल साविक बीमाङ्क रकम पुनर्स्थापना गरिदिनेछ।

२५. **समय सीमा:** (१) बीमालेखको अवधि समाप्त हुने भनी उल्लेख भएको मितिमा मध्यरात बाह्र बजे बीमालेख समाप्त हुनेछ।

(२) दाबी भुक्तानीको प्रक्रियामा रहेको वा मुल्तवी (पेन्डिङ) रहेको अवस्थामा बाहेक क्षति भएको नब्बे (९०) दिन पछि कुनै क्षतिको क्षतिपूर्ति प्रदान गर्न बीमक बाध्य हुने छैन।

२६. **विवाद समाधान:** (१) देहायको कुनै अवस्था आइपरेमा बीमितले विस्तृत विवरण खुलाई छ (६) महिना भित्र बीमा समितिमा उजुरी गर्न सक्नेछः

(क) बीमकले दाबी बापतको निवेदन अस्वीकार गरेमा,

(ख) बीमकले दाबी बापतको रकम दिन अस्वीकार गरेमा, वा

(ग) बीमकले बीमितलाई दिन आँटेको दाबी बापतको रकम कम भएको भन्ने बीमितलाई लागेमा, वा

(घ) बीमित वा बीमालेख धारक बाहेक अन्य पक्षलाई दाबी बापतको रकम भुक्तानी गर्न आँटेमा वा भुक्तानी गरेमा, र

(ङ) बीमा तथा दाबी सम्बन्धमा अन्य कुनै विवाद उत्पन्न भएमा।

(२) बीमा समितिले बीमकको पक्षमा दिएको निर्णय चित्त नवुझेमा निर्णय प्राप्त भएको पैंतीस (३५) दिन भित्र बीमितले उच्च अदालतमा पुनरावेदनका लागि उजुरी दिन सक्नेछ।

२७. **लिखित**: (१) बीमक तथा बीमित बीच हुने कुनै पनि सूचना, पत्र, लेखापढी लिखित वा मुद्रित हुनेछ।

(२) बीमालेख दुई प्रति मुद्रित गरी एक प्रति बीमकले राखी एक प्रति बीमितलाई दिइनेछ।

(३) बीमितले बीमालेख प्राप्त गरेको प्रमाण बीमकले बीमालेखको आफ्नो प्रतिसंगै सुरक्षित रूपमा राख्नेछ।

अनुसूची–४

बीमालेख तालिका

(दफा ७ सङ्ग सम्बन्धित)

(क) मूलभूत विवरण

१. बीमालेख नं.	… … … … … … … … …	२. बीमालेको प्रकार	… … … … … … … … …
३. बीमकको कोड	… … … … … … … … …	४. बीमकको शाखाको कोड नं.	… … … … … … … … …
५. ग्राहक कोड नं.	… … … … … … … … …	६. पूर्व बीमालेख नं. (यदि भए)	… … … … … … … …
७. बीमितको पूरा नाम थर	… …		
८. ठेगाना	(प्रदेश, जिल्ला, गाँउ/नगरपालिका, वडा नं., टोल, घर नं. खुलाउने) … … … … … … … … …		
९. सम्पर्क	(फोन नं., मोवाइल नं., फ्याक्स, इमेल खुलाउने) … … … … … … … … … …		
१०. धितोबन्धक लिने संस्थाको नाम (यदि भए)	… …		
११. बीमायोग्य हित रहेको सँस्थाको नाम (यदि भए)	… …		
१२. बीमालेख जारी मिति	मिति … साल … महिना … गते … बजे		
१३. बीमालेख समाप्ति मिति	मिति … साल … महिना … गते … मध्यरात १२ बजे		
१४. बीमालेखको अवधि	… …		
१५. बीमालेख जारी भएको स्थान	(जारी भएको शाखा उल्लेख गर्ने) … … … … … … … … … …		
१६. बीमा अभिकर्ताको नाम	… … … (यदि विना अभिकर्ता सिधै विक्री गरिएको भए अ.प्र. वा अंग्रेजीमा एन/ए लेख्ने।)		
१७. बीमा अभिकर्ता इजाजतपत्र नं.	… … … (यदि विना अभिकर्ता सिधै विक्री गरिएको भए अ.प्र. वा अंग्रेजीमा एन/ए लेख्ने।)		
१८. बीमा अभिकर्ता कोड नं.	… … … (यदि विना अभिकर्ता सिधै विक्री गरिएको भए अ.प्र. वा अंग्रेजीमा एन/ए लेख्ने।)		
१९. मार्केटिङ कोड	… … … … … … … … …	२०. कर बिजक (विल) को नं. र मिति	… … … … … … … … … …
२१. रसिदको नं., मिति र समय	… …		

(ख) बीमा गरिएको सम्पत्ति रहने स्थानको विवरण

स्थान – १

१. बीमा गरिएको सम्पत्ति रहेको स्थानको पूरा ठेगाना	(प्रदेश, जिल्ला, गाँउ/नगरपालिका, वडा नं., टोल, घर नं. खुलाउने) … … … … … … … … … … …		
२. बीमा गरिएको सम्पत्ति रहेको स्थानको प्रकृति	… … … … … … … … …		
३. बीमा गरिएको सम्पत्तिको प्रकृति	… … … … … … … … … … … … … … …… … … … … … …		
४. भवनको विवरणः	भोगचलनको तरिकाः १. भवन (आवासीय वा अन्य) ☐ २. ब्यापार, ब्यवसाय, पसल ☐	भवनको तल्ला संख्या (अण्डरग्राउण्ड र भुँईतल्ला समेत):	… … … … … … … … …

	३. उद्योग ☐ ४. उद्योग परिसर बाहिर रहेका सम्पत्ति ☐ ५. उद्योग परिसर भन्दा बाहिर गरिएको भण्डारण ☐ ६. अन्य ☐		
७. घरधनीको नाम	... ...	भवनको बनौट	... ...

(ग) बीमा गरिएको सम्पत्तिको विवरणः

क्र.सं.	**विवरण**	**भोगचलनको तरिका**	**बीमाङ्क रकम**	**कैफियत**
(अ) बीमा गरिने सम्पत्तिको जोखिमको प्रकृतिः ... (अनुसूची-११ मा उल्लेख भएको सात समूहका जोखिमहरू मध्ये कुनै एक)				
(आ) जोखिम संकेतः				
१.	भवन परिसर (कम्पाउन्ड वाल सहित)			
२.	भवन परिसर भित्र रहेका सम्पत्तिः (अ) भवन (आ) यन्त्र तथा उपकरण (उद्योगको बीमाको हकमा प्रत्येक एक लाख रूपैंया भन्दा बढी रकमको यन्त्र तथा उपकरणको खरिद तथा जडान मिति सहितको विवरण खुलाउने) (इ) कच्चा पदार्थ (ई) प्रक्रियाको क्रममा रहेको मौज्दात (वर्क इन प्रोग्रेस) (उ) तयारी बस्तु (ऊ) अर्ध तयारी बस्तु (ऋ) फर्निचर फिक्चर्स तथा फिटिङ्ग्स (ए) नगद, सुनचाँदी, गरहगहना तथा हिरा जवाहरत (ऐ) नक्सा, ढलाईको साँचो, पाण्डुलिपि, चित्रकला, कलात्मक बस्तु तथा दुर्भल सामग्री			

	(ओ) अन्य सरसामान (प्रत्येक एक लाख रूपैंया भन्दा बढी रकमको सामानको विवरण खुलाउने)			
कूल				

(एउटै बीमालेख अन्तर्गत बीमा गरिने सम्पत्तिहरू एक भन्दा बढी स्थानमा रहेका रहेछन् भने प्रत्येक स्थान तथा त्यस स्थानमा रहेका सम्पत्तिको विवरण यसैगरी (बुँदा ख र ग मा उल्लेख भए अनुसार) फरक फरक तालिकामा उल्लेख गर्ने)

(घ) कूल बीमाशुल्क गणना तालिका

क्र.सं.	विवरण	दर संकेत	जोखिम संकेत	बीमाङ्क रकम	बीमादर (प्रति हजारमा)	बीमाशुल्क
१.	पहिलो स्थानमा रहेको बीमा गरिने सम्पत्तिको बीमाङ्क रकम	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...
२.	दोस्रो स्थानमा रहेको बीमा गरिने सम्पत्तिको बीमाङ्क रकम	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...
३.	तेस्रो	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...
४.	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...	... ...
सम्पुष्टीद्वारा घटाइएको (बीमितको इच्छा अनुसार) बीमाशुल्क					... ...	(... ...)
जम्मा बीमाशुल्क						**... ...**
टिकट दस्तुर						रू. २०
कूल रकम						... ...
मूल्य अभिबृद्धि कर (१३%)						... ...
कूल जम्मा रकम						... ...
अभिकर्ता प्रयोग नगरी प्रत्यक्ष विक्री गरिएको बीमा बापतको छुट (हुलदंगा तथा आतंकबाद जोखिम समूह बाहेकको बीमाशुल्कको १० प्रतिशतका दरले)						(... ..)
कूल जम्मा बीमाशुल्क रकम						... ...

अधिकार प्राप्त अधिकारीको हस्ताक्षरः ... ...
मितिः ... ...
नाम थरः ... ...
पदः ... ...
शाखाः ... ...
बीमकको छापः ... ...

(बीमकले आवश्यक ठानेमा यस अनुसूचीमा उल्लेख गरिएको बीमालेख तालिकालाई सहयोग पुग्ने अन्य कागजात तथा विवरण तयार गर्न सक्नेछ र त्यसरी तयार गरिएको कागजात तथा विवरण यसै तालिकासङ्ग संलग्न गरी राख्नु पर्नेछ ।)

अनुसूची–५

सम्पुष्टी

(दफा २३ सङ्ग सम्बन्धित)

बीमालेख नं.: … … … … **बीमितको नामः … … … …**

सम्पुष्टीबाट हटाइएको जोखिम

हुलदंगा तथा आतंकबाद जोखिम समूह

(हुलदंगा, हड्ताल, रिसइवीपूर्ण कार्य, आतंककारी तथा विध्वंशात्मक क्रियाकलाप र प्रतिघात [स्यावोटेज])

बीमा गरिएको सम्पत्तिमा हुलदंगा तथा आतंकबाद जोखिम समूहबाट हुने क्षतिको क्षतिपूर्ति नलिने गरी बीमितको इच्छानुसार बीमालेखबाट जोखिम हटाइएको छ। यस समुष्टीको लागि सम्पत्ति बीमा निर्देशिका, २०७५ अनुसार लाग्ने बीमाशुल्क रकम रू. … … लिइएको छैन।

अधिकार प्राप्त अधिकारीको हस्ताक्षरः … … … … … … …
मितिः … … … … … … … … … … … … … … … … … …
बीमकको छापः … … … … … … … … … … … … … … …

अनुसूची–६

घोषणा बीमालेख अन्तर्गतको आवधिक घोषणा अभिलेख

(दफा १७ सङ्ग सम्बन्धित)

परिशिष्ट नं. १ **बीमालेख नं.: ... ...**

बीमितको नामः ... ...

घोषणा बीमालेख अन्तर्गत गरिने घोषणा

बीमा प्रारम्भ भएको मितिले प्रत्येक महिनाको अन्तरमा बीमा गरिएको मौज्दातको देहाय बमोजिमको विवरण रहको छ भनी बीमितद्वारा गरिएको घोषणाको विवरणः

घोषणा मिति	घोषणा फाराम नं.	मौज्दातको विवरण	मौज्दातको मूल्य	कैफियत

(बीमक वा बीमितले माथिको विषयको सम्बन्धमा एक अर्कालाई पठाएको पत्र, इमेल, फ्याक्स वा अन्य प्रमाण बीमालेख सङ्गै संलग्न गरी राख्नु पर्नेछ ।)

अधिकार प्राप्त अधिकारीको हस्ताक्षरः ... ...
मितिः ... ...
बीमकको छापः ... ...

अनुसूची–७

घोषणा बीमा अन्तर्गत बीमाशुल्क फिर्ता गर्ने संशोधन तालिका

(दफा १७ सङ्ग सम्बन्धित)

परिशिष्ट नं. २ **बीमालेख नं.: ... ...**

बीमितको नामः ... ...

घोषणा बीमालेख अन्तर्गत बीमाशुल्क फिर्ता

यस बीमालेख अन्तर्गत बीमा गरिएको सम्पत्तिको घोषणा गर्दा बीमाङ्क साविक बीमाङ्क भन्दा घटी हुन आएको हुनाले सो बापत बढी हुन आएको बीमाशुल्क रकम रू. ... ... बीमकलाई फिर्ता गरिएको छ।

(बीमक वा बीमितले माथिको विषयको सम्बन्धमा एक अर्कालाई पठाएको पत्र, इमेल, फ्याक्स वा अन्य प्रमाण बीमालेख सङ्गै संलग्न गरी राख्नु पर्नेछ।)

अधिकार प्राप्त अधिकारीको हस्ताक्षरः ... ...
मितिः ... ...
बीमकको छापः ... ...

अनुसूची–८

बीमाङ्क परिवर्तन गर्ने संशोधन तालिका

(दफा २५ सङ्ग सम्बन्धित)

परिशिष्ट नं. ३ **बीमालेख नं.: ... ...**

बीमितको नामः ... ...

बीमालेखमा बीमाङ्क परिवर्तन गरी बाँकी अवधिको लागि नयाँ बीमाङ्क कायम गरिएको बिवरण

बीमा गरिएको सम्पत्तिको लागि बीमितको अनुरोध बमोजिम देहाय बमोजिम हुने गरी बीमाङ्क परिवर्तन गरिएको छ।

मिति	विवरण	साविक बीमाङ्क	थप हुने बीमाङ्क	कायम हुन आउने नयाँ बीमाङ्क	साविक बीमाशुल्क	थप हुने बीमाशुल्क	कायम हुन आउने नयाँ बीमाशुल्क	कैफियत

(बीमक वा बीमितले माथिको विषयको सम्बन्धमा एक अर्कालाई पठाएको पत्र, इमेल, फ्याक्स वा अन्य प्रमाण बीमालेख सङ्गै संलग्न गरी राख्नु पर्नेछ।)

अधिकार प्राप्त अधिकारीको हस्ताक्षरः ... ...
मितिः ... ...
बीमकको छापः ... ...

अनुसूची–९

दाबी परेपश्चात बीमाङ्क पुनर्स्थापना

(दफा २६ सङ्ग सम्बन्धित)

परिशिष्ट नं. ४ **बीमालेख नं.: ... ...**

बीमितको नामः ... ...

यस बीमालेख अन्तर्गत मिति ... ... मा बीमा दाबी परेको र उक्त मितिबाट सोही बरावरको बीमाङ्क रकम स्वतः कम हुन गई रू. ... ... बरावरको बीमाङ्क कायम भएको हुनाले बीमितबाट थप हुन आउने बीमाशुल्क रकम रू. ... ... लिई साविक बमोजिमकै बीमाङ्क पुनर्स्थापना गरिएको छ।

(बीमक वा बीमितले माथिको विषयको सम्बन्धमा एक एक अर्कालाई पठाएको पत्र, इमेल, फ्याक्स वा अन्य प्रमाण बीमालेख सङ्गै संलग्न गरी राख्नु पर्नेछ।)

अनुसूची–१०

बीमाङ्क तथा बीमाशुल्क भन्दा बाहेक अन्य बिषयसङ्ग सम्बन्धित विवरण परिवर्तन वा संशोधन

(दफा ३७ सङ्ग सम्बन्धित)

परिशिष्ट नं. ५ **बीमालेख नं.: … … … …**

बीमितको नामः … … … …

बीमालेखमा परिवर्तन वा संशोधन गरिएको विवरण

बीमालेखको देहाय बमोजिमको विवरणमा देहाय बमोजिमको परिवर्तन गरिएको छः

संशोधन विवरण नं.	शिर्षक	मिति	बीमालेखमा भएको साविकको विवरण	संशोधन गरिनु पर्ने विवरण	कैफियत
१.	बीमितको नाम संशोधन				
२.	बीमितको ठेगाना वा सम्पर्क संशोधन				
३.	एकै बीमालेखमा बीमा गरिएको सम्पत्ति अर्को स्थानमा स्थानान्तरण सम्बन्धी विवरण				
४.	बृद्धि भएको जोखिमको विवरण				
५.	बीमितलाई दिइने बीमालेख नबीकरण सूचना				
६.	बीमालेखको खारेजी				
७.	बीमाशुल्क फिर्ता				
८.	बीमालेख खारेजी अघि बीमितले बीमकलाई गर्ने अनुरोध				
९.	बीमालेख खारेज अघि बीमकले बीमितलाई दिनुपर्ने जानकारी				
१०.	बीमा गरिएको सम्पत्तिको अन्यत्र बीमा गराएको जानकारी				
११.	सामुन्द्रिक बीमाबाट दाबी प्राप्त भएको जानकारी				
१२.	प्रत्यासनका लागि अधिकार प्राप्त भएको				
१३.	बीमा गरिएको सम्पत्तिको परिवर्तन तथा परित्याग् सम्बन्धित विषयमा बीमकसंग लिनुपर्ने लिखित समर्थन				
१४.	बीमालेखको नामसारी				
१५.	बीमितको दाबी निवेदन दर्ता अस्वीकार				
१६.	बीमितको दाबी रकम भुक्तानी अस्वीकार				
१७.	एक बर्ष भित्र बीमालेख पुनर्स्थापना हुन नसकेमा थप दिइने समयावधि				

(बीमक वा बीमितले माथिको विषयको सम्बन्धमा एक एक अर्कालाई पठाएको पत्र, इमेल, फ्याक्स वा अन्य प्रमाण बीमालेख सङ्गै संलग्न गरी राख्नु पर्नेछ ।)

अधिकार प्राप्त अधिकारीको हस्ताक्षरः … … … … … … …

मितिः … … … … … … … … … … … … … … … … …

बीमकको छापः … … … … … … … … … … … … … … …

अनुसूची–११

बीमा गरिने सम्पत्तिको बीमादर

(दफा २४, २९ र ३० सङ्ग सम्बन्धित)

जोखिम संकेत	दर संकेत	सम्पत्तिको जोखिमको प्रकृति	सम्पत्तिको विवरण	अन्य जोखिमको बीमादर (प्रति हजार)
१.	१	अति सामान्य जोखिम	आवासीय भवन वा घर, मठ मन्दिर, ध्यान, पूजा तथा प्रार्थनास्थल तथा त्यसभित्र रहेको सम्पत्ति वा सामान (Residential Building or home, Temples, Meditation and Pray or Worship Place including Goods and Properties inside)	**घर बीमा अन्तर्गत (जोखिम संकेत १ को लागि मात्र):** रू. एक करोड सम्मको सम्पत्तिको लागि रू. ०.५० पैसा प्रति हजार र उक्त रकम भन्दा माथिको लागि रू. १.५० पैसा प्रति हजार। **सम्पत्ति बीमा अन्तर्गत:** अति सामान्य जोखिम समूह अन्तर्गत पर्ने जोखिम संकेत १ देखि ११ सम्मको लागि रू. १.५० पैसा प्रति हजार।
२.			इँटा (कुनै पनि प्रकारको) (Brickworks of any Type)	
३.			खानीबाट ढुङ्गा निकाल्ने काम (Stone Quarries)	
४.			ग्रेनाइट (Granite)	
५.			ढुङ्गा कुट्ने काम (Stone Crushing)	
६.			ढुङ्गाको मुर्तिकला (Stone Art)	
७.			ढुङ्गाको सामग्री (Stoneware)	
८.			बालुवा (Sand)	
९.			माटो (Soil)	
१०.			सिहमरमर (Marble)	
११.			होलो ब्रिक्स (Hollow Bricks)	
१२.	२	सामान्य जोखिम	अचार, तितौरा, गुन्द्रुक, मस्यौरा, माडा, पाँउ [घरेलु] (Condiment, Sour Candies and Nepali Local Edible Sour and Dry Items) [Home Made]	रू. २
१३.			अप्टिकल फाइवर (Optical Fiber)	
१४.			अस्पताल (Hospital)	
१५.			आइस (Ice)	
१६.			आइसक्रिम तथा आइस क्यान्डी (Ice Cream and Ice Candy)	
१७.			आकाशे पुल, अण्डरपास, फ्लाइओभर, सववे (Overhead Bridge, Underpass, Flyover and Subway)	
१८.			इन्जिनियरिङ वर्कशप (Engineering Workshop)	
१९.			इन्स्टिच्युट (Institute)	
२०.			ईलेक्ट्रोनिक वा आईटी पार्क (Electronic or IT Parks)	
२१.			एक्स रे, सिटी स्क्यान, एमआरआई (X-Ray, CT Scan, MRI)	

२२.			कंक्रिटका सामान (Concrete Products)	
२३.			कार्यालय (Office)	
२४.			केवल कार (Cable Car)	
२५.			क्याटरिङ स्थल (Catering Place)	
२६.			क्याप्सुल [औषधी बाहेक](Capsule [Except Medicine])	
२७.			क्याफे (Café)	
२८.			क्लव (Club)	
२९.			क्लिनिक (Clinic)	
३०.			खतरापूर्ण सामान बाहेक अन्य सामानको कारोवार तथा विक्री वितरण गर्ने पसल (Shops of Goods other than Hazardous Goods)	
३१.			खाली गोदाम वा खाली भण्डार स्थान (Empty Warehouse or Empty Open Store)	
३२.			खोर (Shed)	
३३.			गोठ (Shed)	
३४.			ग्रेनाइट [प्रज्वनशील सल्भेन्ट प्रयोग नहुने उद्योग समेत] (Granite [Including Factory using Inflammable Solvent])	
३५.			ग्लो साइन बोर्ड (Glow Sign Board)	
३६.			घडी उत्पादन (Clock and Watch Manufacturing)	
३७.			छाना छाउने टायल, झिँगटी तथा खपटा (Roofing Tile, Mini Tile and Curved Tile)	
३८.			जिपलाइन (Jipline)	
३९.			जुवाघर (Casino)	
४०.			टायल [भित्ता वा भुँईमा लगाउने] (Tile)	
४१.			ट्रेन स्टेशन वा ट्रेन टर्मिनल (Train Station or Train Terminal)	
४२.			डिस्को तथा दोहोरी साँझ (Disco and Dohori Sanjh)	
४३.			ड्राइक्लिनिङ (Drycleaning)	
४४.			ड्रेनेज (Drainage)	
४५.			तवेला (जनावर बाहेक) (Stables (Excluding Animals)	
४६.			तालिम कक्ष, तालिम गृह तथा तालिम हल (Training Room, Training House and Training Hall)	
४७.			थोक वा खुद्रा पसल (Wholesale and Retail)	
४८.			नर्सिङ होम (Nursing Home)	
४९.			नियोन साइन बोर्ड (Neon Sign Board)	
५०.			निर्माणाधीन भवन (Building under Construction)	

५१.			नुन धुल्याउने तथा रिफाइन गर्ने [Salt Crushing Factories and Refineries]	
५२.			पम्प हाउस [पानी] (Pump House [Water])	
५३.			पान (Betel)	
५४.			पान तथा पान मसला (Pan and Pan Masala)	
५५.			पानसङ्ग खाने सुपारी (Betelnut)	
५६.			पानी ट्याङ्की (Water Tank)	
५७.			पानी प्रशोधन केन्द्र, पाइप लाइन (Water Processing Plant and Pipe Line)	
५८.			पार्क (Park)	
५९.			पार्टी प्यालेस (Party Palace)	
६०.			पुल [कंक्रिट तथा स्टिलको] (Bridges [Concrete/Steel])	
६१.			पुस्तकालय (Library)	
६२.			पोल्ट्री फार्म [पन्छी बाहेक] (Poultry Farms [Excluding birds therein]	
६३.			प्रयोगशाला (Laboratory)	
६४.			फलाम तथा फलामजन्य उद्योग (Iron and Iron Related Factory)	
६५.			बदम तथा बदाम (Peanuts and Almond)	
६६.			बनस्पतीको कलमी [बाली बाहेक] (Tissue Culture [Excluding Crops])	
६७.			बन्जी जम्पिङ (Bunjy Jumping)	
६८.			बसपार्क स्टेशन वा बस टर्मिनल (Bus Park Station or Bus Terminal)	
६९.			बस्ने तथा खाने ठाँउ (Rest House, Refreshment and Recreation Center)	
७०.			बाँध, सिँचाई आयोजना (Dam, Irrigation Project)	
७१.			बीमा कम्पनी (Insurance Company)	
७२.			बैंक, वित्तीय सँस्था, सहकारी (Bank, Financial Institution and Cooperatives)	
७३.			बैठक कक्ष (Meeting Hall)	
७४.			बोर्डिङ तथा आवास गृह (Boarding and Boarding House)	
७५.			ब्याट्री चार्ज स्टेसन (Battery Charge Station)	
७६.			ब्युटी पार्लर (Beauty Parlor)	
७७.			ब्वाइलर घर (Boiler House)	
७८.			भोजघर (Bhojghar)	
७९.			मनोरञ्जन पार्क (Entertainment Park)	
८०.			मसाज सेन्टर (Massage Center)	
८१.			मसी [छपाईको मसी बाहेक] (Ink [Excluding Printing Ink])	

८२.			महाविद्यालय (College)	
८३.			माटो तथा कालोमाटोको सामान (Pottery and Clay Work)	
८४.			मासु पसल (Meat Shop)	
८५.			मिठाइ तथा नमकिन (Sweat and Namkin)	
८६.			मोटेल (Motel)	
८७.			योगस्थल, जिमखाना, ब्यायामशाला (Yoga Center or Gym and Health Club)	
८८.			रेष्टुरेन्ट (Restaurant)	
८९.			रोपवे (Ropeway)	
९०.			लघु उद्यम [१० लाख रूपैंया भन्दा कम बीमाङ्क भएको] (Micro Enterprises with values at risk not exceeding Rs 10 Lakhs)	
९१.			लज (Lodge)	
९२.			लन्ड्री (Laundry)	
९३.			विद्यालय (School)	
९४.			विद्युत उत्पादन स्टेशन [जलविद्युत, वायु उर्जा, सौर्य उर्जा] (Electric Generation Stations [Hydro, Wind and Solar])	
९५.			विद्युत सव स्टेशन (Electric Sub Station)	
९६.			विमानस्थल टर्मिनल [भवन, क्याफे, पसल लगायत सबै कुरा समावेश गरिएको] (Airport Terminal Buildings [including all facilities like Cafes, Shops etc.])	
९७.			विर्को (Lid)	
९८.			विश्वविद्यालय (University)	
९९.			शैक्षिक केन्द्र, शैक्षिक परामर्शगृह, अध्ययन तथा अनुसन्धान केन्द्र (Educational Center, Education Consultancy, Education and Research Center)	
१००.			शोरूम (Showroom)	
१०१.			संग्रहालय (Museum)	
१०२.			सडक, राजमार्ग, सर्भिस रोड (Road, Highway and Service Road)	
१०३.			सभागृह (City Hall)	
१०४.			सवारी साधनको ग्यारेज [मर्मत सम्बन्धी कार्य बाहेक] (Motor Vehicle Garages [Except Work of Maintenance])	
१०५.			सवारी साधनको विक्री तथा सर्भिस कक्ष (Sales and Service Center of Vehicle)	
१०६.			सवारी साधनको सोरूम (Showroom of Vehicle)	

१०७.			साइकल सेड (Bicycle Shed)	
१०८.			सामान विक्री नगरिने तर देखाइने डीस्प्ले केन्द्र (Display Center [Non Sales])	
१०९.			सामूहिक भोजनालय (Mess)	
११०.			सार्वजनिक भवन (Public Hall)	
१११.			सिमेन्ट ब्लक (Cement Block)	
११२.			सिमेन्टका सामान (Cements' Products)	
११३.			सीमाना पर्खाल [खुल्ला जग्गाको] (Boundary Wall [Open Land])	
११४.			सुपारी (Arecanut)	
११५.			सेरामिक (Ceramic Products)	
११६.			स्टेडियम [इन्डोर तथा आउटडोर] (Stadium [Indoor and Outdoor])	
११७.			स्पा (Spa)	
११८.			स्पोर्ट्स ग्यालरी (Sports Gallary)	
११९.			हाइटेन्सन लाइन, खम्बा वा टावर (Hi-Tension Line, Pole and Tower)	
१२०.			होटल (Hotel)	
१२१.			होर्डिङ बोर्ड (Hoarding Board)	
१२२.	३	मध्यम जोखिम	अगरवत्ती तथा धुप (Agarbatti and Dhoop)	रू. ३
१२३.			अलैंची (Cardamom)	
१२४.			इनर्जी ड्रिङ्क (Energy Drink)	
१२५.			उन मिल (Woolen Mills)	
१२६.			उन सफा गर्ने तथा थिच्ने (Wool Cleaning and Pressing)	
१२७.			एअरक्राफ्ट ह्याङ्गर (Aircraft Hangers)	
१२८.			कन्फेक्सनरी (Confectionary)	
१२९.			कपडामा वुट्टा भर्ने (Embroidery)	
१३०.			कफि केलाउने, तताउने, पिस्ने तथा छोडाउने (Coffee Curing, Roasting, Grinding and Pulping)	
१३१.			काजु (Cashew Nut)	
१३२.			कार्पेट तथा दरी [अन्य] (Carpet and Drugget [Others])	
१३३.			कार्पेट तथा दरी थिच्ने (Carpet and Drugget Press)	
१३४.			किन्नामोम (Cinnamon)	
१३५.			केवल [सबै प्रकारको] (Cable [All Kinds])	
१३६.			कोल्ड स्टोरेज (Cold Storage)	
१३७.			गलैंचा, राडी, पाखी, दरी (Carpet and Drugget Manufacturing [Cotton/Jute/Wool])	

१३८.			गार्मेन्ट (Garment)	
१३९.			चिनी (Sugar)	
१४०.			चिनी क्यान्डी (Sugar Candy)	
१४१.			चिया ब्लेन्डिङ, प्याकिङ तथा प्रशोधन (Tea Blending, Packing and, Tea Processing)	
१४२.			च्याउ (Mushroom)	
१४३.			छाता (Umbrella)	
१४४.			झुल (Mosquito Cutrain)	
१४५.			टाइपराइटर रिवन (Typewriter Ribbon)	
१४६.			टेक्स्टाइल मिल (Textile Mills)	
१४७.			डायग्नोष्टिक सेन्टर (Diagnostic Center)	
१४८.			डिस्प्ले केन्द्र [सामान विक्री बाहेक] (Display Center [Except Sales])	
१४९.			डुंगा, डुंगाको पाल वा खाँवो (Boat and Jiggery)	
१५०.			डेरी तथा डेरी प्लान्ट (Milk Pasteurizing Plants and Dairies)	
१५१.			डोरीको काम [प्लाष्टिक, रवर र सिन्थेटिक बाहेक अन्य] (Rope Works [Except Plastic, Rubber and Synthetics])	
१५२.			तारविहिन प्रसारण स्टेशन (Wireless Transmission Stations)	
१५३.			तुना (Lace)	
१५४.			दाना [पशुपन्छीको] (Animal and Birds' Food)	
१५५.			दुग्ध उद्योग (Condensed Milk Factories)	
१५६.			धर्म काँटा वा जोख्ने यन्त्र (Weighing Machine and Bridges)	
१५७.			धागो (Thread)	
१५८.			धागो कारखाना बाहिरको लुगा प्रशोधन केन्द्र (Cloth Processing Units situated Outside the Compound of Textile Mills)	
१५९.			धागो प्रशोधन (Yarn Processing)	
१६०.			नाली तथा फोहोर प्रशोधन केन्द्र (Effluent/Sewage Treatment Plant)	
१६१.			पम्प हाउस, पानी बाहेक अन्य (Pump House (Other than Water)	
१६२.			पस्मिना (Pashmina)	
१६३.			फलफुल तथा सागपात सुकाउने (Fruit and Vegetable Drying and Dehydrating)	
१६४.			फलफूल तथा फलफूलको गुदी निकाल्ने काम (Fruit and fruit pulp making)	
१६५.			बट्टा (Canning)	
१६६.			बायु प्रभावित पानी (Aerated Water)	

१६७.			बुनाइ गर्ने मिल (Weaving Mills)	
१६८.			बेकरी (Bakery)	
१६९.			बन्द अवस्थाको कारखाना (Closed Factory)	
१७०.			ब्रुअरी (Breweries)	
१७१.			मखमलको कपडा (Velvet Cloth)	
१७२.			मदिरा उद्योग (Distilleries)	
१७३.			माछा/ माछा प्रशोधन (Fish and Fish Processing)	
१७४.			मिनरल वाटर (Mineral Water)	
१७५.			मैनवत्ती (Candle)	
१७६.			मोजा तथा होजियारी सामान (Shocks anf Hosiery Goods)	
१७७.			मोजाइक (Mosaic)	
१७८.			रेलवे ट्र्याक (Railways Tracks)	
१७९.			रेशम तथा कातेको सिल्क मिल (Silk Mills / Spun Silk Mills)	
१८०.			विजुली बत्ती (Electric Lamp)	
१८१.			विद्युत उत्पादन केन्द्र (जलविद्युत, बायु र सौर्य बाहेक) Electric Generation Stations [Except Hydro, Wind and Solar]	
१८२.			विद्युतीय प्रसारण/वितरण केन्द्र (Electric Transmission/Distribution Lines)	
१८३.			विश्लेषणात्मक/गुण नियन्त्रण प्रयोगशाला (Analytical/Quality Control Laboratories)	
१८४.			विस्कुट (Biscuit)	
१८५.			वेवरेज (Beverage)	
१८६.			सफ्ट ड्रिङ्क (Soft Drinks)	
१८७.			समुन्द्री खाद्य प्रशोधन [Sea Food Processing]	
१८८.			सुकाउने वा सुख्खा बनाउने (Dehydration)	
१८९.			सुख्खा फल (Dry Fruit)	
१९०.			सुनको तार तथा सुनको जलप (Gold thread and Gilding)	
१९१.			सेवई (Vermicelli or Spaghetti)	
१९२.			सोडा वाटर (Soda Water)	
१९३.			स्पिनिङ मिल (Spinning Mills)	
१९४.			स्वीट मिट (Sweat Meat)	
१९५.			हरित गृह, एल्गी तथा स्पिरीलिना (Green Houses/ Algae/ Spirulina)	
१९६.	४	उच्च मध्यम जोखिम	३२^{0} भन्दा बढी र ६५^{0} भन्दा कम तापक्रममा बल्ने कुनै पनि पदार्थ [यस अनुसूचीमा उल्लेख भए भन्दा बाहेकको बस्तुको] (Anything having	रू. ४.५०

			Flash Point below 65⁰ Flash point [Materials other than this Schedule])	
१९७.			अडियो भिडियो क्यासेट, सिडि, डिभिडि, एमडि, एलडि (Audio Video Cassettel, CD, DVD, MD, LD)	
१९८.			अलोइ फाइवर (Aloe Fibers)	
१९९.			आइरिस तेल (Iris Oil)	
२००.			आयोडिन (Iodine)	
२०१.			इक्युप्लिटस तेल (Eucalyptus Oil)	
२०२.			इग्निसन कर्ड्स (Ignition Chords)	
२०३.			इनामेल तथा इनामेल कोट गरिएका सामान (Enamel-Ware)	
२०४.			इलेक्ट्रिक्स तथा इलेक्ट्रोनिक्स (Electrics & Electronics)	
२०५.			एन्जेलिका तेल (Angelica Oil)	
२०६.			एलुमिनियम कार्वाइड (Aluminum Carbide)	
२०७.			एलुमिनियम पाउडर [फाइवर] (Aluminum Powder/Dust)	
२०८.			औषधी (Drug and Pharmaceuticals)	
२०९.			कपर नाइट्रेट (Copper Nitrate)	
२१०.			कर्क (Cork)	
२११.			काँच [सबै प्रकारको] (Glass of all type)	
२१२.			काँचको कलात्मक सामान बनाउने (Art Work of Glass)	
२१३.			कागज तथा कार्डवोर्ड मिल (Paper and Cardboard Mills)	
२१४.			काठको सिजनिङ, ट्रिटमेन्ट तथा इम्प्रेग्नेशन (Wood Seasoning/Treatment/ Impregnation)	
२१५.			कार्डबोर्ड वा गत्ताको बाकस (Cardboard Box)	
२१६.			कार्वन पेपर (Carbon paper)	
२१७.			कोवाल्ट नाइट्रेट (Cobalt Nitrate)	
२१८.			क्याल्सियम कार्वाइड (Calcium carbide)	
२१९.			क्याल्सियम पाउडर (Calcium Powder)	
२२०.			क्याल्सियम क्लोरेट (Calcium Chlorate)	
२२१.			क्लोभ तेल (Clove Oil)	
२२२.			क्लोरिन (Chlorine)	
२२३.			खनिज तेल तथा खाने तेल बाहेकका सबै तेल (Mineral Oil and All Oils other than Edible Oil)	
२२४.			खाक्सी, चिल्लो पार्ने (Abrasive Manufacturing)	
२२५.			खाना पकाउने ग्यास (Cooking Gas)	

२२६.			गम, ग्लु तथा ग्यालेटाइन (Gum/Glue/Gelatine)	
२२७.			गुलावको तेल (Rose Oil)	
२२८.			ग्रेफाइट इलेक्ट्रोड (Graphite Electrode)	
२२९.			घिऊ (Ghee)	
२३०.			चाउमिन वा चाउचाऊ (Chowmin and Noodles)	
२३१.			चिउरा मिल (Beaten Rice Mill)	
२३२.			चुरोट तथा सिगार (Cigarette and Cigar)	
२३३.			चुरोटको फिल्टर (Cigarette Filter)	
२३४.			चीजबल्स (Chese Balls)	
२३५.			छापाखाना (Printing Press)	
२३६.			छाला तथा काँचो छाला थिच्ने कार्य (Presses for Hides and Skins)	
२३७.			छाला तथा छाला जुत्ता (Leather and Leather Goods)	
२३८.			छाला प्रशोधन (Tanneries)	
२३९.			छालाको लुगा (Leather Cloth)	
२४०.			जस्मिन तेल (Jasmine Oil)	
२४१.			जिंक नाइट्रेट (Zinc Nitrate)	
२४२.			जिङ्क पाउडर (Zinc Powder)	
२४३.			जिङ्क पेरोअक्साइड (Zinc Peroxide)	
२४४.			जिप फास्ट्नर्स (Zip Fasteners)	
२४५.			जिप्सम बोर्ड (Gypsum Board)	
२४६.			जुनिपर तेल (Juniper Oil)	
२४७.			जौ जर्म (Malt Germ)	
२४८.			टापिओका (Tapioca)	
२४९.			टायर तथा ट्युव (Tyres and Tubes)	
२५०.			टायर रिट्रिडिङ तथा रिसोलिङ (Tyre Retreading and Resoling)	
२५१.			टेलिभिजन (Television)	
२५२.			ठेकेदारको यन्त्र तथा उपकरण [एकै स्थानमा भएको] (Contractors Plant and Machinery [At one Location Only]	
२५३.			डिटरजेन्ट (Detergent)	
२५४.			डोरीको काम [प्लास्टिक] (Rope Works [Plastic])	
२५५.			तेल [खाने] (Oil [Edible])	
२५६.			तेल डिस्टिल प्लान्ट (Oil Distillation Plants)	
२५७.			तेलको बीज (Oil Seeds)	

२५८.			दाना छोडाउने वा छुट्याउने तथा पेल्ने मिल Grain/Seeds Disintegrating/crushing/ Decorticating factories/ Dal Mills	
२५९.			दालमोठ तथा पापड (Dalmoth and Papad)	
२६०.			धान मिल (Rice Mills)	
२६१.			धुँवा उत्सर्जक (Smoke Generators)	
२६२.			धोक्रो वा कपडा भएको कागज (Hessian Paper and Cloth)	
२६३.			नाइट्रिक एसिड (Nitric Acid)	
२६४.			नाइट्रो कटन थ्रेड (Nitro Cotton Thread)	
२६५.			नाइट्रो सिल्क (Nitro Silk)	
२६६.			नाइट्रोसेलुलोज फिल्म (Nitrocellulose Film)	
२६७.			नाइलन फाइवर (Nylon Fiber)	
२६८.			निकेल नाइट्रेट (Nickel Nitrate)	
२६९.			पार्टिकल बोर्ड (Particle Board)	
२७०.			पुदिना वा वावरीको तेल (Peppermint Oil)	
२७१.			पुस्तक बाइन्डिङ तथा प्रकाशन (Book Binding and Manufacturing)	
२७२.			पेट्रोलियम कोक क्याल्सिनेसन (Petroleum Coke Calcination)	
२७३.			पोटासियम नाइट्रेट (Potassium Nitrate)	
२७४.			पोटासियम पेरोअक्साइड (Potassium Peroxide)	
२७५.			प्लास्टिकको सामान [फोम प्लास्टिक बाहेक] (Plastic Goods Manufacturing [Excluding Foam Plastics])	
२७६.			फायरलाइटर्स (Firelighters)	
२७७.			फेरिक नाइट्रेट (Ferric Nitrate)	
२७८.			फेरोसिलिकन (Ferrosilicon)	
२७९.			फोम प्लास्टिक (Foam Plastics)	
२८०.			फोरमाइका (Formica)	
२८१.			फ्युज (Fuse)	
२८२.			फ्लोर वाक्स (Floor Wax)	
२८३.			फ्ल्यास पाउडर, फोटोग्राफिक (Flash Powder, Photographic)	
२८४.			बनस्पति तेल (Vegetable Oil)	
२८५.			बनस्पती घिऊ (vegetable Ghee)	
२८६.			बन्दरगाह तथा सुख्खा बन्दरगाह (Port and Dry Port)	
२८७.			बाँस [पुरै वा टुक्रा] (Bamboos [Whole and Pieces])	
२८८.			बायो ग्यास (Bio Gas)	
२८९.			ब्याट्री वा शेल [सबै प्रकारको] (Battery of any Kind)	

२९०.			ब्रान डस्ट (Bran Dust)	
२९१.			ब्रोन्ज पाउडर (Bronze Powder)	
२९२.			ब्लिचिङ पाउडर (Bleaching Powder)	
२९३.			भिनेगर (Vinegar)	
२९४.			भेरमाउथ तेल (Vermouth Oil)	
२९५.			भोल्युम बार्क, फाइवर (Volume Bark, Fibre)	
२९६.			भ्यालेरियन तेल (Valerian Oil)	
२९७.			मकै ब्रान (Maize Bran)	
२९८.			मर्क्युरस नाइट्रेट (Mercurous Nitrate)	
२९९.			मल समिश्रण कार्य (Manure Blending Works)	
३००.			मलखाद (Fertilizer)	
३०१.			माछाको दाना/स्क्र्याप (Fish Meal/Scrap)	
३०२.			माड (Starch)	
३०३.			मिल [अन्न, दलहन, पिठो पिस्ने तथा पोलिस गर्ने] (Mill [Cereal, Rice, Flour, Dal])	
३०४.			मेहेन्दी वा तिउरीको तेल (Rosemary Oil)	
३०५.			मैन्टोल (Incandescent Gas mantle)	
३०६.			म्यांगानिज नाइट्रेट (Manganese Nitrate)	
३०७.			म्यांगानिज पेरोअक्साइड (Manganese Peroxide)	
३०८.			म्याग्नेसियम नाइट्रेट (Magnesium Nitrate)	
३०९.			म्याग्नेसियम पेरोअक्साइड (Magnesium Peroxide)	
३१०.			युरानियम (Uranium)	
३११.			युरिया नाइट्रेट (Urea Nitrate)	
३१२.			रङ्ग [अन्य] तथा बार्निस (Color [Others] and Varnish)	
३१३.			रवर उद्योग [Rubber]	
३१४.			रवरको सामान उत्पादन [स्प्रेडिङ विना] (Rubber Goods Manufacturing without spreading)	
३१५.			रसायन [यस तालिकामा अन्यत्र उल्लेख भएको बाहेक] (Chemical [Other than mentioned in this table])	
३१६.			लिड नाइट्रेट (Lead Nitrate)	
३१७.			लिड पेरोअक्साइट (Lead Peroxide)	
३१८.			लिथोग्राफ प्रेस (Lithographic Presses)	
३१९.			ल्याभेण्डर तेल (Lavender Oil)	

३२०.			ल्यामिनेटेड कागज तथा कार्डबोर्ड मिल (Laminated Paper and Cardboard Mills)	
३२१.			विद्युतीय सामान एसेम्ब्ली तथा उत्पादन (Electronic Goods Assembly and Manufacturing)	
३२२.			सख्खर (Khandsari Sugar)	
३२३.			सनमाइका (Sunmica)	
३२४.			सरसफाई सम्बन्धी सामान (Toiletry products and Sanitation Goods)	
३२५.			सल्फ्युरिक एसिड (Sulphuric Acid)	
३२६.			सल्लाको खोटो (Pine Tar)	
३२७.			सल्लाको तेल (Pine Oil)	
३२८.			सावुन (Soap)	
३२९.			सावुन (Soap)	
३३०.			सिट्रोनेला तेल (Citronella Oil)	
३३१.			सिल्भर नाइट्रेट (Silver Nitrate)	
३३२.			सुन्तलाको तेल (Orange Oil)	
३३३.			सुर्ती केलाउने तथा पुनः सुकाउने (Tobacco Curing / Re-drying)	
३३४.			सुर्ती थिच्ने (Presses for Tobacco)	
३३५.			सुर्ती पेल्ने (Tobacco Drinding/ Crushing)	
३३६.			सेलुलोज नाइट्रेट सिल्क (Cellulose Nitrate Film)	
३३७.			सोडियम अमाल्गम (Sodium Amalgam)	
३३८.			सोडियम नाइट्रेट (Sodium Nitrate)	
३३९.			सोडियम पेरोअक्साइड (Sodium Peroxide)	
३४०.			सोयाविन (Soyabean)	
३४१.			स्पार्कल्स (Sparkles)	
३४२.			स्पोन्ज फलाम प्लान्ट (Sponge Iron Plants)	
३४३.			स्प्रस उड टार (Spruce Wood Tar)	
३४४.			हाइड्रोक्लोरिक एसिड (Hydrochloric Acid)	
३४५.			हिरा (Diamonds)	
३४६.	५	न्यून खतराजन्य जोखिम	अक्सिजन सहितको अक्सिडाइजिङ एजेन्ट (Oxidizing Agents and Oxygen)	रू. ५.५०
३४७.			अति विषाक्त बस्तु (Highly Toxic Materials)	
३४८.			अलकत्रा भएको कागज वा कपडा (Bituminized Paper and Cloth)	
३४९.			औद्योगिक ग्यास (Industrial Gas)	
३५०.			कत्था (Katha)	

३५१.			कपासको विऊ सफाई तथा डिलिङ्किङ (Cotton Seed cleaning and Delinking)	
३५२.			काठको सामान, उल उड तथा फर्निचर [स-मिल बाहेक] (Carpenters, Wood Wool, Furniture (Excluding Saw Mill)	
३५३.			खाम तथा कागजको झोला (Envelope and Paper Bag)	
३५४.			खेलौना (Doll)	
३५५.			खैनी (Khaini)	
३५६.			गुट्खा (Gutkha)	
३५७.			ग्रिज तथा मैन (Grease or Wax)	
३५८.			घुम्ती नाटक टोली तथा घुम्ती चलिचित्र भवन (Touring Drama Troupes and Touring Cinema Theatres)	
३५९.			चलचित्र खिच्ने, सम्पादन गर्ने, प्रयोगशाला, ध्वनी सम्पादन तथा फिल्म प्रोसेस गर्ने ठाँउ (Cinematography Film Editing, Laboratory and Sound Recording Rooms where Film Processing is carried out)	
३६०.			चलचित्र फिल्म उत्पादन स्टुडयो (Cinema Film Production Studios)	
३६१.			चलचित्र भवन (Cinema Hall)	
३६२.			चुन तथा चुन पोल्ने भट्टी (Lime and Lime Kiln)	
३६३.			छापाखानाको मसी तथा रोलर कम्पोजिसन (Printing Ink and Roller Composition)	
३६४.			टारपुलिन तथा क्यानभास प्रुफिङ (Tarpaulin and Canvas Proofing)	
३६५.			टाँचा मार्ने, थिच्ने (Stamping, Pressing)	
३६६.			टिनको छपाई (Tin Printers)	
३६७.			टुक्रा पार्ने वा धुल्याउने प्लान्ट [अन्य](Pulverizing Plants [Others])	
३६८.			ढुवानीकर्ताको गोदाम (Transporters Warehouse)	
३६९.			तातो वा चिसो रोलिङ (Hot or Cold Rolling)	
३७०.			धाउ प्रशोधन (एलमुनियम, कपर र जिङ्क बाहेक) (Ore Processing [Other than Aluminum, Copper, Zinc])	
३७१.			धाउबाट धातु छुट्याउने, धातु छुट्याउने तथा धातु पगाल्ने मिल [एलमुनियम, कपर र जिङ्क बाहेक] (Metal Smelting, Extraction and Forging Mills [Other than Aluminum, Copper, Zinc])	
३७२.			धातु तथा गैर खतराजन्य सामानलाई टुक्र्याउने (Pulverizing Plants [Metals and non-hazardous Goods])	
३७३.			धातु वनाउने कार्य [अन्य] (Metallizing Works [Others])	
३७४.			धातुको छपाई (Metal Printers)	
३७५.			धातुको पाइप (Metal Pipe)	

३७६.			धातुको पाइपलाई विभिन्न रूप दिने (Metal Pipe Extruding)	
३७७.			धातुको लेप लगाउने (Galvanizing Works)	
३७८.			धातुले मोड्ने कार्य (Metallizing works [Involving Metals Only])	
३७९.			नस (Snuff)	
३८०.			पुल [काठको] (Bridges Wooden)	
३८१.			पोलिस्टर फिल्म तथा विओपिपि (Polyester Film Manufacturing/ BOPP Film Manufacturing)	
३८२.			प्याकिङ तथा खोल [प्लाष्टिक तथा रवर बाहेक] (Packing and Lagging [Except Plastic and Rubber])	
३८३.			प्रज्वलनशील सल्भेन्ट प्रयोग हुने ग्रेनाइट उद्योग (Granite Factories using Inflammable Solvents)	
३८४.			प्रिफ्यावका सामग्री (Prefab Goods)	
३८५.			फाइवर उद्योग [मानव निर्मित] (Fiber Manufacturing [Man-Made])	
३८६.			फाउन्ड्रिज (Foundries)	
३८७.			फिल्टर तथा मैन कागज (Filter and Wax Paper)	
३८८.			फोम (Foam)	
३८९.			फोम प्लास्टिक तथा कन्भर्टिङ प्लान्ट (Foamed Plastics and Converting Plants)	
३९०.			फोम रवर (Foam Rubber)	
३९१.			फ्रेन्च पोलिस (French Polish)	
३९२.			बाँस, बेत तथा चोया बुनेर बनाएको सामान तथा फर्निचर (Basket Weavers, Cane and Bamboo Furniture Makers)	
३९३.			बुनाई नगरेको फ्याव्रिक (Non-woven Fabric Manufacturing)	
३९४.			माइका उत्पादन (Mica Products)	
३९५.			माल्ट निकाल्ने प्लान्ट (Malt Extraction Plants)	
३९६.			मिथाइलेटेड स्पिरिट (Methylated Spirit)	
३९७.			रवरको सामान बनाउने र तन्काउने (Rubber Goods Manufacturing with Spreading)	
३९८.			शल्यक्रियाको लागि चाहिने कपास (Surgical Cotton)	
३९९.			सवारी साधनको उत्पादन (Automobile Production)	
४००.			सिट मेटल फ्याव्रिकेटर्स (Sheet Metal Fabricators)	
४०१.			स्टेन्सिल पेपर तथा डुप्लिकेटिङ (Duplicating/stencil Paper)	
४०२.			स्ट्रक्चरल स्टिल फ्याव्रिकेटर्स (Structural Steel Fabricators)	
४०३.			स्प्रे पेन्टिङ तथा पाउडर कोटिङ (Spray Painting and Powder Coating)	

४०४.	६	मध्यम खतराजन्य जोखिम	३२⁰ भन्दा कम तापक्रममा बल्ने कुनै पनि पदार्थ [यस अनुसूचीमा उल्लेख भए भन्दा बाहेकको बस्तुको] (Anything having Flash Point below 32^0 Flash point [Materials other than this Schedule])	७.५०
४०५.			आइरन कार्वोनिल (Iron Carbonyl)	
४०६.			आफैं बल्ने पदार्थ (Self-Ignitable or Spontaneous Combustible Materials)	
४०७.			आरडिएक्स [रिमोट डिटोनेटेड एक्स्प्लोसिभ] (RDX [Remote Detonated Explosive])	
४०८.			इथर (Ether)	
४०९.			इथाइलिन नाइट्रेट (Ethylene Nitrate)	
४१०.			इन्स्ट्यानण्ट इग्निसन कर्ड (Instant Ignition Chord)	
४११.			उखुको छोक्रा वा खोइलो [धोक्रोमा राखेको] (Bagasse in Bales)	
४१२.			एमोनियम क्लोरेट (Ammonium Chlorate)	
४१३.			एमोनियम नाइट्रेट (Ammonium Nitrate)	
४१४.			एमोनियम नाइट्रेट एक्स्प्लोसिभ (Ammonium Nitrate Explosive)	
४१५.			एमोनियम परक्लोरेट (Ammonium Perchlorate)	
४१६.			एलमिनियम, जस्ता तथा तामा उद्योग [धाउबाट धातु छुट्याउने, धातु छुट्याउने तथा धातु पगाल्ने समेत] (Aluminum, Zinc, Copper Industry [Including Metal Smelting, Extraction and Forging Mills])	
४१७.			औद्योगिक सल्भेन्ट (Industrial Solvent)	
४१८.			कडा अक्सिडाइजिङ एजेन्ट्स (Strong Oxidizing Agents)	
४१९.			कपर कार्वाइड (Copper Carbide)	
४२०.			कपुर (Camphor)	
४२१.			किटाणुनाशक तथा किरा मार्ने (Pesticides and Insecticides)	
४२२.			कृतिम रेशम तथा फाइवर (Rayon Fiber or Fiber)	
४२३.			कोइला प्रशोधन प्लान्ट (Coal Processing Plants)	
४२४.			कोल (Coal)	
४२५.			क्याल्सियम क्लोराइड (Calcium Chloride)	
४२६.			क्याल्सियम नाइट्रेट एक्स्प्लोसिभ (Calcium Nitrate Explosive)	
४२७.			क्लोरेट एक्स्पोसिभ (Chlorate Explosive)	
४२८.			खतरापूर्ण सामानको फोहोर (Waste of Hazardous Materials)	
४२९.			खानीको लागि आवश्यक विस्फोटक (Mining Charges)	
४३०.			खुल्ला जुट (Jute Loose)	
४३१.			गन कटन (Gun Cotton)	
४३२.			गन कटन सोलुसन (Gun Cotton Solution)	

४३३.			गन पाउडर (Gun Powder)	
४३४.			गहुँको थ्रेसर (Wheat Threshers)	
४३५.			ग्यालेटिनाइज्ड नित्रोसेलुलोज पाउडर (Gelatinezed Nitrocellulose Powder)	
४३६.			ग्यास होल्डर्स, बुलेट, स्फेयर [नाइट्रोजन, कार्वन डाइअक्साइड तथा निस्क्रिय ग्यास बोक्ने] (Gas Holders/Bullets/Spheres for Nitrogen, Carbon Dioxide and Inert Gases)	
४३७.			ग्लिसिरिन नाइट्रेट (Glycerin Nitrate)	
४३८.			छवाली, सुकेको पात [थिचेको बोरामा राखेको] (Straw in Pressed Bales)	
४३९.			जिङ्क पाइक्रेट (Zinc Picrate)	
४४०.			जिङ्क फस्फाइड (Zinc Phosphide)	
४४१.			जिर्कोनियम हाइड्राइड (Zirconium Hydride)	
४४२.			जुट मिल (Jute Mills)	
४४३.			टिटानियम हाइड्राइड (Titanium Hydride)	
४४४.			टीएनटी (TNT)	
४४५.			टेट्रानाइट्रोनाइलिन (Tetranitroniline)	
४४६.			टेट्रानाइट्रोनाप्थालिन (Tetranitronaphthalene)	
४४७.			टेट्रानाइट्रोनाप्थालिन (Tetranitronapthalene)	
४४८.			टेट्रानाइट्रोफिनोल (Tetranitrophenol)	
४४९.			टेट्रानाइट्रोवेन्जेन (Tetranitrobenzene)	
४५०.			ट्राइनाइट्रोग्लिसिरिन (Trinitroglycerin)	
४५१.			ट्राइनाइट्रोटुलेन (Trinitotulene)	
४५२.			ट्राइनाइट्रोफिनोल (Trinitrophenol)	
४५३.			ट्राइनाइट्रोफेनोलमिथाइलाइनाइट्रामाइन (Trinitrophenolmethylinitramine)	
४५४.			ट्राइनाइट्रोसेलुलोज (Trinitrocellulose)	
४५५.			ट्राइप्रोपाइलुमिनियम (Tripropyluminum)	
४५६.			डसना तथा तकिया बनाउने (Mattress and Pillow Making)	
४५७.			डाइनाइट्रो ग्लाइकोल (Dinitro Glycol)	
४५८.			डाइनिट्रो ग्लिसिरिन (Dinitro Glycirne)	
४५९.			डायनामाइट (Dynamite)	
४६०.			डिटोनेटिङ फ्युज (Detonating Fuse)	
४६१.			डेटोनेटर (Detonators)	
४६२.			तरल ग्यासको विर्को लगाउने प्लान्ट (Liquefied Gas Bottling Plants)	
४६३.			तेल निकाल्ने [खाने तेल बाहेक] (Oil Extraction [Except Edible Oil])	

४६४.			तेल मिल रिफाइनिङ [खाने तेल बाहेक] (Oil Mills Refining [Except Edible Oil])	
४६५.			नरिवलको जटा, कपास वा सियनाको पात (Coir yarn / Cotton/ Sienna Leaves)	
४६६.			नाइट्रस [सबै प्रकारको] (Nitrites of all Kinds)	
४६७.			नाइट्रेट [सबै प्रकारको] (Nitrate of all Kinds)	
४६८.			नाइट्रेट एक्स्प्लोसिभ्स (Nitrate Explosives)	
४६९.			नाइट्रो सुगर (Nitro Sugar)	
४७०.			नाइट्रो स्टार्च (Nitro Starch)	
४७१.			नाइट्रोग्लिसिरिन (Nitroglycerine)	
४७२.			नाइट्रोग्लिसिरिन पाउडर (Nitroglycirine Powder)	
४७३.			नाइट्रोजन क्लोराइड (Nitrogen Chloride)	
४७४.			नाइट्रोजन ट्राइक्लोराइड (Nitrogen Trichloride)	
४७५.			निट्रो कार्वोनाइट्रेट (Nitro Carbonitrate)	
४७६.			निट्रो सेलुलोज प्लास्टिक (Nitro Cellulose Plastics)	
४७७.			निट्रोगेलाटिन डायनामाइट (Nitrogelatine Dynamite)	
४७८.			निट्रोसेलुलोज (Nitrocellulose)	
४७९.			पड्काउने सामग्री (बन्दुकमा राख्ने) (Explosive Charges)	
४८०.			पराल [खाँदिएको बोरामा] (Hey in Pressed Bale)	
४८१.			पराल, छवाली (Hay/Straw)	
४८२.			पर्क्युसियन क्याप्सुल्स (Percussion Capsules)	
४८३.			पर्क्रोमेट्स (Perchromates)	
४८४.			पर्क्लोरिक एसिड (Perchloric Acid)	
४८५.			पर्क्लोरेट [सबै प्रकारको] (Perchlorate of all Kind)	
४८६.			पर्क्लोरेट विस्फोटक (Perchlorate Explosives)	
४८७.			पानीको सम्पर्कमा आँउदा प्रज्वनशील ग्यास निकाल्ने पदार्थ (Materials which evolves Combustible Gases in Contact of Water)	
४८८.			पेट्रोकेमिकल (Petrochemicals)	
४८९.			पोटासियम (Potassium)	
४९०.			पोटासियम अमाल्गम (Potassium Amalgam)	
४९१.			पोटासियम हाइड्राइड (Potassium Hydride)	
४९२.			प्रज्वलनशील ग्यास (Combustible Gases)	
४९३.			प्रज्वलनशील ग्यास (Combustible Gases)	
४९४.			प्रज्वलनशील निस्क्रिय ग्याँस (Inert Gases- Combustible)	
४९५.			प्राइमर्स [विस्फोटक] (Primers)	

४९६.			फस्फाइड्स (Phosphides)	
४९७.			फस्फाइन (Phosphine)	
४९८.			फस्फोरस [पहेँलो वा सेतो] (Phosphorus [Yellow or White])	
४९९.			बनस्पतिको रेशा (Vegetable Fibers)	
५००.			मट्टितेल, डिजल तथा पेट्रोल (Kerosene, Diesel and Petrol)	
५०१.			मर्क्युरिक क्यानेट (Mercuric Cyanate)	
५०२.			मेडिकल सामान (Medical Equipment)	
५०३.			म्याट्रेस (Mattress)	
५०४.			युरिया पेरोअक्साइड (Urea Peroxide)	
५०५.			रवर सिमेन्ट (Rubber Cement)	
५०६.			लाहा (Lac or Shellac)	
५०७.			लिड ट्राइनाइट्रोरेसोर्सिनेट (Lead Trinitroresorcinate)	
५०८.			लिथियम एलुमिनियम हाइड्राइड (Lithium Aluminum Hydride)	
५०९.			विडी (Beedi)	
५१०.			संक्रमण प्रतिरोधि तरल तथा तरल किटनाशक (Disinfectant Liquids and Liquid Insecticides)	
५११.			सनपाट (Hemp)	
५१२.			सनपाट, गाँजा, अल्लो, क्यात्तुके मिल (Flax and Hemp Mills)	
५१३.			साल्टपिटर ब्लास्टिङ पाउडर (Saltpeter Blasting Powder)	
५१४.			सिल्भर एसिटाइलिन (Silver Acetylene)	
५१५.			सिसाकलम (Pencil)	
५१६.			सुगर नाइट्रेट (Sugar Nitrate)	
५१७.			सेफ्टी एक्स्क्लुसिभ (Safety Exclusive)	
५१८.			सोडियम (Sodium)	
५१९.			सोडियम डाइनाइट्रो फिनोल (Sodium Dinitro Phenol)	
५२०.			सोडियम हाइड्राइड (Sodium Hydride)	
५२१.			सोडियम हाइपोसल्फाइड (Sodium Hyposulphide)	
५२२.			स्टार्च नाइट्रेट (Start Nitrate)	
५२३.			हतियार तथा गोलिगठ्ठा (Arms and Ammunitions)	
५२४.			हाइड्राइड्स (Hydrides)	
५२५.			हाइड्रोजन क्यानाइड (Hydrogen Cyanide)	
५२६.			हाइड्रोजन पेरोअक्साइड (Hydrogen Peroxide)	
५२७.			हाइड्रोजन सल्फाइड (Hydrogen Sulphide)	
५२८.			हाइड्रोलिथ (Hydrolith)	

५२९.	७	उच्च खतराजन्य जोखिम	एलमुनियम तथा म्याग्नेसियम पाउडर प्लान्ट (Aluminum/ Magnesium Powder Plants)	९.००
५३०.			कटन जिन तथा प्रेस हाउस (Cotton Gin and Press Houses)	
५३१.			कोइला, कोक, चारकोल बल तथा ब्रिकेट (Coal/Coke/Charcoal Ball & Briquettes)	
५३२.			खोटो तथा तारपिन डिस्टीलरी (Turpentine and Rosin Distilleries)	
५३३.			ग्यास होल्डर्स, बुलेट, स्फेयर [नाइट्रोजन, कार्वन डाइअक्साइड तथा निस्क्रिय ग्यास बाहेक] (Gas Holders/Bullets/Spheres except Nitrogen, Carbon Dioxide and Inert Gases)	
५३४.			चारकोल (Charcoal)	
५३५.			प्रदर्शनी, पर्व, उत्सव, मण्डप (Exhibition, Fetes, Celebration and Mandup)	
५३६.			प्लाइउड, काठलाई राम्रो पार्ने तथा ल्यामिनेट गर्ने (Plywood / Wood Veneering Factories/ Laminating)	
५३७.			भुईंचम्पा, पटका तथा आतिसबाजी (Crackers and Fire Works)	
५३८.			रेशा, फोहोर, घाँस, पतकर वा भुसा थिच्ने (Presses for Coir Fibers/Waste/Grass/Fodder/Boosa/Jute)	
५३९.			विस्फोटक तथा विस्फोटक पदार्थ (Explosives of any Kind and Blasting Materials)	
५४०.			विस्फोटक पदार्थ बनाउने रसायन (Pyrotechnic Chemical)	
५४१.			समिल (Saw Mills)	
५४२.			सर्कस (Circus)	
५४३.			सलाई (Match)	
५४४.			सार्वजनिक कार्यक्रम (Public Progarm)	
५४५.			साँङ्गितिक समारोह, साँस्कृतिक कार्यक्रम (Music Concert and Cultural Program)	
५४६.			सेलुलोइड (Celluloid)	
५४७.			सेलुलोइड फिल्म (Celluloid Film)	
५४८.			सेलुलोइड सामान (Celluloid Goods)	

(एउटा भवन, उद्योग वा परिसरमा एकभन्दा बढी तरिकाको उपभोग भएको भएमा वा एकभन्दा बढी तरिकाको कारोवार भएमा सबैभन्दा उच्च दर लाग्नेछ ।)

समाप्त